

T.C.
İSTANBUL AYDIN ÜNİVERSİTESİ
LİSANSÜSTÜ EĞİTİM ENSTİTÜSÜ

TARİHİ YAPILARIN MÜZE OLARAK YENİDEN
İŞLEVLENDİRİLMESİ; SALT GALATA ÖRNEĞİ

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Dilan DAVUTOĞLU

Mimarlık Anabilim Dalı
Mimarlık Programı

NİSAN, 2023

**T.C.
İSTANBUL AYDIN ÜNİVERSİTESİ
LİSANSÜSTÜ EĞİTİM ENSTİTÜSÜ**

**TARİHİ YAPILARIN MÜZE OLARAK YENİDEN
İŞLEVLENDİRİLMESİ; SALT GALATA ÖRNEĞİ**

YÜKSEK LİSANS TEZİ

**Dilan DAVUTOĞLU
(Y2013.050026)**

**Mimarlık Anabilim Dalı
Mimarlık Programı**

Tez Danışmanı: Prof. Dr. Alev ERARSLAN

NİSAN, 2023

ONAY FORMU

ONUR SÖZÜ

Yüksek Lisans tezi olarak sunduğum “Tarihi Yapıların Müze Olarak Yeniden İşlevlendirilmesi; Salt Galata Örneği ” adlı çalışmamın, tezin proje safhasından sonuçlanmasına kadarki bütün süreçlerde bilimsel ahlak ve geleneklere aykırı düşecek bir yardıma başvurulmaksızın yazıldığını ve yararlandığım eserlerin Kaynakça’da gösterilenlerden oluştuğunu, bunlara atıf yaparak yararlanılmış olduğunu belirtir ve onurumla beyan ederim (25/01/2023).

Dilan DAVUTOĞLU

ÖNSÖZ

Lisans ve Yüksek Lisans eğitimim süresince desteğini esirgemeyen her zaman yanımda olan değerli hocam Prof. Dr. Alev ERARSLANA'a saygılarımı sunar, sonsuz teşekkür ederim.

Eğitimim boyunca maddi ve manevi desteklerinden dolayı annem Birgül AKBULUT'a, dedem Mustafa Remzi DAVUTOĞLU'ya sevgi ve sonsuz teşekkürlerimi sunarım.

Nisan, 2023

Dilan DAVUTOĞLU

TARİHİ YAPILARIN MÜZE OLARAK YENİDEN İŞLEVLENDİRİLMESİ; SALT GALATA ÖRNEĞİ

ÖZET

Günümüz kentleri içerisinde zamanla tahrip olan, fonksiyonunu yitirmiş tarihi yapıların özgün işlevden farklı bir işleve hizmet etmek üzere yeniden düzenlenmesi durumu, çağdaş koruma yaklaşımı ile insanlığa ve topluma hizmet veren sürdürülebilir mekânlar haline gelmesi yeniden işlevlendirme uygulamaları ile mümkün kılınmaktadır. Çevresel koşulların değişmesi ile yapının çevresine yabancılaşmasını önlemek, mevcut yapı stoğunun değerlendirilmesi ile ekonomik ve enerji yönünden tasarrufu sağlamak, yapıyı gelecek nesillere aktarmak amacıyla yapılan yeniden işlevlendirme çalışmaları şekillendirilirken, uygun işlev seçimi, yapının mimari değeri, konumu, işlevsel kurgusu ve mekânsal hacim boyutlarına dikkat edilmelidir. Seçilen yeni işleve bağlı olarak yapıya uygulanacak müdahalelerde; mimari, sosyal, kültürel, ekonomik ve yasal düzenlemelerdeki etkiler göz önünde bulundurulmalıdır.

Bu çalışmada “Tarihi Yapıların Müze Olarak Yeniden İşlevlendirilmesi; Salt Galata Örneği” konusu ele alınacaktır.

Birinci bölümde tez çalışmasının amacı, kapsamı ve yöntemi açıklanmıştır.

İkinci bölümde yeniden işlevlendirme kavramı, işlevlendirmeyi gerektiren tarihsel, kültürel, ekonomik ve çevresel faktörler açıklanmış, yapıya uygun işlev seçimini etkileyen değerlendirme kriterleri belirtilmiştir. Mevcut binaya yaklaşımları şekillendiren taşıyıcı sisteme, tesisata, cepheye, ve kütle yapılabacak müdahaleler kategorize edilerek yapının çevre ile ilişkisi açıklanmıştır.

Üçüncü bölümde incelenen alan olan Salt Galata yapısının tarihi, mimari özellikleri, malzeme ve yapı sistemi, cephe özellikleri incelenmiştir.

Dördüncü bölümde yapının işlev dönüşümü ve yeniden kullanımı ana başlığı altında yapının taşıyıcı sistemindeki dönüşüm, duvarlar, döşemeler ve çatısı incelenmiş, mekansal dönüşümü sonrası yapının kültür- sanat alanları, kamusal ve kurumsal bölümleri, idari birimleri, lobi ve resepsiyon alanları, ıslak hacimleri, sirkülasyon alanları, çağdaş ekleri ve aydınlatma sistemleri incelenmiştir.

Beşinci bölümde yapılan restorasyon ve renovasyon projesi değerlendirilmiştir.

Altıncı bölümde ise değerlendirmeler ve incelemeler ışığında yapının yeniden kullanım ve işlevlendirme çalışmaları ile elde edilen sonuçlar belirtilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Salt Galata, Osmanlı Bankası Müzesi, Yeniden İşlevlendirme

RE-FUNCTIONING OF HISTORIC BUILDINGS AS MUSEUMS; SALT GALATA EXAMPLE

ABSTRACT

In today's cities, the reorganization of historical buildings that have been destroyed over time and lost their function to serve a different function than the original function, and their transformation into sustainable areas that serve humanity and society with a contemporary conservation approach are made possible by re-functioning practices. To prevent the alienation of the building from its surroundings with the change of environmental conditions, to provide economic and energy savings by evaluating the existing building stock and while shaping the re-functioning studies for the purpose of transferring the building to future generations, attention should be paid to the selection of appropriate functions, the architectural value of the building, its location, functional setup and spatial volume dimensions. In the interventions to be applied to the structure depending on the new function chosen; effects in architectural, social, cultural, economic and legal arrangements should be considered.

In this study, “Re-Functioning of Historical Buildings as Museums; The Salt Galata Example” will be discussed.

In the first chapter, the aim, scope and method of the thesis study are explained.

In the second chapter , the concept of re-functioning, the historical, cultural, economic and environmental factors that require functionalization are explained, and the evaluation criteria affecting the selection of the appropriate function for the structure are stated. Interventions to the carrier system, installation, facade, and mass

that shape the approaches to the existing building are categorized and the relationship of the building with the environment is explained.

In the third chapter, the history of the Salt Galata building, which is the area that analysed, its architectural features, material and building system, and facade features are examined.

In the fourth chapter, under the main heading of function transformation and reuse of the building, the transformation in the bearing system of the building, the walls, floors and the roof were examined, and after the spatial transformation, the culture-art areas, public and institutional sections, administrative units, lobby and reception areas, wet areas, circulation areas, contemporary annexes and lighting systems of the building were examined.

In the fifth chapter, the restoration and renovation project is evaluated.

In the sixth chapter, in the light of evaluations and examinations, the results obtained by the reuse and functionalization studies of the structure are indicated.

Keywords: Salt Galata, Ottoman Bank Museum, Refunctioning

İÇİNDEKİLER

ONUR SÖZÜ	iii
ÖNSÖZ.....	v
ÖZET.....	vii
ABSTRACT	xi
ŞEKİLLER LİSTESİ.....	xv
ÇİZELGELER LİSTESİ.....	xxiv
KISALTMALAR LİSTESİ.....	xxvi
I. GİRİŞ.....	1
A. Çalışmanın Amacı ve Kapsamı	1
B. Çalışmanın Yöntemi	2
II. TARİHİ YAPILARIN YENİDEN İŞLEVLENDİRİLMESİ.....	3
A. Yeniden İşlevlendirme Kavramı.....	3
B. Yeniden İşlevlendirmeyi Gerektiren Faktörler	4
1. Tarihsel ve Kültürel Faktörler	4
2. Ekonomik Faktörler	6
3. Çevresel Faktörler	7
C. Yapıda Uygun İşlev Seçimini Etkileyen Değerlendirme Kriterleri.....	8
1. Yapının Yeni İşlevine Uygunluğu (İşlevsel Kurgusu).....	8
2. Yapının Konumu	9
3. Yapının Mekânsal Açından Uygunluğu (Mekânsal ve Hacimsel Durumu.....	10

D. Yeniden İşlevlendirmede Mevcut Binaya Yaklaşımlar.....	10
1. Mekâna Yapılan Müdahaleler	11
2. Taşıyıcı Sisteme Yapılan Müdahaleler	11
3. Tesisat Müdahaleleri	12
4. Cepheye Yapılan Müdahaleler	13
5. Kütleyle Yapılan Müdahaleler	14
6. Yakın Çevre Müdahaleleri	14
III. SALT GALATA.....	15
A. Yapının Tarihi.....	16
B. Yapının Mimari Özellikleri	20
C. Malzeme ve Yapım Sistemi.....	22
D. Cephe Özellikleri.....	23
IV. YAPININ İŞLEV DÖNÜŞÜMÜ VE YENİDEN KULLANIMI.....	27
A. Yapı Sistemindeki Dönüşüm	27
1. Taşıyıcı Sistem	31
2. Duvarlar.....	32
3. Döşemeler.....	34
4. Çatı	35
B. Mekansal Dönüşüm	36
1. Kültür Sanat Alanları	38
a. Salt Araştırma (Kütüphane).....	38
b. Osmanlı Bankası Müzesi.....	47
c. Sergi Alanı	53
d. Oditoryum.....	55

e. Fuaye Alanı	57
f. Açık Arşiv Alanı	58
2. İdari Birimler/Ofisler	60
3. Lobi ve Resepsiyon Alanı	63
4. Islak Hacimler	66
5. Kamusal/Kurumsal Alanlar.....	68
a. Özel Etkinlik Alanları.....	68
b. Toplantı Salonları (Atölyeler)	69
c. Café- Restoran (Neolokal).....	72
d. Kitap Evi (Robinsin Crusoe 389).....	76
6. Sirkülasyon Alanları.....	78
C. Çağdaş Ekler.....	86
D. Aydınlatma	91
1. Sergi Mekanlarında Aydınlatma	91
2. Ortak Alanlarda Aydınlatma	93
V. DEĞERLENDİRME.....	99
VI. SONUÇ	102
VII. KAYNAKLAR	105
EKLER.....	111
ÖZGEÇMİŞ.....	115

ŞEKİLLER LİSTESİ

Şekil 1 Medieval Mile Müzesi (archdaily.com, 2022).....	5
Şekil 2 Medieval Mile Müzesi Ek Bölümü Ve İç Mekanı (archdaily.com, 2022)	6
Şekil 3 Doğu Kömür Deposu Londra (kingscross.co.uk, 2022)	7
Şekil 4 Coal Drops Yard Alışveriş Merkezi (cdn.cnn.com, 2022)	8
Şekil 5 Rahmi Koç Müzesi Çengel Han (ansiklopedi.vkv.org, 2022).....	12
Şekil 6 Sivrihisar Ermeni Kilisesi Sıva Üstü Tesisat Aksamı (Fakıbaşa Dedeoğlu, 2019: 77)	13
Şekil 7 Salt Galata Yapısının Konumu (Google Earth'den düzenledi.).....	15
Şekil 8 Salt Galata Osmanlı Bankası 1896 (dunyabizim.com, 2022)	16
Şekil 9 Osmanlı Bankasının Kuzey Cephesinin Osmanlı Dönemindeki Görünümü (degisti.com, 2022)	17
Şekil 10 Osmanlı Bankasının Kuzey Cephesinin Osmanlı Dönemindeki Görünümü (degisti.com, 2022)	18
Şekil 11 Osmanlı Bankası İç Mekanı 1966 (archives.saltresearch.org, 2022).....	18
Şekil 12 Ethem Eldem'den Uyarlanan Osmanlı Bankası'nın Tarihsel Gelişimi (Dinç, 2012)	19
Şekil 13 A.Vallaury' Nin Plan El Çizimleri (researchgate.net, 2022)	20
Şekil 14 HT Ve Mimarlardan Uyarlanan Salt Galata Kat Planları (Dinç, 2012).....	21
Şekil 15 Giriş Kat Mekan Yönlendirme Panosu (Davutoğlu D., 2022)	22
Şekil 16 Osmanlı Bankası Müzesi Çelik Yapı Konstrüksiyonu (Davutoğlu D., 2022)	23

Şekil 17 A.Vallaury' Nin Bankalar Caddesi Cephe El Çizimleri (researchgate.net, 2022).....	24
Şekil 18 Yapının Kuzey Cephesi Üçgen Alınlık Ve Rölyefleri (Davutoğlu D., 2022).....	25
Şekil 19 Salt Galata'nın Güney Cephesi (degisti.com, 2022).....	25
Şekil 20 Osmanlı Bankası'nın Salt Galata Dönüşüm Restorasyonu (degisti.com, 2022).....	26
Şekil 21 Osmanlı Bankası Genel Müdürlük Binası İç Mekan Giriş Bölümü 1988 (archives.saltresearch.org, 2022).....	27
Şekil 22 İç Avlu Bölümü (Dinç, 2012)	28
Şekil 23 Salt Galata Kesiti Zemin Kat Giriş Aksı (mimarlar.com, 2022)	28
Şekil 24 Salt Galata Giriş Holü Değişimi (Dinç, 2012).....	29
Şekil 25 Salt Galata Giriş Holü (arkitera.com, 2022)	29
Şekil 26 Salt Galata Holden Görüntüleri (Davutoğlu D., 2022)	30
Şekil 27 Salt Galata Giriş Holünden Güney Cephenin Görüntüsü (Davutoğlu E.D, 2022).....	30
Şekil 28 Ek Binanın Restorasyonu (Dinç, 2012)	31
Şekil 29 Salt Galata Galeri Boşluğu Güçlendirme Çalışmaları (Dinç, 2012).....	32
Şekil 30 Salt Galata Girişi Kaset Tipi Tavan Bezemeleri (Davutoğlu D., 2022)	32
Şekil 31 Salt Galata Giriş Holünden Kuzey Cephenin Görüntüsü (Davutoğlu D., 2022).....	33
Şekil 32 Salt Galata Giriş Holü Mermer Kaplama Duvar Detayı (Davutoğlu D., 2022).....	33
Şekil 33 Salt Galata Giriş, Holü Islak Hacim Koridorları Yivli Delikli Mermer Yüzeyler (Davutoğlu D., 2022).....	34
Şekil 34 Salt Galata Sirkülasyon Alanları Zeminleri (Davutoğlu D., 2022).....	35
Şekil 35 Salt Galata Çatı Görüntüsü (Google Earth'den Düzenlendi.).....	36

Şekil 36 Salt Galata Zemin Kat Mekan Organizasyonu Şeması (Davutoğlu D., 2022)	37
Şekil 37 Salt Araştırma Zemin Kat (Davutoğlu E,D., 2022)	38
Şekil 38 Salt Araştırma Birinci Bodrum Kat Ferit Ş. Şahenk Salonu (saltresearch.org, 2022)	39
Şekil 39 Salt Araştırma Birinci Bodrum Kat Ferit Ş. Şahenk Salonu (Davutoğlu D., 2022)	40
Şekil 40 Salt Araştırma Birinci Bodrum Kat Ferit Ş. Şahenk Salonu Müze Girişi (Davutoğlu D., 2022)	40
Şekil 41 Salt Araştırma Birinci Bodrum Kat Ferit Ş. Şahenk Salonu Çalışma Alanları (Davutoğlu D., 2022)	41
Şekil 42 Salt Araştırma Zemin Kat Çizimi (saltresearch.org, 2022)	42
Şekil 43 Salt Araştırma Zemin Kat Modüler Eser Teşhir Mobilyaları (Davutoğlu D., 2022)	42
Şekil 44 Salt Araştırma Zemin Kat (Davutoğlu D., 2022)	43
Şekil 45 Salt Araştırma Asma Kattan Zemin Kat Görünümü (Davutoğlu D., 2022)	43
Şekil 46 Salt Araştırma Asma Kat Çizimi (saltresearch.org, 2022)	44
Şekil 47 Salt Araştırma Asma Kat Kütüphane Alanı (Davutoğlu D., 2022)	44
Şekil 48 Salt Araştırma Asma Kat İki Kişilik Sinema Kabini (Davutoğlu D., 2022)	45
Şekil 49 Salt Araştırma Asma Kat Bireysel Çalışma Kabini (Davutoğlu D., 2022)	45
Şekil 50 Salt Araştırma Asma Batı Kat Koridor (Davutoğlu D., 2022)	46
Şekil 51 Salt Araştırma Zemin Kat Galeri Boşluğu (Davutoğlu D., 2022)	46
Şekil 52 Osmanlı Bankası Müzesi Birinci Bodrum Kat Sergi Alanı (Davutoğlu D., 2022)	47

Şekil 53 Osmanlı Bankası Müzesi Birinci Bodrum Kat Dolaşım Elemanı (Davutoğlu D., 2022).....	48
Şekil 54 Osmanlı Bankası Müzesi Zemin Kat Kütüphane İçindeki Konumu (Davutoğlu D., 2022)	49
Şekil 55 Osmanlı Bankası Müzesi Zemin Kat Girişi Ve Merdivenleri (Davutoğlu D., 2022).....	49
Şekil 56 Osmanlı Bankası Müzesi Zemin Kat Girişi (Davutoğlu D., 2022).....	50
Şekil 57 Osmanlı Bankası Müzesi Ferit Ş. Şahenk Salonu İçindeki Kasa Daireleri (Davutoğlu D., 2022)	51
Şekil 58 Osmanlı Bankası Müzesi Ferit Ş. Şahenk Salonu Bölümünde Yer Alan Kasa Daireleri (Davutoğlu D., 2022)	51
Şekil 59 Osmanlı Bankası Müzesi Kasa Daireleri Sergi Alanı (Davutoğlu D., 2022)	52
Şekil 60 Osmanlı Bankası Müzesi Birinci Bodrum Kat Sergi Alanı (Davutoğlu D., 2022).....	52
Şekil 61 Birinci Bodrum Kat Sergi Alanı Plan Üzerinde Konumu (arkiv.com, 2022)	53
Şekil 62 Birinci Bodrum Kat Süreli Sergi Alanı (Davutoğlu D., 2022)	53
Şekil 63 Birinci Bodrum Kat Süreli Sergi Alanı Açık Sinema (Davutoğlu D., 2022)	54
Şekil 64 Birinci Bodrum Kat Süreli Sergi Alanı Açık Sinema (Davutoğlu D., 2022)	54
Şekil 65 İkinci Bodrum Kat Oditoryumun Planı (arkiv.com, 2022)	55
Şekil 66 İkinci Bodrum Kat Oditoryumun Plan Üzerinde Konumu (arkiv.com, 2022)	55
Şekil 67 İkinci Bodrum Kat Oditoryum Sahne Alanı (Davutoğlu D., 2022).....	56
Şekil 68 İkinci Bodrum Kat Oditoryum Oturma Düzeni (Davutoğlu D., 2022).....	56

Şekil 69 İkinci Bodrum Kat Fuaye Alanı Plan Üzerindeki Konumu (arkiv.com, 2022)	57
Şekil 70 Salt Galata Fuaye Alanı (Ecem Dilan Davutoğlu, 2022).....	57
Şekil 71 İkinci Bodrum Kat Fuaye Alanı (140journos.com, 2022).....	58
Şekil 72 Üçüncü Kat Açık Arşiv Alanı Plan Üzerindeki Konumu (arkiv.com, 2022)	58
Şekil 73 Salt Galata Açık Arşiv Alanı (Davutoğlu D., 2022).....	59
Şekil 74 Salt Galata Üçüncü Kat Açık Arşiv Alanı (Davutoğlu D., 2022).....	59
Şekil 75 Salt Galata Yapısı Açık Arşiv Alanı (Davutoğlu D., 2022)	60
Şekil 76 İkinci Kat Ofis Alanı Plan Üzerindeki Konumu (arkiv.com, 2022)	60
Şekil 77 Salt Galata Parlamento Düzeni Alanı (Davutoğlu D., 2022).....	61
Şekil 78 Üçüncü Kat Ofis Alanı Plan Üzerindeki Konumu (arkiv.com, 2022).....	62
Şekil 79 Salt Galata Üçüncü Kat Ofis (Davutoğlu D., 2022)	63
Şekil 80 Salt Galata Üçüncü Kat Küme Oturma Düzenli Ofis (Davutoğlu D., 2022)	63
Şekil 81 Zemin Kat Danışma Alanı Plan Üzerindeki Konumu (arkiv.com, 2022)....	64
Şekil 82 Salt Galata Vestiyer Bölümü (Davutoğlu D., 2022)	64
Şekil 83 Lobi Ve Danışma Alanı (Davutoğlu D., 2022).....	65
Şekil 84 Salt Galata Danışma Alanı (kulturlimited.com, 2022)	65
Şekil 85 Islak Hacimlerin Kat Planları Üzerindeki Konumu (arkiv.com, 2022).....	66
Şekil 86 Salt Galata Islak Hacimler (Davutoğlu D., 2022).....	67
Şekil 87 Salt Galata Islak Hacimler (Davutoğlu D., 2022).....	67
Şekil 88 Dördüncü Kat Özel Etkinlik Alanlarının Plan Üzerindeki Gösterimi (arkiv.com, 2022).....	68
Şekil 89 Salt Galata Dördüncü Kat Özel Etkinlik Alanı (Davutoğlu D., 2022)	68
Şekil 90 Salt Galata Dördüncü Kat Özel Etkinlik Alanı (Davutoğlu D., 2022)	69

Şekil 91 Toplantı Salonlarının Kat Planı Üzerinde Gösterimi (arkiv.com, 2022)	69
Şekil 92 Salt Galata Birinci Kat Bankalar Caddesi Cephesine Bakan Toplantı Odası (Davutoğlu D., 2022)	70
Şekil 93 Salt Galata Birinci Kat Haliç Cephesine Bakan Toplantı Odası (Davutoğlu D., 2022).....	71
Şekil 94 Salt Galata Birinci Atölye (Davutoğlu D., 2022).....	71
Şekil 95 Zemin Kat Neolokal Café Kat Planı Üzerindeki Gösterimi (arkiv.com, 2022).....	72
Şekil 96 Cafe Ve Kitap Evi Mekan Dialogu (Dinç, 2012).....	72
Şekil 97 Salt Galata Zemin Kat Neolokal Cafe (Davutoğlu D., 2022)	73
Şekil 98 Salt Galata Neolokal Cafe (Davutoğlu D., 2022)	73
Şekil 99 Birinci Kat Neolokal Restoranın Kat Planı Üzerindeki Gösterimi (arkiv.com, 2022)	74
Şekil 100 Salt Galata Neolokal Restoran (kisikates.com, 2022).....	74
Şekil 101 Birinci Kat Neolokal Restoran (Davutoğlu D., 2022)	75
Şekil 102 Neolokal Restoran-Cafe (Davutoğlu D., 2022)	75
Şekil 103 Zemin Kat Robinson Crusoe 389 Kitep Evinin Kat Planı Üzerinde Gösterimi (arkiv.com, 2022)	76
Şekil 104 Zemin Kat Robinson Cruose 389 Kitap Evi (Davutoğlu D., 2022).....	77
Şekil 105 Zemin Kat Robinson Cruose 389 Kitap Evi (Davutoğlu D., 2022).....	77
Şekil 106 Sirkülasyon Alanlarının Kat Planları Üzerinde Gösterimi (arkiv.com, 2022).....	78
Şekil 107 Salt Galata Girişi Ve Engelli Merdiven Asansörü (Davutoğlu D., 2022)..	80
Şekil 108 Salt Galata Asma Kat Merdivenleri Ve Ana Merdivenler (Davutoğlu D., 2022).....	80
Şekil 109 Salt Galata Birinci Bodrum Kat Merdivenleri (Davutoğlu D., 2022).....	81

Şekil 110 Salt Galata Birinci Bodrum Kat Lobisi (Davutoğlu D., 2022)	81
Şekil 111 Salt Galata Birinci Bodrum Kat Holü (Davutoğlu D., 2022)	82
Şekil 112 Salt Galata Birinci Bodrum Asansör (Davutoğlu D., 2022)	82
Şekil 113 Salt Galata İkinci Ve Üçüncü Kat Asansör Alanı (Davutoğlu D., 2022) ..	83
Şekil 114 Salt Galata İç Bahçe (Davutoğlu D., 2022)	83
Şekil 115 Salt Galata İç Bahçeye Açılan Kapılar (Davutoğlu D., 2022).....	84
Şekil 116 Salt Galata Restoran Sirkülasyon Alanları (Davutoğlu D., 2022).....	84
Şekil 117 Salt Galata Ana Bina Katlarında Bulunan Holler (Davutoğlu D., 2022)...	85
Şekil 118 Salt Galata İkinci Ve Üçüncü Kat Koridor (Davutoğlu D., 2022).....	85
Şekil 119 Salt Galata Üçüncü Kat Koridorları (Davutoğlu D., 2022)	86
Şekil 120 Yapının Güney Cephesi Restorasyon Öncesi Ve Sonrası (Kara Ve İşleyen, 2018: 83)	87
Şekil 121 Yapının Güney Cephesinin Hırdavatçılar Çarşısından Görünüşü (Kara Ve İşleyen, 2018: 96).....	87
Şekil 122 Restoran Bölümünün Terası (Kara Ve İşleyen, 2018: 97).....	88
Şekil 123 Salt Galata Ek Yapının Ana Binadan Görünümü (Davutoğlu D., 2022)...	88
Şekil 124 Salt Galata Panoramik Asansörler (mimarlar.com, 2022).....	89
Şekil 125 Salt Galata Panoramik Asansörler (Davutoğlu D., 2022).....	89
Şekil 126 Salt Galata Yansıtıcı Panel Düzenegi (Davutoğlu D., 2022).....	90
Şekil 127 Salt Galata Yansıtıcı Cam Panel Düzenegi (Davutoğlu D., 2022)	90
Şekil 128 Osmanlı Bankası Müzesi Sürekli Sergi Alanı (ypsilontasarim.com, 2022)	91
Şekil 129 Osmanlı Bankası Müzesi Sergileme Alanları Yapay Aydınlatmaları (Karaoğlu Can Ve Altuncu, 2021: 673).....	92
Şekil 130 Osmanlı Bankası Müzesi Yapay Aydınlatmaları (Karaoğlu Can Ve Altuncu, 2021: 674)92Şekil 131 Osmanlı Bankası Müzesi Ünite İçi Yapay Aydınlatmaları (Karaoğlu Can Ve Altuncu, 2021: 674).....	92

Şekil 131 Osmanlı Bankası Müzesi Ünite İçi Yapay Aydınlatmaları (Karaoğlu Can Ve Altuncu, 2021: 674).....	92
Şekil 132 Osmanlı Bankası Müzesi Fuaye Alanı Yapay Aydınlatmaları (Karaoğlu Can Ve Altuncu, 2021: 675)	93
Şekil 133 Salt Galata Giriş Bölümü Led Aydınlatmaları (Davutoğlu D., 2022)	93
Şekil 134 Salt Galata Islak Hacim Aydınlatmaları (saltonline.org, 2022).....	94
Şekil 135 Salt Galata Oditoryum Aydınlatmaları (divisare.com, 2022)	95
Şekil 136 Salt Araştırma Ferit Ş. Şahenk Salonu Aydınlatmaları (Davutoğlu D., 2022).....	95
Şekil 137 Salt Araştırma Ferit Ş. Şahenk Salonu Raf Üstü Aydınlatmaları (Davutoğlu D., 2022).....	95
Şekil 138 Birinci Bodrum Kat Koridor Aydınlatmaları (Davutoğlu D., 2022)	96
Şekil 139 Birinci Bodrum Kat Lobi Aydınlatmaları (Davutoğlu D., 2022)	96
Şekil 140 Panavision Marka Raylı Sistem Aydınlatmalar (Davutoğlu D., 2022).....	97
Şekil 141 Kütüphane Asma Kat Şerit Ledler (Davutoğlu D., 2022).....	97
Şekil 142 Kütüphane Rafları Ayraç Ledleri (Davutoğlu D., 2022)	98
Şekil 143 Kütüphane Alanı Masa Ve Raf Üstü Aydınlatmaları (Davutoğlu D., 2022)	98
Şekil 144 Salt Galata Çevrimiçi Kullanıcı Yorumları (Göktaş Ve Dinçer, 2017: 339)	110

ÇİZELGELER LİSTESİ

Çizelge 1 Salt Galata mekânsal nitelik tablosu (Davutoğlu E. D., 2022)	37
Çizelge 2 Salt Galata yapısının değerlendirilmesi (Davutoğlu D., 2022).....	109
Çizelge 3 Salt Galata mekânsal ve işlevsel özellikleri (Davutoğlu D., 2022)	110

KISALTMALAR LİSTESİ

- YY** : Yüzyıl
M : Metre
CM : Santimetre
ICOMOS : Uluslararası Anıtlar ve Sitler Konseyi

I. GİRİŞ

A. Çalışmanın Amacı ve Kapsamı

Tarihi yapılar inşa edildikleri döneme hizmet etmiş olmalarının yanı sıra, ilerleyen dönemlerde gelişen ve değişen teknoloji karşısında zamanla kullanım dışı kalabilmektedir. Yeniden işlevlendirme kapsamında yapının özgün kimliğini koruyarak yeni kullanıcılarına eski kullanımın temsili olan değerleri koruyarak göstermek, gelecek kuşaklara hizmet ederken yapı kimliğini kaybetmeden yansıtılabilmek önemli bir unsurdur. Bu çalışmada Salt Galata yapısının tarihi ve mimari kimliği anlatılarak kazandırılan yeni işlevinin, eski yapı ile uyumlu olup olmadığı analiz edilecektir.

Çalışma kapsamında tarihi yapıların yeniden işlevlendirilmesi konusunun kavramsal açıklamaları, işlevlendirmeyi gerektiren tarihsel ve kültürel, çevresel ve ekonomik faktörler açıklanacaktır. Yapıya kazandırılacak yeni işlev seçimini etkileyen mekânın işlevsel kurgusu, yapının konumu ve hacimsel durumu değerlendirme kriterleri arasında yer alır. Yeniden işlevlendirme sürecinde benimsenmesi gereken yaklaşımlar; mevcut mekâna, taşıyıcı sisteme, tesisat, cephe, kütle ve yakın çevreye müdahaleler başlıkları altında aktarılacaktır. Yeniden işlevlendirilmeden önce 'Bank-ı Osmani-i Şahane' ismiyle bilinip, banka binası olarak hizmet veren tarihi yapının kazandığı yeni işlev sonrası müzeye dönüştürülerek halka açılan Salt Galata yapısının tarihi, yapının mimari özellikleri, malzeme ve yapı sistemi, cephe özellikleri incelenecektir. Yapının işlev dönüşümü ve yeniden kullanılması kapsamı; yapı sistemindeki dönüşüm, taşıyıcı sistem, duvarlar, döşemeler, çatı alt başlıkları ile irdelenecek, yapının mekânsal dönüşümü yapı birimlerini oluşturan sergi salonları ve galeriler, idari birimler ve ofisler, lobi ve resepsiyon, ıslak hacimler, restoran, cafe ve balo, toplantı salonları, sirkülasyon alanları, çağdaş ekler, sergi mekanları ve ortak alanlarda kullanılan aydınlatma elemanları incelenecektir.

B. Çalışmanın Yöntemi

Çalışmada yeniden işlevlendirme kavramı ve işlevlendirmeyi gerektiren tarihsel ve kültürel, çevresel ve ekonomik faktörler, yapıda uygun işlev seçimini etkileyen değerlendirme kriterleri ve işlevlendirme sürecini şekillendiren yaklaşımlar basılı resmi yayınlardan, makale, tez ve internet üzerinden yapılan literatür taramalarından faydalanılarak açıklanacak müze olarak kullanılan bu yapının eski kullanımına ve restorasyon süreçlerine ilişkin bilgi veren kaynaklardan yararlanılacaktır. Salt Galata yapısının işlevsel dönüşümü sırasındaki müdahalelerin, işlevlendirme kriterleri üzerinden karşılaştırılarak analiz edilmesi, yapıya ait planların incelemesi, yapının güncel ve mevcut durumunu gösteren fotoğraflama tekniği ile yerinde tespit yöntemleri uygulanacaktır.

II. TARİHİ YAPILARIN YENİDEN İŞLEVLENDİRİLMESİ

A. Yeniden İşlevlendirme Kavramı

Zaman içinde farklılaşan yaşam biçimi, sosyo-kültürel ve ekonomik yapı ile ortaya çıkan yeni işlevsel ihtiyaçlar mekânı da değişime götürür. Yeniden işlevlendirme kavramı, en basit şekliyle, yapıyı tadilatlarla yeni ihtiyaçlara uygun hale getirme şeklinde tanımlanabilir (Kaşlı, 2009). Mevcut işlevleri yetersiz gelen yapıların fiziki koşulları korunarak ve iyileştirilerek tekrar kullanıma uygun hale getirilmesi özgün yapı kimliği bozulmadan gelecek nesillere aktarılması yeniden işlevlendirme kavramını oluşturmaktadır.

Ekonomik zorunluluklar, kısıtlayıcı yasalar, tarihsel çevre bilincinin olmayışı, çağdaş yaşam koşullarındaki değişimler anıtsal yapıların sürekliliğine engel olabilecek unsurlardır. Gelişime ve değişime açık olmak zorunda olan kentlerin kendi içerisinde kent dokusunun korunmasına özen gösterilmelidir. Toplumlar kendi tarihi ve kültürel değerlerini koruyabildikleri ve bu değerleri günümüz yaşam tarzları ile birleştirebildikleri ölçüde kimliklerini yansıtmaktadırlar. Bu değerlerin yok olmasını önlemenin bir yolu da tarihi çevrelerin gerekli fonksiyon değişiklikleri ile yeniden yaşatılması ve toplum yaşamına katılmasıdır (Arabacıoğlu ve Aydemir, 2007: 207).

Mayıs 1964 tarihinde Venedik'te toplanan 2. Uluslararası Tarihi Anıtlar Mimar ve Teknisyenleri Kongresinde oluşturulan Venedik Tüzüğü öncelikle “tarihi anıt” kavramını açıklayarak başlar. Tüzüğe göre tarihi anıt tek başına değil çevresiyle birlikte ele alınmalı ve korunmalıdır ve büyük sanat eserlerini değil belge niteliği taşıyan daha basit eserleri de kapsar(Arabacıoğlu ve Aydemir, 2007: 207).

Venedik Tüzüğü'ne göre kültür mirası yapıların onarımı ve yeniden kullanımı için geleneksel tekniklerle birlikte çağdaş teknolojiye de faydalanılmalıdır ve onarımlar için gereken tekniklerin bazıları; reintegration, sağlamlaştırma, renovasyon, çağdaş eklerle destekleme, rekonstrüksiyon, taşıma, temizleme ve

restorasyon çalışmalarıdır. Geçmişte korumanın amacı yalnızca yapıları ayakta tutabilmek iken, günümüzde koruma kavramı bir toplumun geçmiş kimliği hakkında resmi belge niteliği taşımasını sağlamaktadır.

B.Yeniden İşlevlendirmeyi Gerektiren Faktörler

Gelişen ve değişen yaşam düzeninde fiziksel özellikleri değerlendirildiğinde kullanılabilir durumda olan fakat kullanıcı profilleri açısından bakıldığında işlevi mevcut ihtiyaca karşılık veremeyen yapılar tarihi ve manevi değerleri korumak adına yeniden işlevlendirilerek yapı strüktürü güçlendirilebilmekte ve kullanım ömrü uzatılabilmektedir. ICOMOS Burra Tüzüğü'nün 8. Maddesine göre "Tarihi bir alanın korunması, görsel ve duyuşsal ortamın korunmasının yanı sıra yerin kültürel önemine katkıda bulunan manevi değerlerin ve diğer kültürel ilişkilerin de korunmasını içerir." (ICOMOS, 1999). Tarihi bir yapının yeniden işlevlendirilmesi, onu yıkımdan kurtarmak, yenilemek, bakımını yapmak, sürekli kullanmak, kentin silüetine katkıda bulunmak, tarih bilincini canlandırmak ve ekonomik canlanmaya katkıda bulunmak demektir (Aydın ve Şahin, 2018). Yapıların fiziksel ömürlerini doldurmadan işlevsiz kalmaları sonucu ortaya çıkan yeniden işlevlendirme durumu, aynı zamanda işlev olarak eskimelerinin de bir sonucudur (Sezer, 2013). Tarihi değerlerin korunması ve günümüzde kullanılması yeniden işlevlendirme kavramının birincil kuralıdır. Yeniden işlevlendirme, işlevsel ömürlerini tamamlamış yapıların güncel mekânsal ihtiyaçlar doğrultusunda yeni işlev kazandırılarak kazanılması anlamında önemli bir araç olup ülkemizde ve tüm dünyada son yıllarda oldukça sık başvuru alan bir yöntemdir (Korkut, 2019). Korunmaya değer bir yapının yeniden işlevlendirilmesini gerektiren faktörler tarihsel ve kültürel faktörler, ekonomik faktörler ve çevresel faktörler ana başlıkları altında incelenmektedir.

1. Tarihsel ve Kültürel Faktörler

Yapılar inşa edildikleri dönemin sosyal kültürel ve ekonomik ihtiyaçları etrafında şekillenmektedir. Zaman içinde büyüyen ve gelişen toplumsal formlar, yeni düzen ve koşullar çerçevesinde değişime uğramaktadır. Toplumun kültürel ve manevi değerlerinin izlerini taşıyan yapıların sürekliliğini korumak, dönemin tarihi

değerlerinin toplum belleğinde var olmaya devam etmesini sağlamaktadır. Eski yapılar; tarihi gelecek kuşaklara aktaran, yeniden kullanılan, kültürünü simgeleyen değerleri içinde barındıran ve korunması gereken yapılardır. Geçmişte yaşayan bir toplum araştırılmak istenildiğinde tarihi belgelerin yanı sıra dönemin mimari özelliklerine de bakılmalıdır. Mimari ile tarihin bütünleştiği nokta o toplumun yaşam standardının yansımasıdır. Bu yansımalar bize sosyal hayatlarını, ekonomik koşullarını, yaşam biçimlerini, eğitim ya da kültür seviyelerini, teknolojiyi nasıl kullandıklarını, etkilendikleri tarzları ya da dönemleri açıklayabilmektedir. Bir kültüre sahip çıkmak ancak tarihinin kalıntılarını gelecek nesillere aktaran anıt yapılarının düzenli bakım ve onarımı yapılarak, yeniden işlevlendirilerek, gerekli eklerle modernize edilerek ve günümüz kullanımına kazandırılarak gerçekleştirilebilir.

İrlanda Kilkenny’de yer alan 13. yy dan kalma St. Mary’s Kilisesi 2010 yılında Kilkenny Kent Konseyi tarafından satın alınarak Medieval Mile Müzesi’ne dönüştürülmüştür. Yapının orijinal planına sadık kalarak, sunak çevresi, koridor ve şato bölümü özgün hali ile bırakılmış, kurşundan yapılmış oluklu bir malzeme ile çağdaş ek bir yapı kütleli eklenerek tekrar inşa edilmiştir (Şekil 1). Restorasyon sırasında yapılan kazılarda, ek yapının altında arkeolojik kalıntılara rastlanmış, aydınlatma elemanları ile sergilenmesi sağlanmıştır. Bu tarihi yapı kireç taşından oyma yöntemi ile yapılan Orta Çağ’dan kalma anıt mezarları ile 2019 yılında Mies Van Der Rohe Ödülleri’nde finale kalmıştır.

Şekil 1 Medieval Mile Müzesi (archdaily.com, 2022)

Şekil 2 Medieval Mile Müzesi ek bölümü ve iç mekanı (archdaily.com, 2022)

2. Ekonomik Faktörler

Günümüz koşullarında işlevini ve fiziki koşulları değerlendirildiğinde kullanılabilirliğini yitirmemiş yapıların değerlendirilmesi aynı işleve sahip bir yapının yeniden inşa edilmesinden daha ekonomik olabilmektedir. Kullanılacak iş gücünden edilebilecek maddi ve zamansal tasarruf; maliyeti azaltıp, yapının yeni kazandırılacak işlevine hem manevi değerlerin korunması hem de uzun vadede sağlayacağı faydalar göz önünde bulundurulduğunda, projenin ekonomik getirisini de arttırabilmektedir.

Sürekli arızalanan eski sistem aksamlarına bakım yapmanın masrafı yerine yeni teknolojilerle üretilmiş enerji tasarruflu tesisat elemanları yapı kullanımı süresinde maddi iyileşmeye katkıda bulunabilmektedir.

Yeniden işlevlendirilen yapılarda uygun işlev seçimi belirlendiğinde ve bünyesinde farklı faaliyetlerin bir arada gerçekleştirilebileceği alanlar

oluşturulduğunda kullanıcı kitlesi çeşitlenecek ve yapının mali gelir kaynağı oluşturulabilecektir. Günümüzde eskiyen kütüphanecilik anlayışına karşın, müze alanlarında oluşturulan farklı kültürel etkinliklerin bir arada toplanır olması ve bu yapılarda gelir elde edilen cafe restoran gibi işletmelerin yer alması kullanıcı sayısının artmasını, ek gelir kaynakları oluşturulmasını ve yeni iş imkanlarının doğmasını sağlamaktadır.

3. Çevresel Faktörler

Yapılar kent dokusunu korumak ve değişime adapte olabilmek için buldukları konumdaki diğer yapılarla, yapı çevresinde oluşan değişimler değerlendirilerek uyum içerisinde geliştirilmelidir. Yeniden işlevlendirme çalışmaları yapılırken, kazandırılacak yeni işlev ve yapılacak olan müdahalelerin, sosyal ve kültürel açıdan bulunduğu bölgede yaşayan yerel halkın ihtiyaçlarını göz önünde tutularak kullanıcılarına hizmet veren, yapıyı çevresi ile bütünleştiren, bölgenin ortak tarihinden koparmayan, önemini koruyan ve toplumsal istihdam sağlayan bir yapıya dönüşümünü sağlayacak şekilde projelendirilmesi, yapının sosyal çevre ile uyumunu sağlar ve tarihsel varlığını sürdürür.

Şekil 3 Doğu Kömür Deposu Londra (kingscross.co.uk, 2022)

dönüşüm projesine dahil edilmiş, 2018 yılında alışveriş merkezi olarak faaliyete girmiştir (Şekil 4). Çevre koşullarındaki değişim, yerleşim birimlerinin sanayi bölgeleri hattında genişlemesi, alanda yer alan yapıların işlevlerinin yeniden değerlendirilmesini ve güncel kullanıma uygun hale getirilmesini gerektirmiştir.

Şekil 4 Coal Drops Yard alışveriş merkezi (kingscross.co.uk, 2022)

C. Yapıda Uygun İşlev Seçimini Etkileyen Değerlendirme Kriterleri

Bir yapının mekânsal varlığını sürdürmek için gereken en önemli faktör kazandırılacak yeni işlevinin seçilmesidir. Oluşturulacak çalışma programı ve mekana yapılacak müdahaleler ancak işlev seçimi gerçekleştirildikten sonra şekillenebilir. Yeni inşa edilen bir yapıda plan ve işlev tasarıma uygun biçimde belirlenebilecekken, tarihi belge niteliği taşıyan, toplumsal değerler taşıyan ve korunma gerektiren yapılarda mekan kurgusu mevcut yapının fiziksel özelliklerine uygun olacak şekilde oluşturulabilir. Yapıya uygun işlev seçilirken dikkat edilmesi gereken değerlendirme kriterleri; yapının işlevsel kurgusu, yapının konumu, yapının mekansal ve hacimsel durumu alt başlıkları altında incelenebilmektedir.

1. Yapının Yeni İşlevine Uygunluğu (İşlevsel Kurgusu)

Yapının işlevsel kurgusu kendi içerisindeki fiziksel yapıyla birlikte çevre yapıların konumsal durumundan da etkilenerek şekillenir. Yapı içerisinde gerçekleştirilecek etkinlik ve aktiviteler bölgede yer alan diğer yapı türleri ile

ilişkilendirilmelidir. Örneğin sanayi bölgesi içerisinde yer alan işlev dönüşümü yapılacak bir yapıyı eğitim kurumu olarak değerlendirmek yerine banka veya sanayi çalışanlarına yiyecek içecek hizmeti veren bir işletme olarak kullanmak daha uygun olacaktır. Yapı kendi içerisindeki mekânsal kurgu, söz konusu iç mekanda oluşturulması gereken ve ihtiyaç duyulan tüm hacimlerin birbiriyle olan işlevsel ilişkisine ve yapının fiziki koşullarına da uygun olmalıdır. Dönüşümün başarılı olabilmesi için işlev doğrultusunda şekillenecek mekânsal düzenin yapının mevcut hacimsel ve strüktürel düzeni ile paralel olması, mekânın karakterinin daha verimli olarak bugüne yansıtılmasında önemli bir noktadır (Büyükarslan ve Güney, 2013: 36). Yeniden işlevlendirme yapılırken tarihi yapının özgün işlevsel kurgusu ile yeni işlevsel kurgusunun aynı ya da benzer özellikte olması beklenir. Mevcut tarihi yapıya mekânlar arası bağlantı kurgusu farklı olan işlevler verilirse, işlevsel kurguda istenmeyen durumlar ortaya çıkabilir (Kona, 2015).

2. Yapının Konumu

Korumaya değer yapılar yeniden işlevlendirilirken çevresel faktörler yadsınamaz bir önem taşımaktadır. Zaman içerisinde gelişen bölgelerde yeni yapılaşmanın oluşturduğu değişim mevcut yapının önemini konum özelliklerinden dolayı olumlu veya olumsuz yönde etkileyebilmektedir. Yapı yeni işlevine uygunluğu, kadar bulunduğu bölgenin coğrafi ve fiziki özelliklerine, bölgede yaşayan insanların ihtiyaçlarına, çevresel aktivitelere, bölgede hâkim olan sınıfsal özelliklere yönelik olarak değişebilmektedir. Örneğin gelir seviyesi yüksek olan ve siteleşmenin hâkim olduğu bir bölgede gecekonduların inşa edilmesi ya da gelir seviyesi çok düşük olan bir alanda çok lüks bir yapı inşa edilmesi yapının konumu ile olan uyumsuzluğu ile sonuçlanır ve yapılan çalışmadan verim alınması olanaksızdır.

Yapıya verilecek olan yeni işlev kararı, o bölgede yaşayan insanların taleplerinin, ekonomik gerçeklerinin, bölgenin fiziki ve coğrafi özelliklerinin de göz önünde bulundurulması gerekmektedir (Kocabıyık, 2014). Deniz kenarında olma, dağlık bölgede bulunma, ormanlık alanda bulunma farklı işlev verilmesinde etkin rol oynar. Deniz kenarındaki bölgeye rekreasyon alanları da tasarlanarak günlük kullanıcı profiline olabileceği fonksiyon verilebilir. Dağlık alandaki bölgede ise

dinlenme ve spor ihtiyacı karşılanabilecek birimler oluşturularak yapı ve çevresi sayfiye alanı gibi kullanılabilir (Kona, 2015).

3. Yapının Mekansal Açıdan Uygunluğu (Mekansal ve Hacimsel Durumu)

Özgün yapı kimliği yeniden işlevlendirilen yapının mekânsal ve hacimsel kurgusunun geçmişten günümüze yansımalarıdır. Tek bir hacimden oluşan ve bütünlük sağlayan bir yapı kendi benliğini tanımlayabildiği gibi iç içe geçen ya da kendini tekrarlayan hacimlerde yapının işlevsel kurgusunu oluşturabilir. Yapıların özgün plan şeması, öngörülen yeni işlevin sonuca ulaşması için en önemli faktördür. Mekânsal ve hacimsel durumu göz önüne alınarak yapılan yeniden işlevlendirme projesi, yapılacak onarımın sınırlarını belirler (Kocabıyık, 2014).

Kazandırılan yeni işlevin yapıya uyumu sağlanması için hacimlerin ihtiyaçlara karşılık gelecek ölçütlerde bölünmesi yapı kimliğini değiştirerek mekan ruhunun yitirilmesine neden olabilir. Buna karşın fiziksel yapısı ve mevcut bölmeleri yeni işlevin gereksinim oluşturacağı hacimlere uygun olabilecek yapılarda kullanım sürdürülebilir ve yapının mekânsal kimliği muhafaza edilebilir olur.

D. Yeniden İşlevlendirmede Mevcut Binaya Yaklaşımlar

Yeniden işlevlendirme sürecinde yapının tarihine uygun işlev seçilmesinin yanı sıra yapılacak müdahalelerin mevcut yapı ile uyumu da oldukça önemlidir. Mevcut yapının sahip olduğu tüm özellikleri korumakla beraber, yapının çevre özelliklerinin de benimsenerek yeniden yorumlanması ve özgünlüğünü yitirmemesi gerekir. Bu bağlamda yeniden işlevlendirme sürecinde mevcut yapıya yaklaşımlar;

- Mekâna Yapılan Müdahaleler
- Taşıyıcı Sisteme Yapılan Müdahaleler
- Tesisat Müdahaleleri
- Cepheye Yapılan Müdahaleler
- Kütleye Yapılan Müdahaleler
- Yakın Çevre Müdahalelerine dikkat edilerek uygulanma şeklinde olduğunda, işlevin mekâna uyum sürecinde ve yapının faaliyete geçiş sonrasında

oluşabilecek maddi manevi sorunlar giderilmiş veya önlem alınmış olunacaktır (Davutoğlu D., 2022)

1. Mekâna Yapılan Müdahaleler

Zaman içinde işlevini yitiren korunmaya değer yapıların sağlıklı biçimde yeniden kullanılabilmesi için önce yapının tarihinin bilinmesi gerekmektedir. Yapının geçmiş işlevinin, planının ve mekan organizasyonunun bilinmesi, oluşturulacak yeni konseptin belirlenmesine ve yapının yeni yönetmeliklerine uygun olarak ihtiyaç duyulan eklerin dizayn edilmesine yardımcı olacaktır. Alınacak güvenlik önlemleri doğrultusunda yangın merdiveni ve acil çıkışlarının, asma kat gibi ek donatılarının mekana uyumu ve konumlandırılması, sirkülasyon alanlarının verimli olarak oluşturulması ve yapının kimliğini yitirmeden müdahalelere uygun tasarlanması ancak mevcut yapının doğru analizi ile sağlanabilmektedir. Yapıya dahil edilen ekler tarihi dokuyu zedelemekten uyum oluşturabilecek şekilde tasarlanmalıdır (Davutoğlu D., 2022).

2. Taşıyıcı Sisteme Yapılan Müdahaleler

Bir yapının taşıyıcı sisteminde yapının ömür uzunluğuna bağlı olarak oluşan tahribatlar, yapı iskeletinde çürüme ve malzemede bozulmalar oluşabilmektedir. Bu durumda yapı yeniden kullanılacaksa taşıyıcı sistemin güçlendirilmesi gerekmektedir. Mekan dokusuna ve özgün yapı estetiğine zarar vermeyecek şekilde taşıyıcı duvarların, kolon ve kirişlerin sağlamlaştırılması yapı ömrünü uzatmaktadır. Yapının deprem ve diğer doğal afetler gibi dış etkenlere karşı direncini arttırmak için deprem yönetmeliklerine uygun müdahaleler yapılmalıdır. Malzeme seçiminde özellikle çatılara dikkat edilmeli, taşıyıcı sistemin kaldırabileceğinden ağır yük oluşturabilecek malzemelerin statik hesaplamaları dikkatlice yapılmalıdır. Yapısal olarak ayakta olan bir yapıya verilecek işlevin saptanması ve farklı bir işlev kazandırılarak yeniden kullanımı binanın yapısal ve mekânsal niteliğine yönelik analizler yapılmasını gerektirmektedir. Strüktürel sistem onarılmalı, güçlendirilmeli veya gerekli ise eklemelerle desteklenmelidir (Korkut ve Erarslan,2020: 111). Kirişlerin sehimlenmesi, duvarların çatlaması veya strüktürel malzemelerin

bozulması gibi bilinen stüktürel sorunlara acilen çözümler getirilerek mevcut strüktürel sistemin aşırı yüklenmemesi, strüktüre zarar verebilecek teçhizat veya mekanik sistemler monte edilmemesine özen gösterilmelidir (Özalp, 2000).

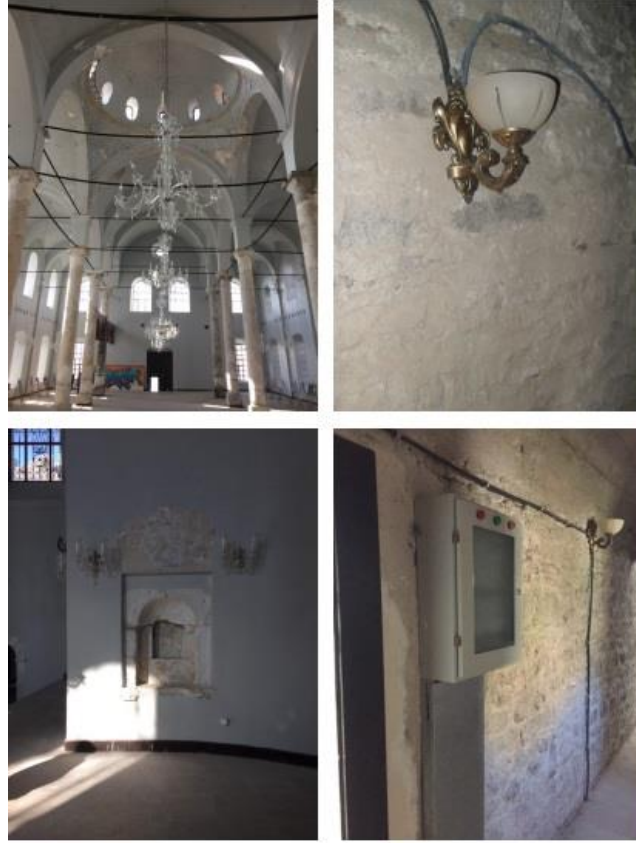
Şekil 5 Rahmi Koç Müzesi Çengel Han (cdn.cnn.com, 2022)

Osmanlı Şehir Hanı olan bu yapının dokusuna zarar vermeden en az müdahale ile kullanılabilir hale getirilmesi için en uygun işlevin sergi alanı olarak değerlendirilmesi olduğuna kanaat getirilmiştir. Engelli bireyler için eklenen asansör gibi ek yapı elemanları, tekniği ve malzemeleri ile yapıya uyumlu fakat sonradan eklenildiği belli olacak biçimde tasarlanmıştır. Yapının tarihinde avlu üzerinde bir çatı bulunmamaktadır fakat yeni işlevi gereği doğan üzerinin kapatılma ihtiyacı, yapıyla uyumlu ve basık tonozlar üzerinde duran, güneş kırıcıları olan, hareketli ve temizliğini sağlamak için kayar köprüsü olan cam çatı eki ile giderilmiştir. Avluya yatay hatlarıyla cam tavana ve asansöre uyum sağlayan ve hafif, cam ve çelik detaylı yeni korkuluklar eklenilmiştir.

3. Tesisat Müdahaleleri

Tarihi yapılarda mevcut tesisat sistemi yeni işlevi göz önüne alındığında ihtiyaca karşılık gelmeyip yetersiz kalabilmektedir. Kullanım süresi boyunca eskiyen, yıpranan ya da kullanılmaz duruma gelen tesisat sistemleri mutlaka

değiştirilmelidir. Günümüz teknoloji ve şartlarında havalandırma, ısıtma, sıhhi tesisat gibi sistemler gözle görülmeyecek şekilde sıva altı uygulamaları ya da şaftlar ile çözümlenebiliyorken, tarihi ve kültürel yapılarda bu sistemleri kullanmak yapının orijinalliğini bozmak anlamı taşıyabileceğinden koruma kapsamı dahilinde uygulanamamaktadır. Ancak sıva üstü sistemler kullanılıp, tesisatın görünür halde bırakılması yapı özgünlüğünü koruyan yenileme işlemlerini oluşturabilmektedir. Sivrihisar Ermeni Kilisesi (Şekil 6) yapısının sıva üstü tesisat düzenekleri buna örnektir.

Şekil 6 Sivrihisar Ermeni Kilisesi sıva üstü tesisat aksamaları (Fakıbaba Dedeoğlu, 2019: 77)

4.Cepheye Yapılan Müdahaleler

Tarihi yapıların cepheleri inşa edildikleri dönemin teknolojik imkanlarından faydalanılarak döneminin izlerini taşıyacak şekilde işlenmiştir. Orijinal halinin bozulmadan iyileştirilme çalışmalarının yapılması hem yapının simgeselliğini

korumakla birlikte yeni işlevin varlığını yansıtır. İşlevlendirilen yeni yapının cephesinin zaman içerisinde deforme olması, ve yetersiz ısı yalıtımı nedeni ile mevsimsel hava koşullarına dayanıklılığının sağlanması gereksinimi ile cepheye bakım ve onarım, düzenleme, iyileştirme uygulamaları yapılabilmektedir. Bölücü duvarların kullanılması ya da açıklıkların kapatılması müdahaleleri ancak yapının en doğal hali ile özgünlüğü korunacaksa uygulanabilmektedir(Davutoğlu D., 2022) .

5.Kütleye Yapılan Müdahaleler

Yeniden işlevlendirme uygulamaları planlanırken yapının mevcut durumu iyi analiz edilmelidir. Analiz sonucu belirlenen ihtiyaçlara göre yapıya eklenmesi gereken yeni kütle alanlar veya ek binalar yapının özgün hali ve yapı formu ile paralellik göstermelidir. Mekandaki hacim düzeninin korunması kullanıcılar tarafından mekan algısını yönlendireceği için aynı zamanda yapıyı da korumak anlamı taşımaktadır. Ek hacimler eklenmesi gereken durumlarda, eski dokunun korunması ve tarihsel bütünlüğün devamının sağlanması için kullanılacak malzeme, form, renklerin özgün yapı ile uyumlu olarak mekan atmosferinin yansıtılmasını sağlayacak biçimde şekillendirilmesi gerekmektedir (Davutoğlu D., 2022).

6.Yakın Çevre Müdahaleleri

Geçmişten bugüne kadar uzanan tarihi yapılar döneminin mimari, sanatsal, kültürel, teknolojik alanda izlerini taşır. Yapının çevresiyle adaptasyonu, bütünlük sağlanması ve bağlantılı olması kazandırılacak yeni işlevin uyumlu olmasını sağlayacaktır. Çevresi ile tamamen bütünleşmiş bir yapı tarihinin izlerini çok daha uzun yıllar boyu gelecek nesillere aktarabilecektir.

Yapının uygun işlev ile yeniden hizmet vermesinin sağlanmasının yanında binanın yakın çevresi ile bağlantısını kuran, otoparklar, duraklar, kent mobilyaları, çevre aydınlatmaları, yeşil alan düzenlemeleri gibi çevresel donatıların da tekrar gözden geçirilmesi gerekmektedir (Kocabıyık, 2014).

III. SALT GALATA

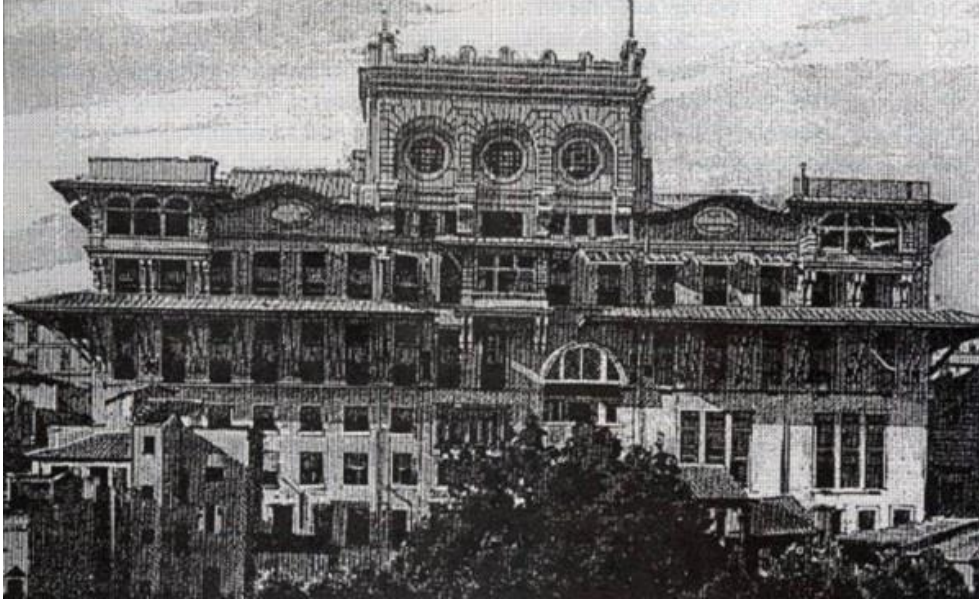

Şekil 7 Salt Galata yapısının konumu (Google Earth'den düzenlenmiştir.)

Salt Galata binası dönemin Sanayi-i Nefise Mektebi hocası Alexandre Vallaury tarafından inşa edilerek 27 Mayıs 1892'de kullanıma açılmıştır. Yapımından itibaren yıllarca Osmanlı Bankası Merkez binası olarak kullanılmış olan yapı, Galata'da Bankalar Caddesi'nin Bereketzade Medresesi Sokağı ile birleştiği köşededir. Güneyde Perşembe Pazarı Hırdavatçılar Çarşısına cephe vermektedir. İkizi Merkez Bankası ile birlikte gerek Bankalar Caddesi'nin gerekse İstanbul'un Galata silüetini oluşturan en önemli yapılarından (Özdamar vd. 2017: 61).

A.Yapının Tarihi

İstanbul Karaköy Bankalar Caddesi üzerinde yer alan Salt Galata yapısı, Fransız asıllı Levanten mimar Alexandre Vallaury tarafından tasarlanan Bank-ı Osmanî-i Şahane (Osmanlı Bankası) ismiyle 1892 ve 1999 yılları arasında Osmanlı Bankasının genel müdürlük binası olarak kullanılmıştır.

Şekil 8 Salt Galata Osmanlı Bankası 1896 (ansiklopedi.vkv.org, 2022)

19. Yüzyılda Voyvoda Caddesi olarak bilinen bölgede batılılaşmanın etkileri görülmeye başlanmasıyla Merkez Bankası, Osmanlı Bankası, İş Bankası, Sümerbank, Tutum Bankası, Deutsche Orient Bank, Eti Bank gibi bankaların açılması nedeniyle cadde adı Bankalar Caddesi olarak anılmaya başlanmıştır. Binalar, genelde yığma tuğla duvarlı, neoklasik cepheli yapılardır. Dönemin Art Nouveau ve Rokoko üslupları da bina cephelerinde kendini gösterir (Şekil 8). Cumhuriyet sonrası dönemde betonarme binaların sayısı artmakla beraber, cadde XIX. yüzyıldaki silüetini baskın olarak hissettirir (Alpay, 2007). Cumhuriyetin ilanı ile bankalar başkent Ankara ya taşınmış, caddede meydana gelen göçler sonucu 1940-1950 yılları arasında batılı mimari eğilimlerin hakim olduğu bölge yerini elektrik ve aydınlatma üretim merkezi aksı olmaya bırakmıştır. Türkiye’de ise Osmanlı döneminden itibaren tarihi yapılara müze işlevi verildiği, 20. yy sonlarından

itibaren birçok ülkede uygulanan geleneksel yapıların müzeleştirilmesi Anadolu da 2000' li yıllarda ivme kazandığı görülmektedir (Aydın ve Şahin,2018).21. Yüzyılda eski yapıların otel olarak işlevlendirilmesi turizm alanında bölgede canlanma yaşanmasına sebep olmuş ve kronolojik olarak beş farklı döneme ev sahipliği yapan Osmanlı Bankası nın yeniden restore edilip hizmete açılması ile caddede ilk kez kültür sanat ortamı oluşturulmuştur. 1998 yılında Garanti Bankası bu yapıya ana hissedar olmuş, zemin katında banka şubesinin olduğu, Osmanlı Bankası Bankacılık ve Finans Araştırma Merkezi olarak faaliyetini sürdürmüştür.

Şekil 9 Osmanlı Bankasının kuzey Cephesinin Osmanlı Dönemindeki Görünümü (degisti.com, 2022)

Çeşitli yapısal müdahalelere uğrayan yapı yeniden işlevlendirilerek Kasım 2011 yılında Salt Galata adıyla, Osmanlı Bankası Müzesini de içeren bir kültür sanat merkezi olarak hizmete açılmıştır. Yapının işlevlendirme çalışmaları Ağahan ödüllü mimar Han Tümertekin yönetiminde Mimarlar Tasarım tarafından, restorasyon projesi Yegân Kahya tarafından yürütülmüştür(Davutoğlu D., 2022). Salt Galata kültür ve sanat merkezinde 219 kişilik bir oditoryum, atölyeler, sergi alanları, özel tasarım fuayeleri, ihtisas kütüphanesi niteliğinde açık arşivlere erişim sağlanabilen bir kütüphane, kamu kurum ve kuruluşlarının programlarının gerçekleştirebildiği Ferit F. Şahenk Salonu, Robinson Crusoe 389 kitapçısı, Osmanlı Bankası Müzesi, cafe ve restoran birimleri bulunmaktadır.

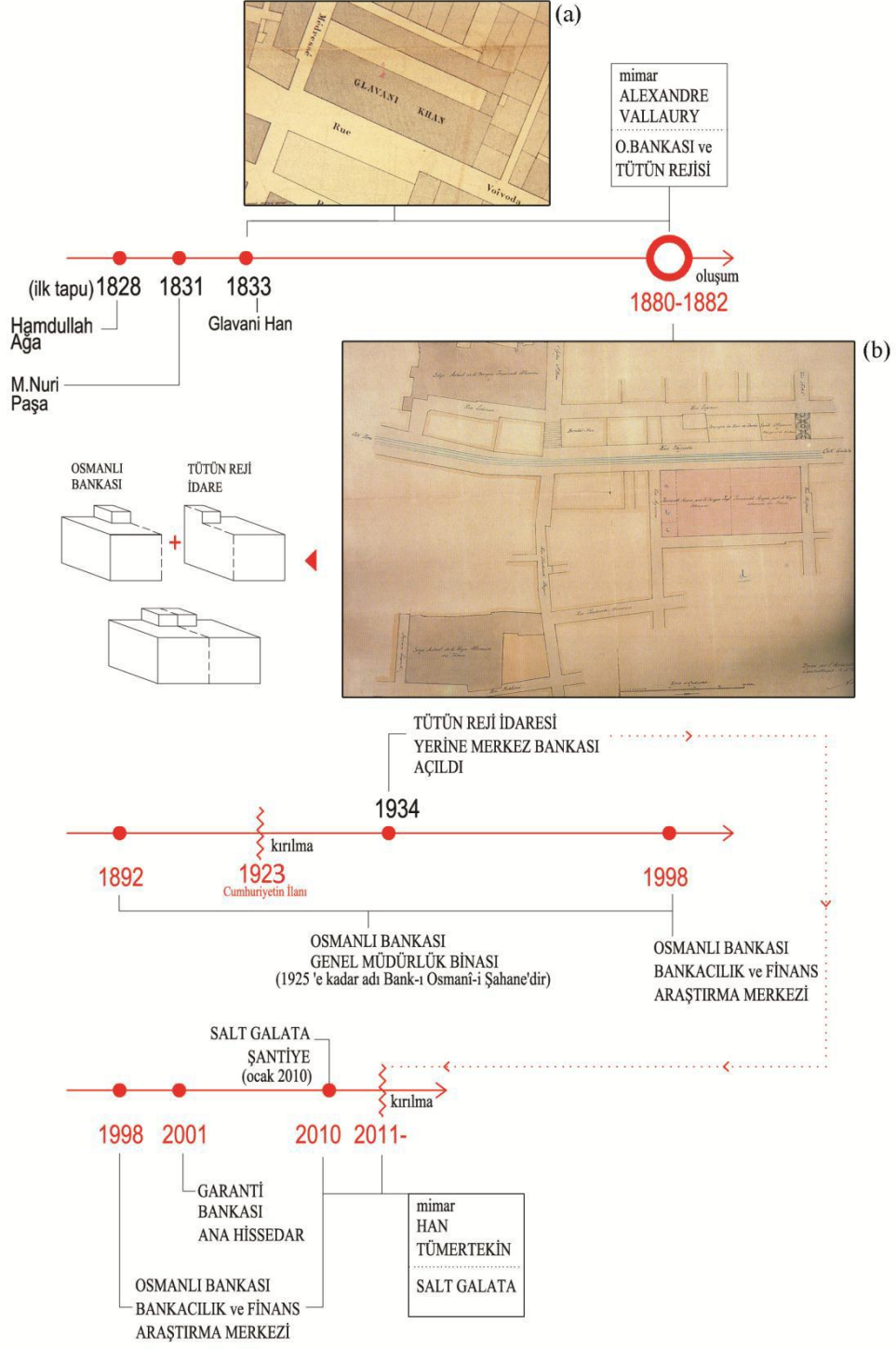
Şekil 10 Osmanlı Bankasının güney cephesinin Osmanlı Dönemindeki görünümü (degisti.com, 2022)

Şekil 11 Osmanlı Bankası iç mekanı 1966 (archives.saltresearch.org, 2022)

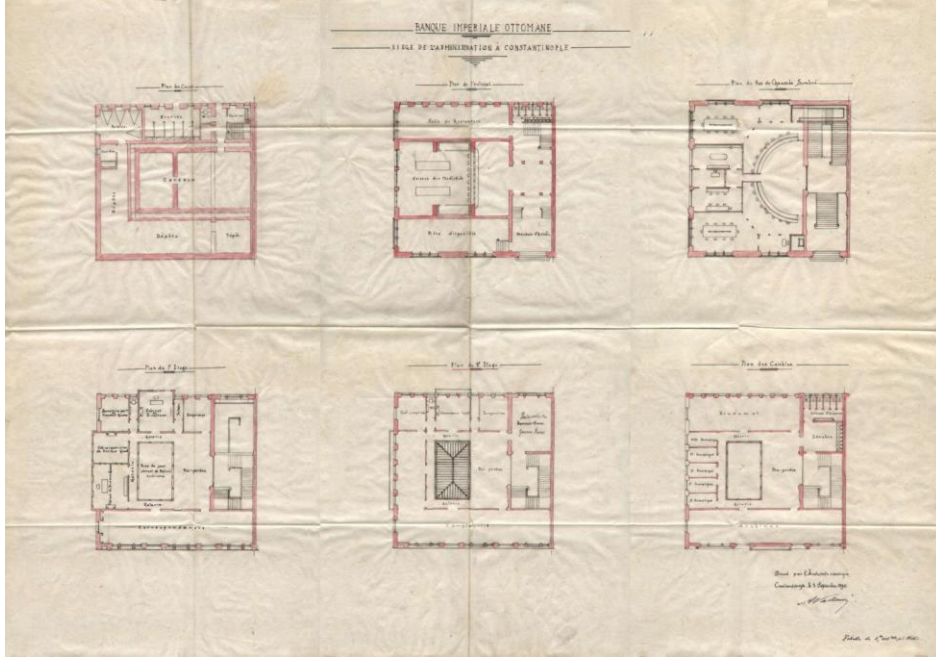
Şekil 12’de Osmanlı Dönemi’nden bu yana Salt Galata yapısının tarihsel gelişim süreci ve işlevlendirilmesindeki kırılma noktaları belirtilmiştir. İlk tapusunun 1828 yılında resmileştirildiği ikiz bloklu Glavani Han Osmanlı Bankası ve Tütün Rejisi tarafından 1880 yılında kullanılmaya başlanmıştır. 1934 yılında Tütün İdaresi yerine Merkez Bankası açılmıştır. 1998 yılına kadar Osmanlı Bankası Bankacılık ve

Finans Araştırma Merkezi olarak kullanılmış ve 2001 yılında Garanti Bankası ana hissedarlığına geçilip 2011 yılında restorasyonu tamamlanmıştır.

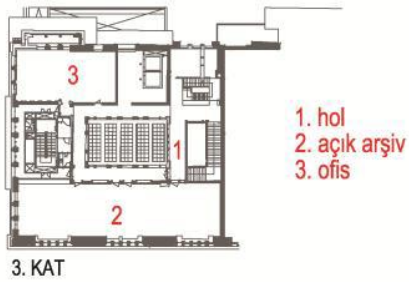
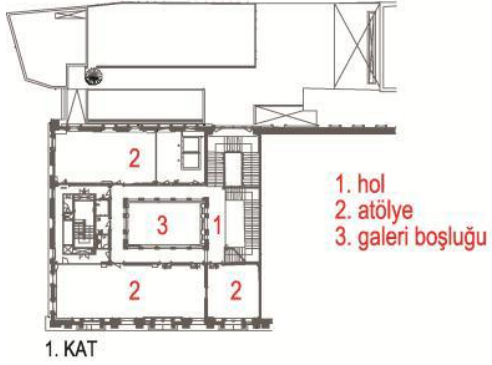
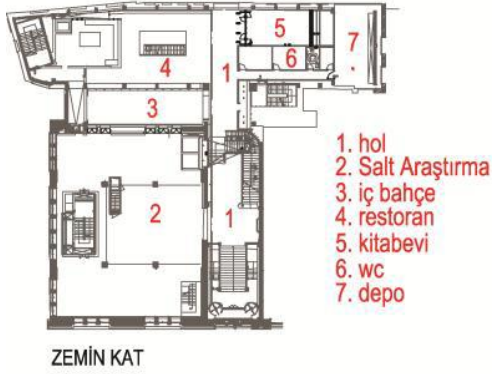
Şekil 12 Ethem Eldem'den uyarlanan Osmanlı Bankası'nın Tarihsel Gelişimi (Dinç, 2012)

B.Yapının Mimari Özellikleri

Şekil 13 A.Vallaury' nin plan el çizimleri (researchgate.net, 2022)

Her katta ayrı işlevleri olan yapı yeniden kurgulanırken, renovasyon sürecinde özgünlüğü bozan gereksiz eklerden arındırılmıştır. Dönemine ışık tutan yapı kimliği niteliğindeki ekleri korunmuş, etkisini yitiren ve işlevini yerine getiremeyen eklerden arındırılıp, original eklerinin bakım ve onarımı yapılmış, çağdaş ekler kullanılarak restore edilmiştir. Han Tümertekin Salt Galata'nın yeniden işlevlendirme projesinde özgün elemanların kullanılmasına yönelik tutumunu: *“Yapının patinasına, çatlamış, aşınmış kısımlarına çok müdahale etmeyerek sadece kir tabakasını ortadan kaldırmak ve yapıyı ruhunu kaybettirmeyecek biçimde yenilemek, biraz eskimiş, biraz hasar görmüş bir şeyi atıp yerine yenisini koymak değil, var olanı, özgün olanı korumayı amaçlamak.”* (Özekin) şeklinde ifade etmiştir (Kara ve İşleyen, 2018: 83-100). Yapının yeni kullanımında ek bina oluşturulmuş ve kullanılan çağdaş malzemelerle original yapıdan ayırt edilebilir biçimde tasarlanmıştır. Salt Galata yapısı bodrum katları ve sonradan eklenen dördüncü katı ile toplam sekiz katlıdır ve Haliç e bakan cephesine ek bir bina eklenmiştir. Ana bina iki bodrum kat ve zemin kat üzeri dört kattan oluşurken, ek bina üç adet bodrum kat ve zemin kat üzeri bir kattan oluşmaktadır.

Şekil 14 HT ve Mimarlardan Uyarlanan Salt Galata Kat Planları (Dinç, 2012)

Salt Galata yapısının kat planları Şekil 14’de gösterilmiştir. Birinci bodrum katta müze ve sergi alanı, ikinci bodrum katta oditoryum ve fuaye alanı, üçüncü bodrum katta ise teknik alanlar bulunmaktadır.

Şekil 15 Giriş kat mekan yönlendirme panosu (Davutoğlu D., 2022)

Binanın giriş holü, vestiyer, danışma, kütüphane, kitabevi, iç bahçe, cafe ve tuvaletler Şekil 15’de yer alan mekan organizasyonu şemasında da görüldüğü gibi zemin katta yer almaktadır. Giriş katta yer alan merdivenler dikdörtgen formlu bir avluya bakan galeri boşluğu etrafında şekillenen katlara çıkmaktadır. Birinci kat atölyeler, ikinci kat idari ofisler, üçüncü kat açık arşiv bölümü ve dördüncü kat özel etkinlik alanları olarak kullanılmaktadır.

C. Malzeme ve Yapım Sistemi

Salt Galata yapısı yığma sistem ile inşa edilen betonarme bir yapıdır. Dış cephesinde duvarların kuzey yüzü taşla kaplıdır. Zeminlerdeki mermer işçiliği günümüze kadar korunmayı başaracak şekilde muhafaza edilmiştir. Kaset tavanlara ve işlemlerine koruma, bakım yöntemi uygulanmıştır. Geniş pervazlı pencereler ve yüksek tavan açıklıkları Rönesans mimarisinin dönem üslubunu yansıtmaktadır. Osmanlı Bankası Müzesi olarak 2002 yılından itibaren faaliyet gösteren bölüm Londra’dan getirilmiş çelik, ağır malzemelerle kasa dairesi etrafında ve katlarda düzenlenmiştir (Şekil 16).

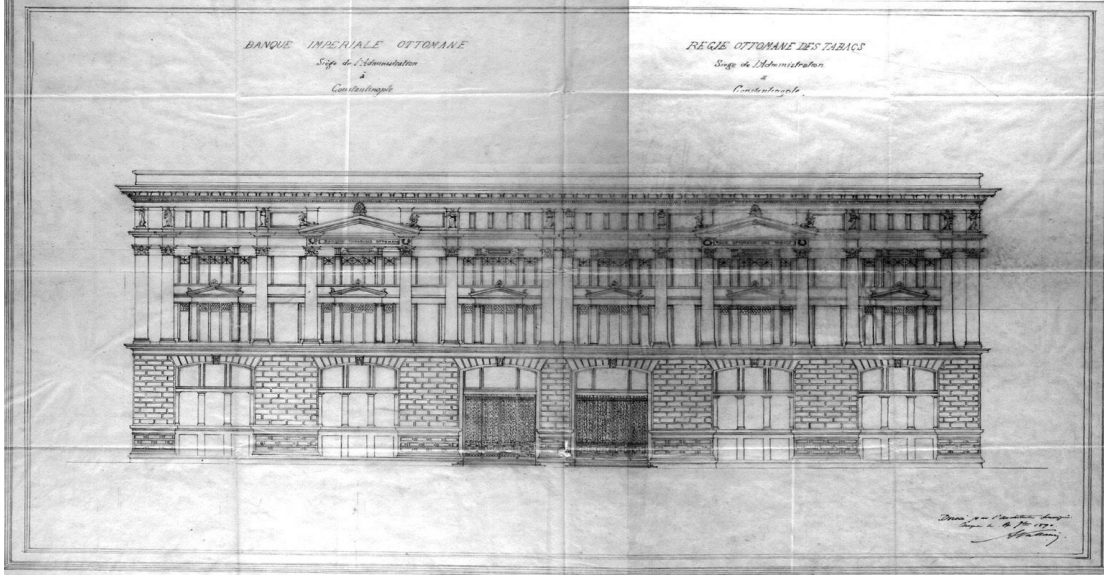

Şekil 16 Osmanlı Bankası Müzesi çelik yapı konstrüksiyonu (Davutoğlu D., 2022)

Restorasyon öncesinde de kullanımına devam edilen bu yapının strüktürel sorun ya da malzeme bozulmasına uğramadığı fakat belirli dönemlerde havalandırma aydınlatma gibi tesisat müdahalelerine uğraması nedeni ile iç duvarlara ve tavana alçı paneller uygulanmış olduğu saptanmıştır. Bu nedenle yapının bazı kısımlarında özgün duvar ve tavanlara ulaşmak mümkün olmamıştır. Düşey sirkülasyonu sağlayan dolaşım elemanı olan eski asansörler, yapı bütünlüğünü bozan, karşılama noktasında yer aldığı için mekan algısını etkileyen, merdivenlerin anıtsallığını gölgeleyen elemanlar iken, restorasyon çalışmaları sonrası çelik-cam konstrüksiyondan oluşturulmuş, ana asansörün teri değiştirilmiştir. Banka olarak kullanıldığı dönemde ortak çalışma salonu olan Salt Araştırma alanı yoğunlukla kontrplak malzemenin kullanıldığı ahşap mekan dokusuna sahiptir.

D. Cephe Özellikleri

Yapının kuzey cephesi heykel ve süslemelerle tasarlanmış, neorönesans ve neoklasik dönemin izlerini taşıırken, şark mimarisinden esinlenilerek oryantalist tarzda tasarlanan güney cephesi ile doğu-batı sentezini simgelediği düşünülmektedir. Asya ve Avrupa kıtası arasında köprü oluşturan bir konumda bulunması nedeni ile iki farklı karakteri birleştirdiği ve farklı iki üslubu tek yapıda ilişkilendirdiği izlenimini vermektedir. Haliç tarafına bakan güney cephe; cumbalar, Osmanlı saçakları ve barok, klasik üslupla tasarlanmıştır.

Şekil 17 A.Vallauray' nin Bankalar Caddesi cephe el çizimleri (researchgate.net, 2022)

Kuzey cehe ise ikili kabartma griffonlardan oluşan panolarla ve beşli pencere gruplarıyla dönüşümlü olarak kullanılırken, cephe taş konsollarla desteklenen saçaklarla bitmektedir. Üçlü pencere grupları halinde düzenlenen dikdörtgen pencereler yapının aydınlık olmasına imkan sağlayıp ferah bir atmosfer yaratmaktadır. Giriş kapısının önünde iki taraftan kemerlerle birleşen üçlü pencere grubu bulunmaktadır. İlk ve ikinci katın dikdörtgen formlu pencereleri, neoklasik üslupta ele alınmışlardır. Plasterlerle kuşatılan dikdörtgen formlu pencerelerin yanlarındaki korint başlıklı sütunlar, katlar boyunca devam eder (Şekil 13 Sağ). Bezeme malzemesi olarak çoğunlukla alçı, kartonpiyer, dökme demir, mermer ve taşı tercih etmiştir. (Aktemur, 2010: 7).

İki kat boyunca yükselen korint sütunlar birinci ve ikinci katın plasterlerle sınırlanan dikdörtgen formlu pencerelerinin yanında konumlanmaktadır. Kat boyunca yan yana dört sıra halinde dizilen pencereler ikişerli gruplar olarak bir alınlık altında toplanmıştır. Üçüncü kata gelindiğinde ikili kabartma griffonlardan oluşturulmuş panolar beşli pencere grupları arasında kullanılmıştır. Yapının kuzey cephesi taş konsollarla desteklenmiş saçak ve yeni ilave edilen katla bitmektedir. Cephenin orta bölümünde yer alan iki kat arasındaki pencereler, üçgen alınlıklarla taçlandırılmıştır. Mimar, yapının alt kattaşıyıcı ve robust görünümüne karşılık, üst kata doğru özenli ama aynı zamanda da bol kullandığı bezemeler ve kemerli

pencereler altındaki zarif ve güçlü tiyatral anlatımları ile mitolojiye de atıflarda bulunmuştur. (Kaymak Heinz ve Yaşar, 2018: 44)

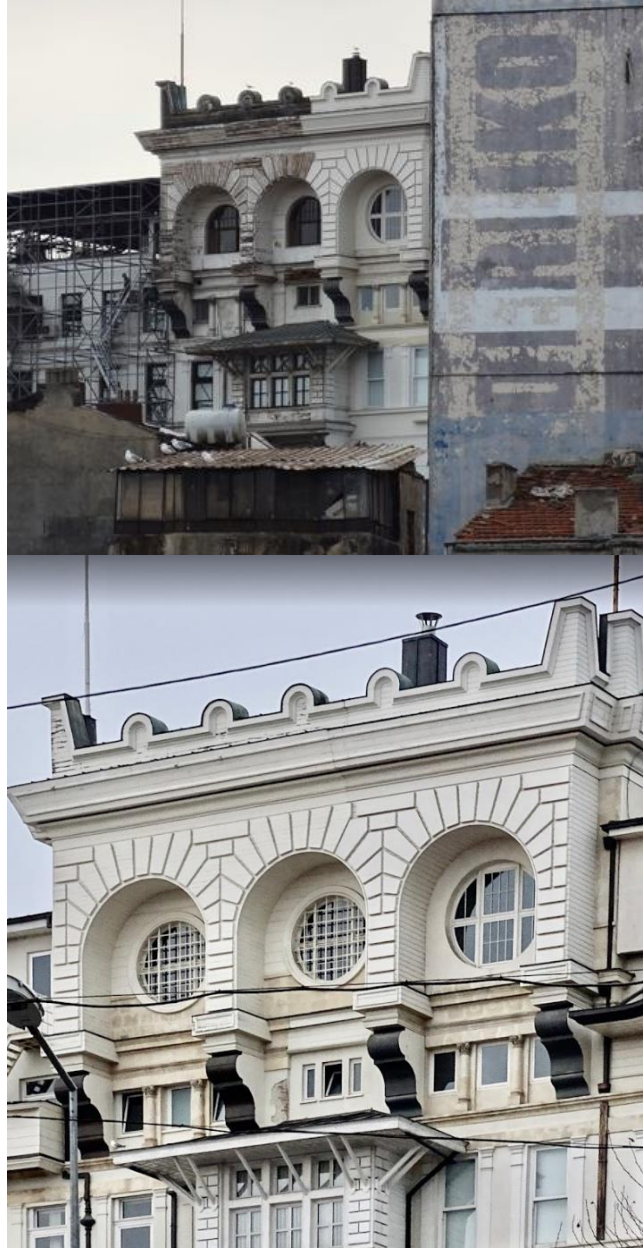

Şekil 18 Sağ: Yapının kuzey cephesi üçgen alınlık ve rölyefleri (Davutoğlu D., 2022) Sol: Salt Galata'nın Kuzey Cephesi (Davutoğlu D., 2022)

Şekil 19 Salt Galata'nın Güney Cephesi (degisti.com, 2022)

Yapının güney cephesinde (Şekil14), birinci katta pencere üzerlerinde bulunan ikili ahşap payandalarla desteklenmiş saćak tüm cephede devam etmektedir, orta bölümde küçük bir aćıklık bırakılmıştır. İkinci katta bulunan geniş saćaklı cumba ahşap konsollarla desteklenirken, üçüncü kat köşelerinde birer cumba daha bulunmaktadır. Dairesel Rönesans kemerleri içinde bulunan eřit büyüklükteki üç adet pencere, kule tarzı bir görünüm ile diğەر bölümlerden daha yüksekte yer alarak cephe görüntüsünü hareketlendirmektedir.

Şekil 20 Osmanlı Bankası'nın Salt Galata dönüşüm restorasyonu (degisti.com, 2022)

IV. YAPININ İŞLEV DÖNÜŞÜMÜ VE YENİDEN KULLANIMI

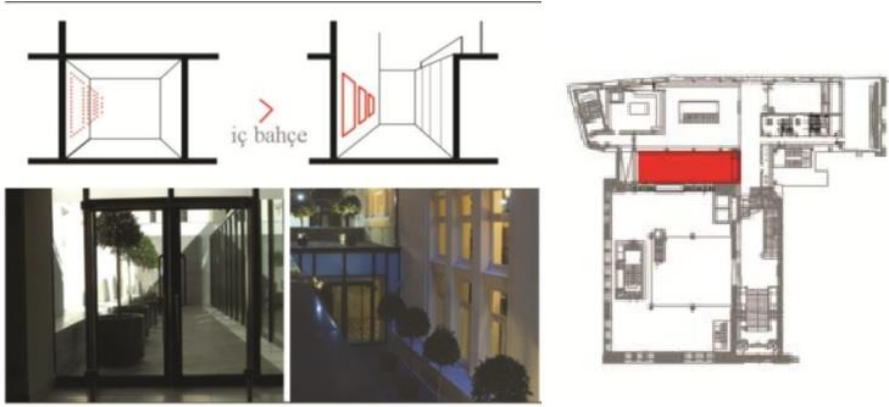
A. Yapı Sistemindeki Dönüşüm

Galata tarihinde bölgenin, 1860 ve 1880 yılları arasında, gayrimüslimlerin bölgeye yerleşmeleri ve 1870 yılında tramvayın bölge ulaşımına dahil olması sonrasında kullanıcı profillerinin değiştiği görülmektedir. Hukuk, bankacılık, sigortacılık, demiryolları ofisleri, mimarlık, madencilik alanlarında çalışmalarını yürüten ofislerin bölgede hakim olmaya başlayıp, 19. Yüzyıl mimarisinde batılılaşma sürecine girilmesinin ardından Voyvoda Caddesi de bu batılı mimari tarz eğiliminden etkilenmiştir. Han isimleri ile bilinen yapılar bir süre sonra içerisinde faaliyet gösteren kurumun adı ile anılmaya başlanmıştır. Cumhuriyet'in ilanı ile 20.Yüzyılda parlak olan caddenin duraksama dönemi başlamıştır ve gayrimüslimlerin şekillendirdiği sosyo-kültürel mekansal kökenler 1950'li yıllarda oluşan göçlerle yerini malzemecilerin ve elektrikçilerin iş merkezi olmaya bırakmıştır. 21. Yüzyılda hanların otellere dönüştürülmesi ve Osmanlı Bankasının Salt Galata sanat yapısının oluşumuyla birlikte cadde yeni bir kimlik kazanmıştır. Şekil 21'de görülen çift kanatlı ahşap kapı kaldırılmış merdivenler doğrudan hole bağlanmıştır.

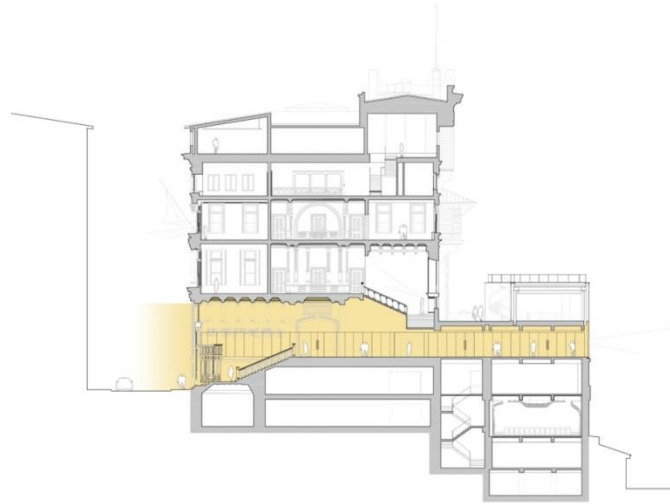
Şekil 21 Osmanlı Bankası Genel Müdürlük binası iç mekan giriş bölümü 1988 (archives.saltresearch.org, 2022)

Salt Galata yapısı 2011'de kurumsallaşan Salt Beyoğlu yapısının uzantısıdır. Bulunduğu caddeye sanat ortamı taşıyan bu yapı bir nevi kırılma noktalarından biridir. Yeniden işlevlendirme sürecine gidildiğinde Vallaurý'nin tasarladığı yapıya dördüncü kat olan son kat ve ek bir yapı bloğu eklenmiştir. Mekansal sürekliliğin sağlanabilmesi için giriş holünün ortasında bulunan asansörler (Şekil 24) kaldırılmış, iç bahçe bölümü yeniden tasarlanarak açık avlu (Şekil 22) ile doğal aydınlatma sağlanmıştır.

Şekil 22 İç Bahçe Avlu Bölümü (Dinç, 2012)

Yapıya giriş ve çıkışlar tek bir ana kapıdan yapılmaktadır. Giriş holüne çıkan mermer merdivenlerin sol tarafında kütüphane ve sergi salonlarına inen daha dar bir hacime sahip merdiven bulunmaktadır ve kütüphane bölümü içerisinde Osmanlı Bankası Müzesinin bazı odalarına geçiş yapılabilmektedir.

Şekil 23 Salt Galata kesiti zemin kat giriş aksı (mimarlar.com, 2022)

Giriş merdivenlerinden (Şekil 23) yukarı çıkıldığında, sağ tarafta üst katlara çıkan merdivenler, sol tarafta ise müzenin farklı sergi alanlarına geçişi de içerisinde barındıran Salt Araştırma bölümü, şeffaf asansörler ve danışma ile karşılaşılmaktadır. Danışma bölümünün ilerisinde sağ tarafta vestiyer, alt katlara inen merdivenler ve sol tarafta iç bahçe avlusu, café, restoran ve sağ tarafta Robinson Cruose 389 kitap evi yer almaktadır. Restoran ve kitap evi karşılıklı olmasına rağmen açık girişleri ve cam cephenin Haliç manzarası ile mekanlar arasında bütünlük algısı yaratılmıştır (Şekil 27).

Şekil 24 Salt Galata giriş holü değişimi (Dinç, 2012)

Şekil 25 Salt Galata giriş holü (arkitera.com, 2022)

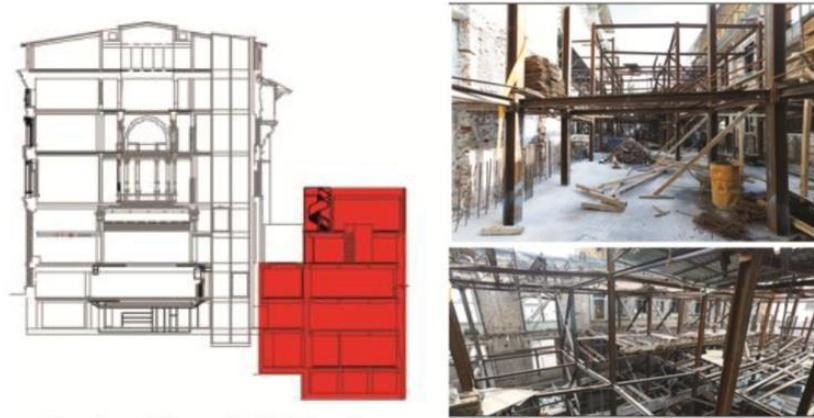
Şekil 26 Salt Galata holden görüntüler (Davutoğlu D., 2022)

Şekil 27 Salt Galata giriş holünden güney cephenin görüntüsü (Davutoğlu .D, 2022)

1. Taşıyıcı Sistem

Saint Pierre Han'da bulunan ve 1863'te Sultan Abdülaziz tarafından devlet bankasına yükseltilen, 1892 yılında Osmanlı Bankası olarak kullanıma açılan bu yapı, varlığı süresince kullanıldığı ve belirli dönemlerde iyileştirme çalışmaları yapıldığı için ana binanın taşıyıcı sisteminde büyük sorunlarla karşılaşılmamıştır. Yapı durumunun analizi için sondaj çalışmaları, lazer tarama, geleneksel ölçüm işlemleri yapılmış, mekana ve taşıyıcı sisteme edilmesi gereken müdahalelerin belirlenebilmesi için rölöve çalışmaları yapılmıştır. Kompozit yapıya sahip bina yığma duvarlar ve tuğla kemerlerle bezelidir. Sonradan yapıya dahil edilen dördüncü kat, asma kat ve ek bina, restorasyon çalışmalarının büyük bölümünü oluşturmuştur. Haliç'e bakan güney cephenin korunması ön planda tutularak ek binanın taşıyıcı sistemi tamamen yenilenmiştir. Kat yükseklikleri sabit tutulup değişime uğramamış, oditoryum ve sergi salonları ek bina içerisinde çözümlenmiştir. Yeniden işlevlendirme çalışması Han Tümertekin yönetiminde, Mimarlar Tasarım tarafından, projelendirilen restorasyon çalışmalarının yönlendirme programı ve tasarımı Koray Özgen tarafından yürütülmüştür. Salt Araştırma mekânları ŞANALarc mimarlık ve şehir tasarım firması tarafından, oditoryum Zoom/Tpu mimarlık, atölyeler Arif Özden ve Tanju Özelgin tarafından tasarlanmıştır. Ofisler Superpool mimarlık ofisi, danışma, sergi alanları ve Oditoryum fuayeleri ile bu üç kattaki ıslak hacimler Autoban mimarlık, kitap evi Ömer Ünal ve Neolokal restoran ile kafe Aslıhan Demirtaş imzası taşımaktadır (Davutoğlu D., 2022).

Şekil 28 Ek binanın restorasyonu (Dinç, 2012)

2. Duvarlar

Yeniden işlevlendirme kapsamında yapının konfor gereksinimlerinin sağlamak için, havalandırma, ısıtma gibi altyapı sistemleri eklenmiş, duvar ve tavanlar alçı levhalar ile örtülmüştür. Galeri boşluğu oluşturulurken, bezemelerin üzerine ara dönemlerde sonradan eklenen katmanlar sökülüp orjinal ahşap katmanlara ulaşılmış ve boyanarak simgeselliği yeniden kazandırılmıştır. Taşıyıcı ve bölücü duvarları betonarme olan bu yapının ıslak hacimlere bağlanan hol ve bazı duvarlarında mermer döşeme detayları bulunmaktadır. Galeri boşluğunu çevreleyen alan kemerler ve sütunlarla çevrelenerek açıklıkların tarihi dokusu vurgulanmıştır.

Şekil 29 Salt Galata galeri boşluğu güçlendirme çalışmaları (Dinç, 2012)

Şekil 30 Salt Galata giriş kaset tipi tavan bezemeleri (Davutoğlu D., 2022)

Binaya girişte merdivenlerin sağ ve solunda karşılıklı Partenon atlılarının kabartmaları bulunmaktadır (şekil 31). Han Tümertekin bu kabartmaları vitrinde sergilenen arkeoloji şeklinde betimlemektedir. Kaset tipi tavanların etrafında oluşturulmuş alçı bezemeler (şekil 30), motifler ve hemen bitişiğinde yer alan mermer kaplı duvar (şekil 32) yapının anıtsallığına dikkat çekmektedir. Yapının ek binasına takaml eden güney cephesi cam ile kaplıdır (Davutoğlu D., 2022).

şekil 31 Salt Galata giriş holünden kuzey cephenin görüntüsü (Davutoğlu D., 2022)

şekil 32 Salt Galata giriş holü mermer kaplama duvar detayı (Davutoğlu D., 2022)

Şekil 33 Salt Galata giriş, holü ıslak hacim koridorları yivli delikli mermer yüzeyler (Davutoğlu D., 2022)

Mermer yüzeylerin mekan algısından bütünlük oluşturulmasına karşın ofisler, kütüphane alanları, atölyeler, sergi alanlarının duvarları yalın halde düz yüzeyler olarak alçı sıva boyama tekniği ile yenilenmiştir.

3.Döşemeler

Salt Galata yapısında halka açık olan ortak kullanım alanlarının zeminlerine çoğunlukla müdahale edilmemiş, bakım ve onarım çalışmaları yapılarak original halinin korunmasına özen gösterilmiştir. Giriş ve holler, ıslak hacimler, Salt Araştırma bölümü, anıtsal nitelik taşıyan merdivenlerin zemini mermer ile kaplıdır. Zemin katta yer alan kütüphane, birinci katta yer alan restoran ve idari ofislerin, atölyelerin zeminleri ahşap malzeme ile masif doğal parke kaplanarak yenilenmiştir. Sergi alanlarının zeminleri beton, idari birimlerin olduğu galeri boşluğu etrafında konumlanan ve ek binanın merdiven kovanını da kapsayan alanların zemini ahşap desenli seramik ile döşenmiştir (Davutoğlu D., 2022).

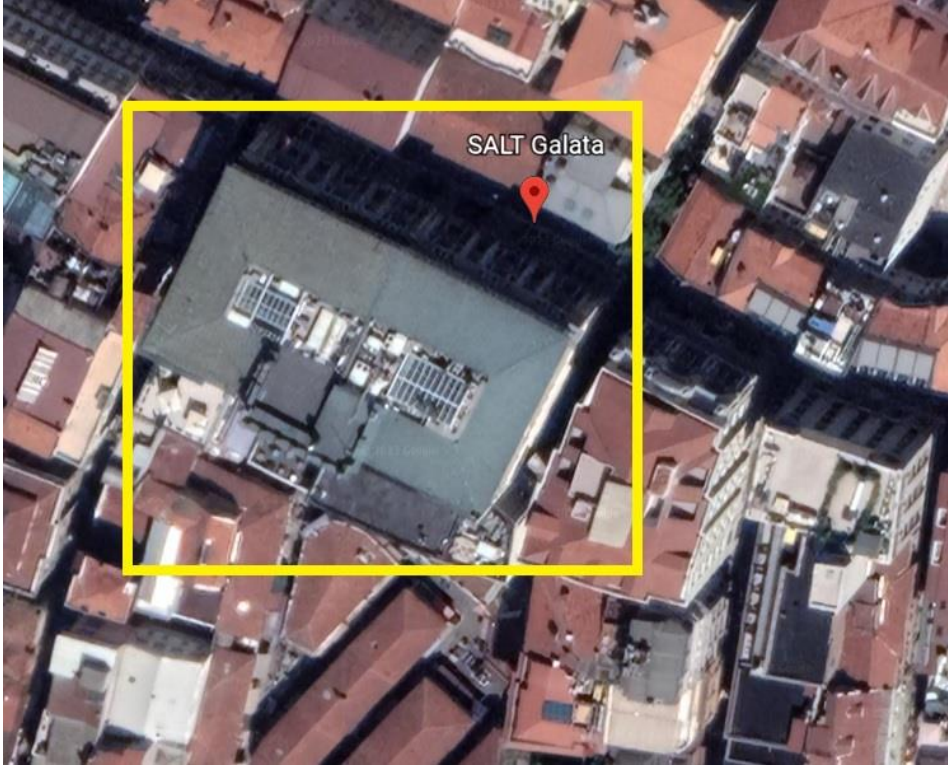
Şekil 34 Salt Galata sirkülasyon alanları zeminleri (Davutoğlu D., 2022)

4.Çatı

Bankalar Caddesinin mimari silüetinin değişimi 1970'lerin başında başlamıştır. Bu dönemde restore edilen yapıların kat yüksekliklerinde meydana gelen değişimler görülmektedir. Salta Galata yapısının ana binasının üzerine yapılan ek kat çalışmaları sırasında derme çatma denilebilecek biçimde yapılmış çatı konstrüksiyonu yeniden inşa edilmiş, yapının yeni işlevine uygun olacak mekanik aksam yerleştirilmiştir.

Ana binaya yeniden tasarlanarak dahil edilen ve güney cepheye bakan ek binanın çatısı ile ana bina arasındaki boşluklar doldurulmuş, ek binanın terası kırma çatı yapısına sahip olup, teras mermer zemin kaplaması ile döşenmiştir. Avlu üzerinde kalan alanda bırakılan açıklık, şeffaf cam panellerle kaplanmış, bir kat altına yapının gün ışığını almasını sağlamak amacı ile yansıtıcı aynalar yerleştirilmiştir ve bu alan ana bina çatısının bir bölümünü oluşturmaktadır.

Yapının çatı görüntüsü Google Earth üzerinden düzenlenmiştir. Gün ışığı açıklıkları görselde görülebilmektedir.

Şekil 35 Salt Galata çatı görüntüsü (Google Earth'den düzenlenmiştir)

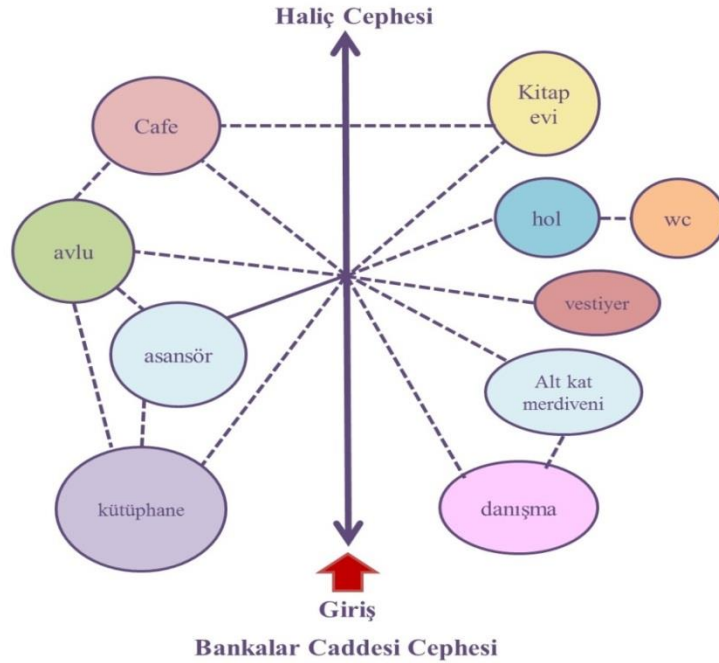
B. Mekansal Dönüşüm

Yeniden işlevlendirme çalışmaları yürütülürken yapının yeni işlevine uyum sağlayacak fonksiyonel özelliklere sahip olması oldukça önemlidir. Yapı içerisinde gerçekleştirilecek faaliyetlerin bütünü ele alındığında kullanıma elverişli alanlar oluşturulması ve mekan organizasyonunun uygun ölçeklerde kurgulanması gerekmektedir. Salt Galata yapısı hacimsel özelliklerine bakıldığında, kullanıcı kapasitesine ve ihtiyaçlarına karşılık gelecek şekilde uygun işlev seçimleri ile çeşitli sanatsal faaliyetlere olanak sağladığı görülmektedir. Ziyaretçileri için ücretsiz hizmet veren bu yapı her kesimden kullanıcı için erişilebilir olacak şekilde tasarlanmış ve dekore edilmiştir. Çizelge 1'de yapının inşa edilip uzun yıllar klanılmasından sonra yapılan mimari müdahalelerin yılları ve çalışmaları yürüten mimarlar gösterilmiştir. Oluşturulan tabloda restorasyon-renovasyon tarihleri, yapının konumu, bölgede yer alan diğer işletmelerin türleri ve yapının yeni işlevi sonrası kullanım faaliyetleri yer almaktadır.

Çizelge 1 Salt Galata mekânsal niteleyici tablo (Davutoğlu D., 2022)

SALT GALATA				
	MİMARLAR	BULUNDUĞU KONUM	BÖLGEDE HAKİM İŞLETMELER	YAPININ İŞLEVLERİ
1892	Alexandre Vallaury	Bankalar Caddesi (Voyvoda Caddesi)	Bankalar Elektrikçiler Oteller Hırdavatçılar	Müze Kütüphane Sergi Alanı Atölyeler Oditoryum Kitap Evi
2011	Han Tümertekin ve Mimarlar			Restoran- Cafe Fuaye Alanları Ofisler

Şekil 36'da yapının zemin kat mekan organizasyonu ve birbiri ile bağlantı noktaları belirtilmiştir. İki cephe arasında kalan dik aksta tüm alanlardan merkez noktaya erişim doğrudandır. İç avluya erişim merkez akstan sağlanabildiği gibi kütüphane ve restorandan da sağlanabilmektedir. Kadın, erkek ve engelli tuvaletlerine erişim hol ile sağlanmaktadır.

Şekil 36 Salt Galata zemin kat mekan organizasyonu şeması (Davutoğlu D., 2022)

1. Kültür Sanat Alanları

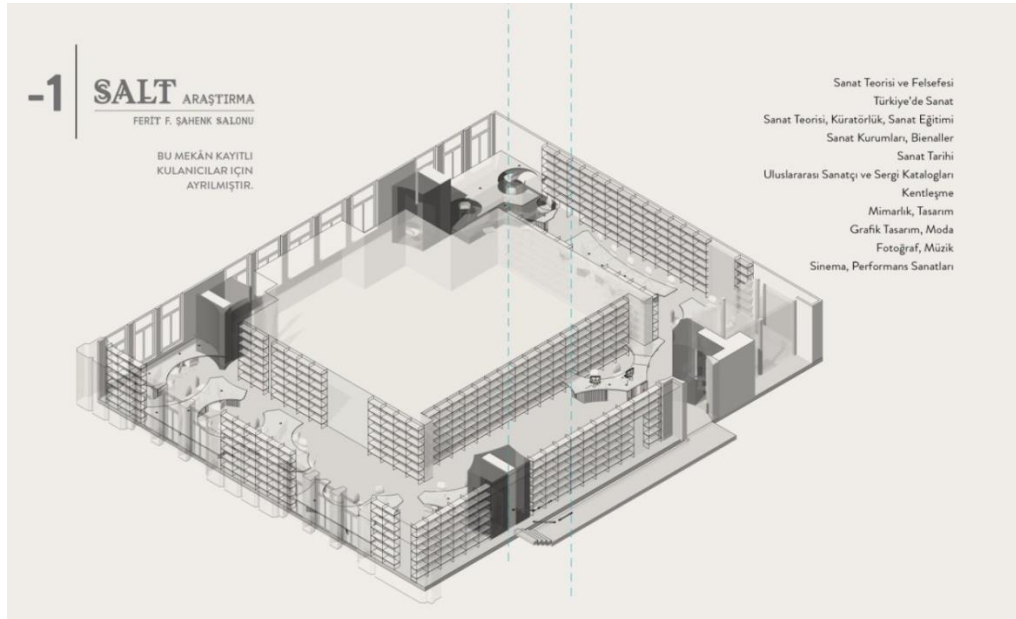
a. Salt Araştırma (Kütüphane)

Birinci bodrum kat, zemin kat ve asma katta yer alan üç katlı kütüphane bölümü 650 m² lik bir alana sahip olup, kapsamlı arşivler, evrimii içerikler, basılı yayınlar ve arşiv belgelerine erişilebilecek bir ihtisas kütüphanesidir. Bu alanda konferans programları, konuşmalar ve atölyeler düzenlenerek arşivcilik ve kütüphanecilik konuları ele alınan organizasyonlar düzenlenmektedir. Salt Araştırma 100.000'in üzerinde basılı kaynak ve dijitalleştirilmiş arşivde 2 milyonu aşkın evrimii kaynağa ücretsiz erişim imkanı sağlamaktadır. Sanat, tarih, mimarlık, tasarım, şehircilik alanlarında kapsamlı bir koleksiyona sahiptir. şanal Mimarlık Planlama firmasının kullanıcı öncelikli tasarım ideolojisine göre düzenlenmiş kütüphanenin zemin kat ve asma katı 90 kişilik oturma kapasitesine sahipken daha derinlemesine araştırma yapmak isteyen kullanıcılar için bodrum katta yer alan Ferit ř. şahenk Salonu 40 kişilik kapasitesi ile ücretsiz olarak kayıt olan üyelere hizmet vermektedir.

şekil 37 Salt Araştırma zemin kat (Davutoğlu,D., 2022)

Zemin ve asma katta grup çalışmaları için uygun olabilecek alanlar (Şekil 47), okuma yaparken çevreden bağımsız olmayı tercih edecek kullanıcılar için ayrı bölmeler (Şekil 49), video izleme alanları (Şekil 48), dijital katalog ve arşiv belgelerini büyük ekranda inceleyebilecek birimler modern bir tasarım anlayışıyla hazırlanmıştır. Birinci, ikinci ve üçüncü katların galeri boşluğundan avluya bakıldığında zemin kat kütüphane alanı görülmektedir (Şekil 45). Osmanlı Bankası Müzesine ait sergileme alanlarının üçüncü katını oluşturan bölüm zemin kat kütüphane alanı içerisinde konumlandırılmıştır.

Şekil 38 Salt Araştırma birinci bodrum kat Ferit Ş. Şahenk Salonu (saltresearch.org, 2022)

Ferit Ş. Şahenk salonu kayıtlı kullanıcılara özel bir araştırma alanıdır. Kişi kapasitesi daha az olup bireysel çalışmayı tercih eden ve sürekli kütüphaneyi ziyaret eden kullanıcıların tercih ettiği bir alandır. Girişte danışma bankosu bulunmaktadır. U düzende seyreden bu kütüphane alanının sağ ve sol kollarında müzeye açılan çelik kapılar bulunmaktadır. Kasa dairelerine inmek isteyen ziyaretçilerin bu salondan geçiş yapmaları gerekmektedir. SALT Araştırma, banka arşivinin yanı sıra, Sedad Hakkı Eldem, Ali Saim Ülgen gibi ünlü mimarların; Dünya Kiliseler Birliği, İtalyan Büyükelçiliği, Saint Peter ve Saint Paul Kilisesi gibi kurumların; Ahmet Öktem, Cengiz Çekil gibi ünlü sanatçıların belgelerini de dijitalleştirip, kataloglayarak araştırmacıların kullanımına sunmuştur (Yılmaz, 2014: 464).

Kütüphane içerisinde iki adet ahşap panellerle çevrili tek kişilik özel çalışma alanı oluşturulmuştur (Şekil 39). Danışma bankosu yanında bulunan koltuk ve sehpa alanı olduğu bölüm bekleme alanı olarak kullanılmaktadır (Şekil 39).

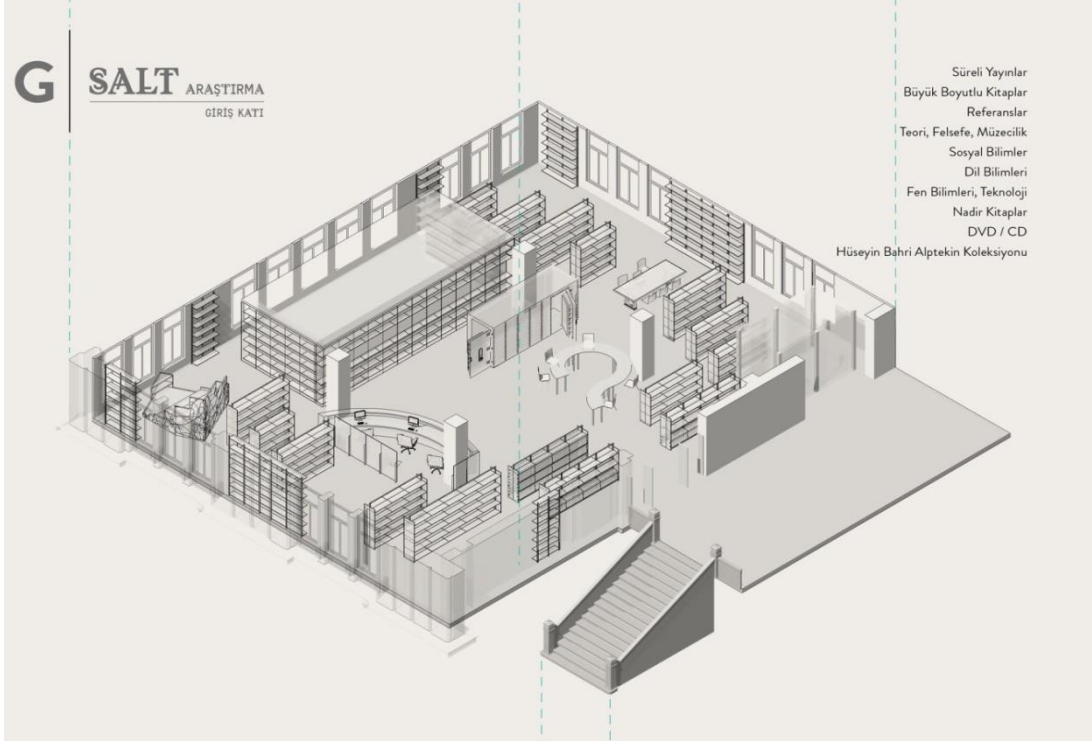
Şekil 39 Salt Araştırma birinci bodrum kat Ferit Ş. Şahenk Salonu (Davutoğlu D., 2022)

Şekil 40 Salt Araştırma birinci bodrum kat Ferit Ş. Şahenk salonu müze girişi (Davutoğlu D., 2022)

Şekil 41 Salt Araştırma birinci bodrum kat Ferit Ş. Şahenk Salonu çalışma alanları (Davutoğlu D., 2022)

Şekil 42 Salt Araştırma zemin kat çizimi (saltresearch.org, 2022)

Şekil 43 Salt Araştırma zemin kat modüler eser teşhir mobilyaları (Davutoğlu D., 2022)

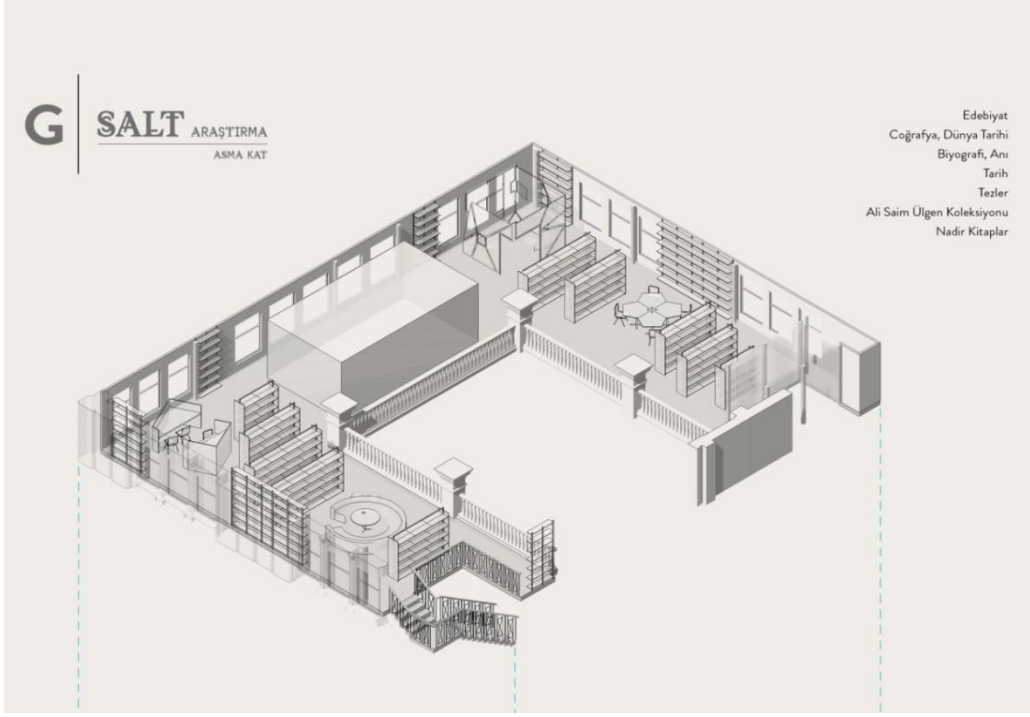

Şekil 44 Salt Araştırma zemin kat (Davutoğlu D., 2022)

Salt Araştırma'nın zemin ve asma katında, halka açık ve ücretsiz olarak kullanılabilen süreli-süresiz yayınlar, üç boyutlu kitaplar, nadir kitaplar, DVD / CD, kişisel koleksiyonlara erişebilmektedir. Salt Araştırma giriş bölümünün sol tarafında asma kata çıkan merdivenler, merdivenlerin aksında ve ilerisinde danışma bölümü yer almaktadır. Girişin sağında asansör alanı, tam karşısında müze girişi olan çelik bir kütle ile karşılaşılmaktadır.

Şekil 45 Salt Araştırma asma kattan zemin kat görünümü (Davutoğlu D., 2022)

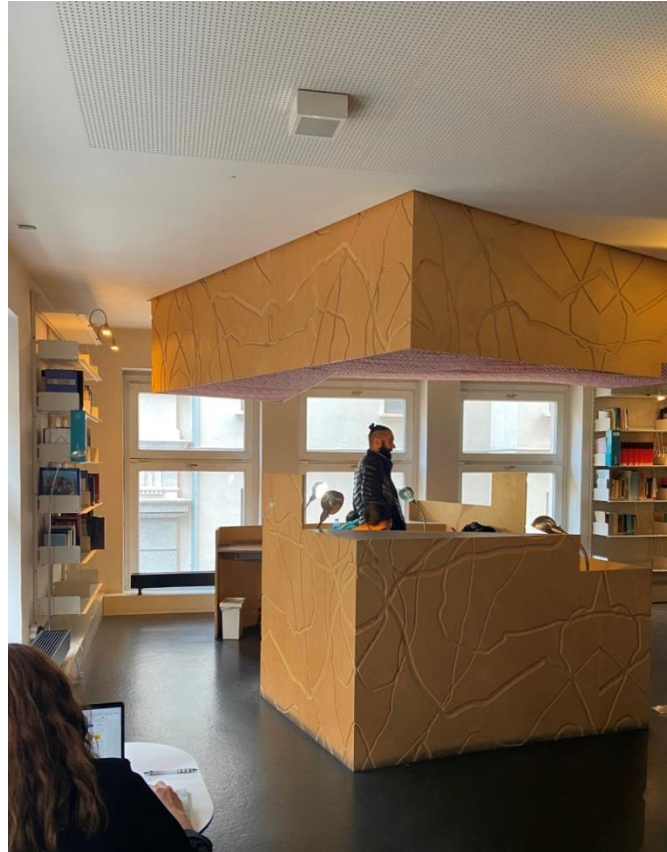
Şekil 46 Salt Araştırma asma kat çizimi (saltresearch.org, 2022)

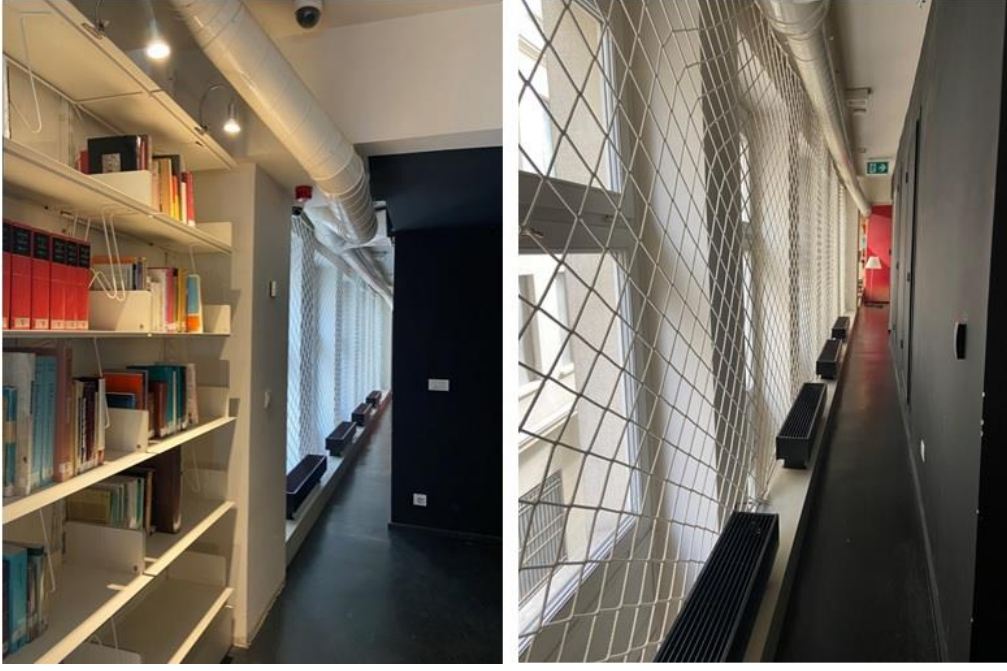
Şekil 47 Salt Araştırma asma kat kütüphane alanı (Davutoğlu D., 2022)

Şekil 48 Salt Araştırma asma kat iki kişilik sinema kabini (Davutoğlu D., 2022)

Şekil 49 Salt Araştırma asma kat bireysel çalışma kabini (Davutoğlu D., 2022)

Şekil 50 Salt Araştırma asma kat batı koridor (Davutoğlu D., 2022)

Şekil 51 Salt Araştırma zemin kat galeri boşluğu (Davutoğlu D., 2022)

b. Osmanlı Bankası Müzesi

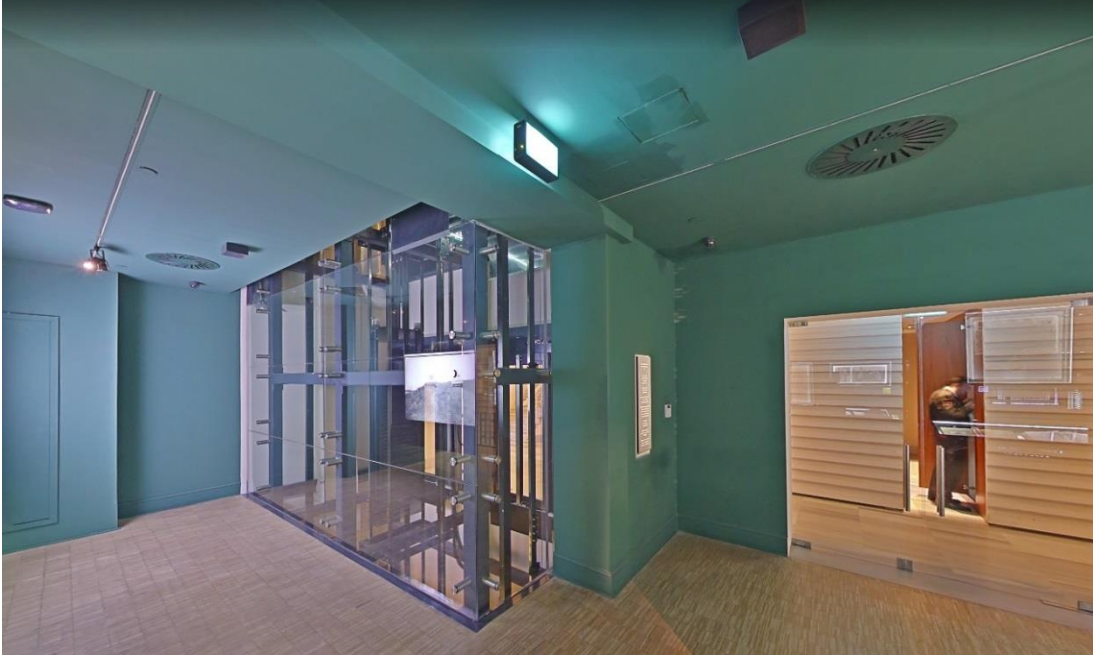
Tasarımı Bülent Erkmen konsept çalışması Edhem Eldem tarafından yürütülen Osmanlı Bankası Müzesi 2002 yılında hayata geçirilmiştir. Türkiye’de özel bir banka tarafından kurulmuş ilk müzedir.

Şekil 52 Osmanlı Bankası Müzesi birinci bodrum kat sergi alanı (Davutoğlu D., 2022)

Salt Galata’nın internet sayfasında müze ile ilgili şunlar söylenmiştir: “*Ottoman Bank [Bank-ı Osmanî], Britanyalı girişimciler Peter Pasquali ve Stephen Sleigh tarafından, Kraliçe Victoria’nın 24 Mayıs 1856 tarihli fermanıyla İstanbul’da kuruldu. Osmanlı İmparatorluğu’nda gelişmekte olan ticari bankacılık alanına girmeyi hedefleyen banka, Galata’daki Saint Pierre Han’da yaklaşık yirmi memurla hizmete başladı. Sultan Abdülaziz’in 4 Şubat 1863 tarihli fermanıyla Bank-ı Osmanî-i Şahane adını alarak devlet bankası görevini üstlenen kurumun şube ağı, yıllar içinde Libya’da Trablus ve Bingazi, Hicaz’da Hudeyde ve Irak’ın güneyinde Basra’ya kadar Osmanlı coğrafyasına yayıldı. Merkez Bankası’nın hizmete girmesiyle resmî işlev ve sıfatlarını kaybederek 1933’te bir özel bankaya dönüşen Osmanlı Bankası, 1996’da Doğu Grubu tarafından satın alındı ve 2001’de aynı*

grup bünyesindeki Garanti Bankası ile birleşerek faaliyetlerine son verdi.”
(saltonline.org, 2022).

Şekil 53 Osmanlı Bankası Müzesi birinci bodrum kat dolaşım elemanı
(Davutoğlu D., 2022)

Müzedeki sergilenen her bir nesne Osmanlı ve Cumhuriyet dönemlerinin tarihine ışık tutmaktadır. Her öğe ait olduğu dönemin ekonomisi, siyasi durumu, toplumun yaşam biçimi hakkında bilgiler vermektedir. Seksen yıllık bir süreç içerisinde gelişen, değişen, ilerleyen ya da gerileyen, kriz niteliği taşıyan dönemler kronolojik sırasına göre yansıtılmaktadır (Şekil 52).

Müzedeki kasa daireleri, muhasebe defterleri, müşterilere ait senetler, müşteri ve personel dosyaları, kağıt paralar, faaliyet raporları sergilenmektedir (Şekil 58-59). Eserler sarkıt duvarların girintileri içerisinde yer alır. Bülent Erkmen bu sergileme alanı tasarımı ile 82.New York Art Directors Club'ın 'Merit' ödülüne layık görülmüştür. Sarkıt duvarların tasarımının, sergileme ve aydınlatma yöntemlerinin seçiminin yapının anıtsallığını korumak açısından doğruluğu ve ziyaretçilerin algısal mekanizmalarına olumlu yönde etkisi dikkat çekmiştir. Koyu renk duvarların ve aydınlatmanın dikkatlerin eserlere verilmesinde büyük rolü bulunmaktadır.

Şekil 54 Osmanlı Bankası Müzesi zemin kat kütüphane içindeki konumu (Davutoğlu D., 2022)

Şekil 55 Osmanlı Bankası Müzesi zemin kat girişi ve merdivenleri (Davutoğlu D., 2022)

Osmanlı Bankası Müzesi 3 katlı ve 4 kapılı kasa dairesinin etrafında şekillenerek düzenlenmiştir. Kasa dairesinin etrafı üç katmanlı olup 70 ve 110 cm kalınlığında beton profillerle oluşturulmuş, tuğlalarla örülmüş ve 1 cm kalınlığında saca kaplanmıştır. Müzeye girişler kütüphane alanının zemin katında, birinci bodrum kat olan Ferit Ş. Şahenk salonunda ve bir kısmı yine asansör ile ulaşılabilen birinci bodrum kattadır. Asansör kullanımı ile inilen müze katı engelli bireyler için erişilebilir durumda iken girişleri kütüphane alanlarında bulunan çelik ve dik merdivenlerin kullanımını gerektiren bölümler erişilebilir ya da kolay ulaşılabilir özellikte değildir (Şekil 55-56-59).

Şekil 56 Osmanlı Bankası Müzesi zemin kat girişi ve sergi kabini (Davutoğlu D., 2022)

Şekil 57 Osmanlı Bankası Müzesi Ferit Ş. Şahenk Salonu içindeki kasa daireleri (Davutoğlu D., 2022)

Şekil 58 Osmanlı Bankası Müzesi Ferit Ş. Şahenk Salonu bölümünde yer alan kasa daireleri (Davutoğlu D., 2022)

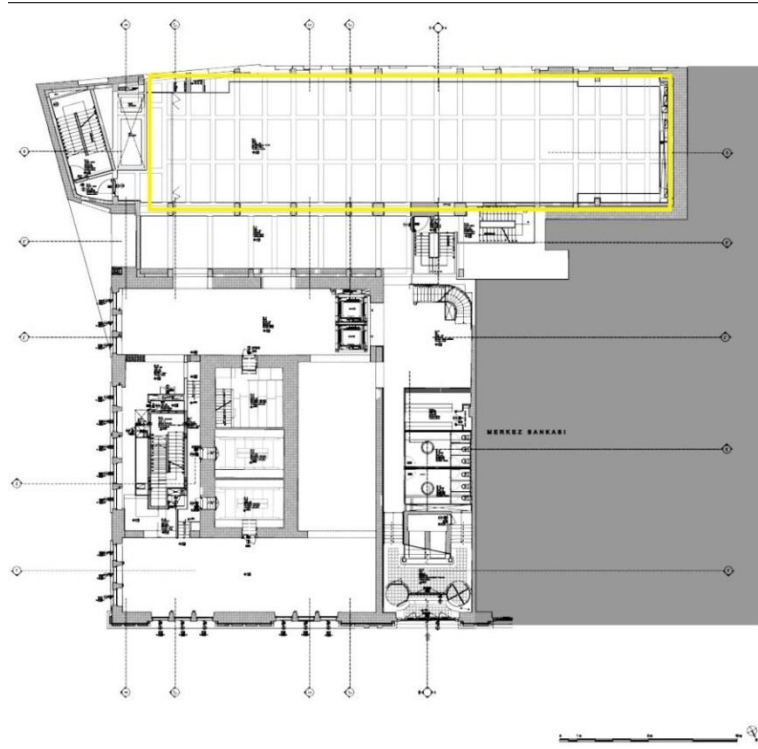

Şekil 59 Osmanlı Bankası Müzesi kasa daireleri sergi alanı (Davutoğlu D., 2022)

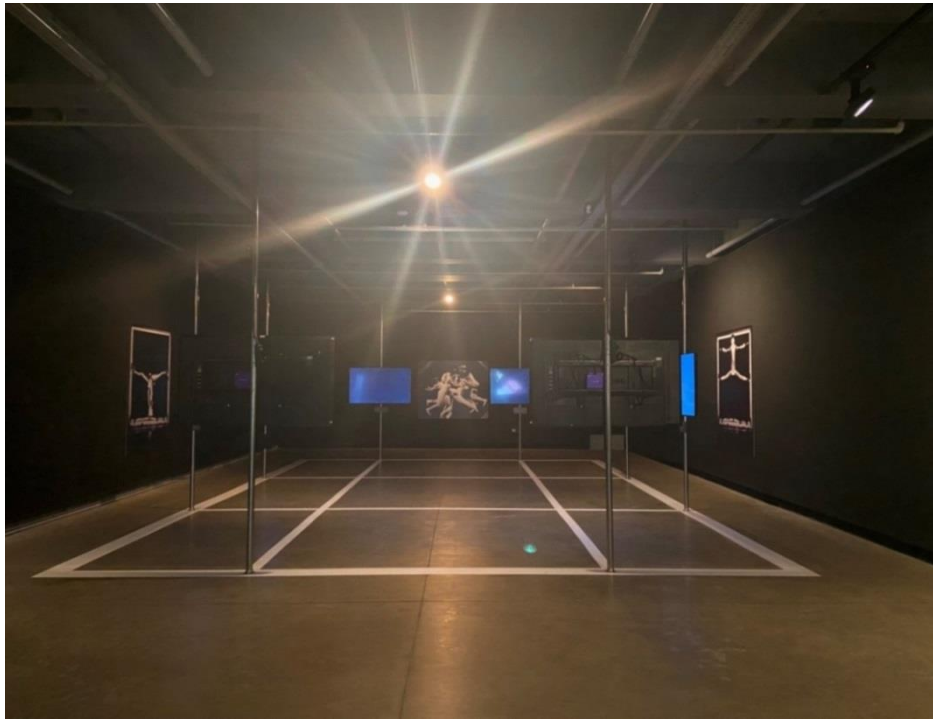

Şekil 60 Osmanlı Bankası Müzesi birinci bodrum kat sergi alanı (Davutoğlu D., 2022)

c. Sergi Alanı

Şekil 61 Birinci bodrum kat sergi alanı plan üzerinde konumu (arkiv.com, 2022)

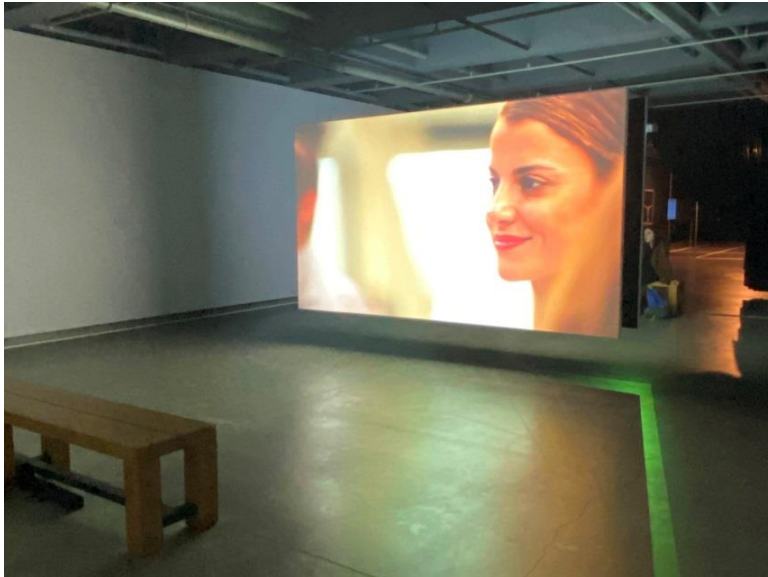

Şekil 62 Birinci bodrum kat süreli sergi alanı (Davutoğlu D., 2022)

Salt Galata yapısının birinci bodrum katında yer alan sergi alanının sol tarafında açık sinema alanı bulunmaktadır (Şekil 63). Kullanıcılar çift taraflı dev ekranda sergi konusunu oluşturan konseptle ilgili görsel sunum, video, film gibi dijital içerikleri seyredebilmektedir (Şekil 64). Alan koyu renk beton zemin, duvar ve tavanlardan oluşarak dikkatlerin sergilenen ürüne çekilmesini sağlamaktadır. Bu alan engelli bireylerin erişimine uygun yapısal özelliktedir.

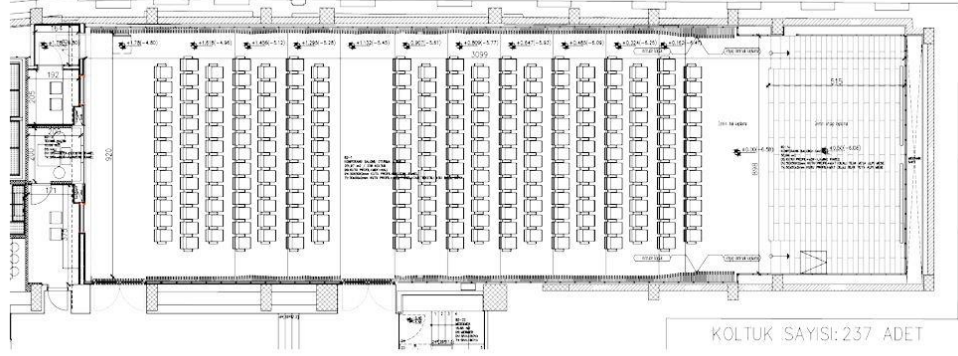

Şekil 63 Birinci bodrum kat sürelı sergi alanı açık sinema (Davutoğlu D., 2022)

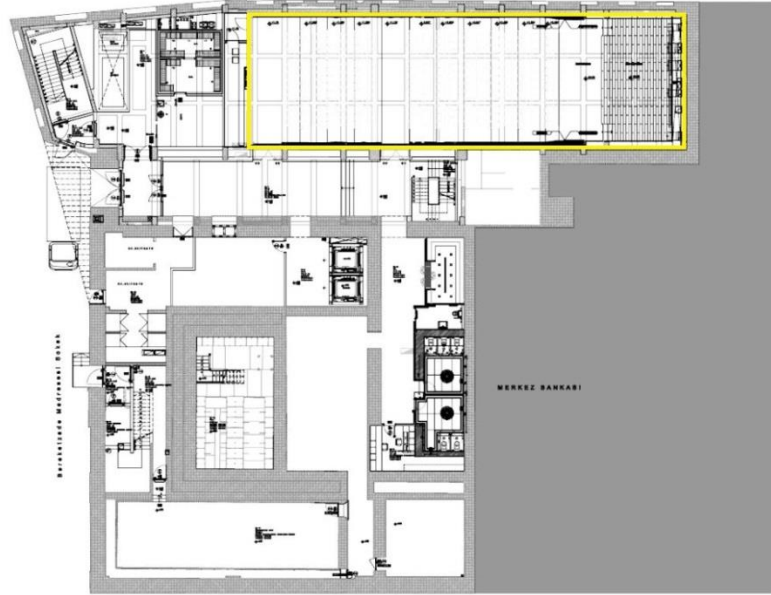

Şekil 64 Birinci bodrum kat sürelı sergi alanı açık sinema (Davutoğlu D., 2022)

d. Oditoryum

Şekil 65 İkinci bodrum kat oditoryumun planı (arkiv.com, 2022)

Şekil 66 İkinci bodrum kat oditoryumun plan üzerinde konumu (arkiv.com, 2022)

Zoom TPU tarafından tasarlanan yapının ikinci bodrum katında bulunan oditoryum 219 kişi kapasitesine sahiptir. Münazara, konferans, seminer, film gösterimleri, sunum etkinlikleri düzenlenen bu alan performans gösterileri için de kullanılabilir. Kulak zarının yapısını soyut bir anlatımla betimleyerek tasarlanan bu alan bir mağarayı da andırmaktadır. İç mekanda bütünlük algısı yaratan ahşap malzeme duvardan tavana kadar keskin ve dalgalı hatlarla oluşturulmuştur

(Şekil 68). Mekan düzenlemesinde ahşabın yanı sıra oturma alanlarında deri malzeme tercih edilmiştir. Duvar yüzeylerindeki ahşap kayıtlar akustiği sağlamak amacı ile kısa aralıklarla dizilmiş ve teknik detayları içeren malzemeler bu dalgalı yüzeylerin ardında çözümlenmiştir (Şekil 67).

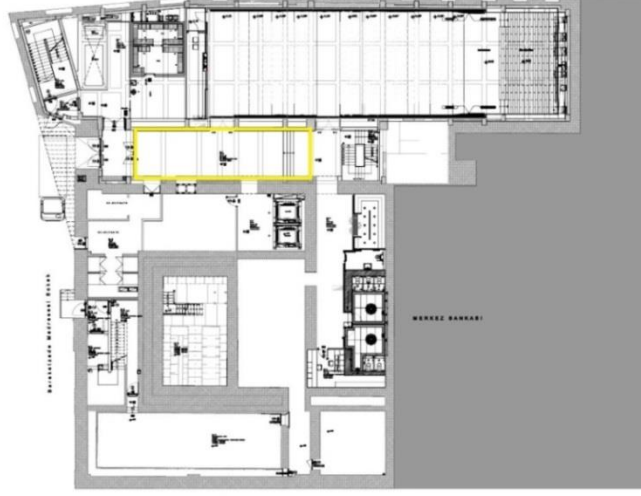

Şekil 67 İkinci bodrum kat oditoryum sahne alanı (Davutoğlu D., 2022)

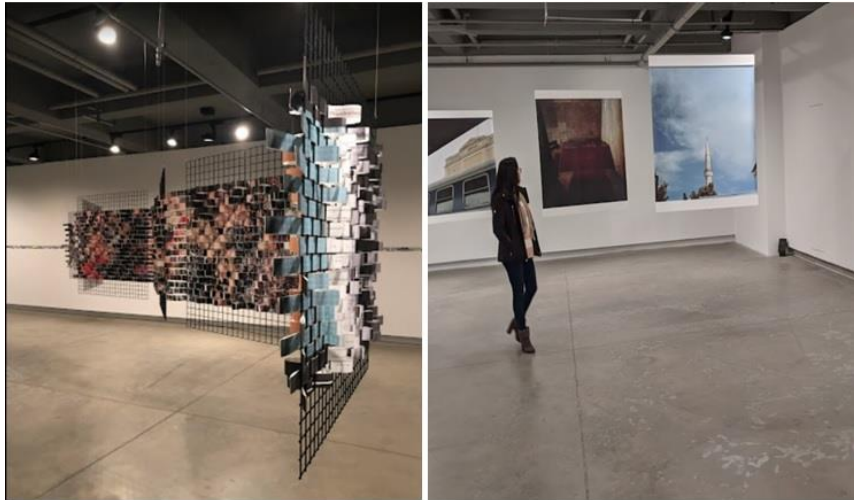
Şekil 68 İkinci bodrum kat oditoryum oturma düzeni (Davutoğlu D., 2022)

e. Fuaye Alanı

Şekil 69 İkinci bodrum kat fuaye alanı plan üzerindeki konumu (arkiv.com, 2022)

Fuaye alanı Salt Galata binasının ikinci bodrum katında, oditoryum ile yan yana konumlandırılmıştır. Otoban mimarlık tarafından tasarlanan bu alan mekansal etki bazında düzenlenmiş, açık renk duvarlar kullanılarak ferah bir hacim yaratılmak istenmiştir. Beton zemin, endüstriyel görünümlü tavanla bütünlük sağlarken, sergilenen ürünler sarkıt paneller kullanılarak iç mekanda yaratılmak istenen etkiyi vurgulamaktadır (Şekil 70-71). Fuaye alanı tasarımında, asansör kullanarak erişilebildiği ve zemin yapısının dokusu ile engelli bireylerin rahat kullanımı için olanak sağlanmıştır.

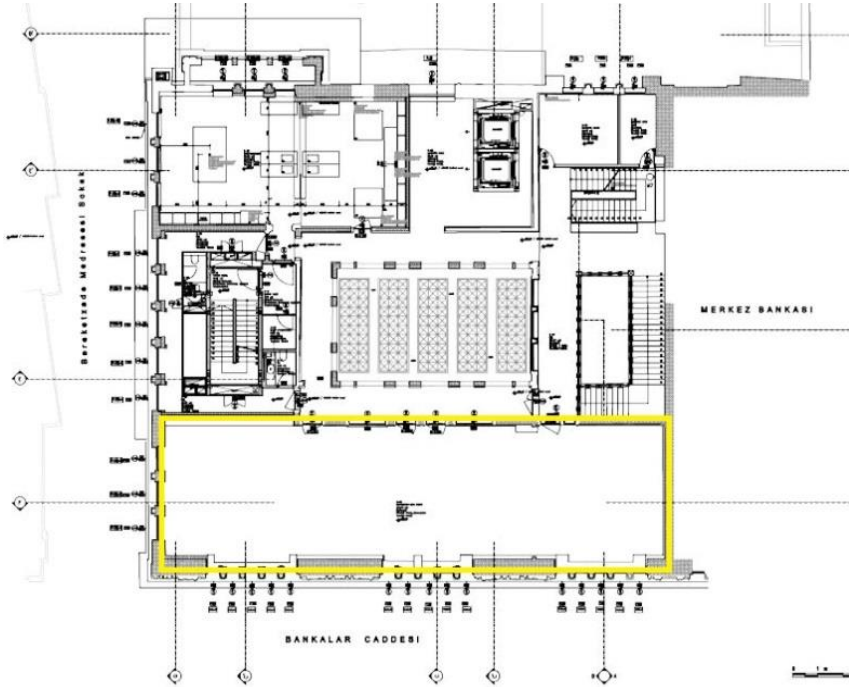

Şekil 70 Salt Galata fuaye alanı (Davutoğlu D., 2022)

Şekil 71 İkinci bodrum kat fuaye alanı (140journos.com, 2022)

f. Açık Arşiv Alanı

Şekil 72 Üçüncü kat açık arşiv alanı plan üzerindeki konumu (arkiv.com, 2022)

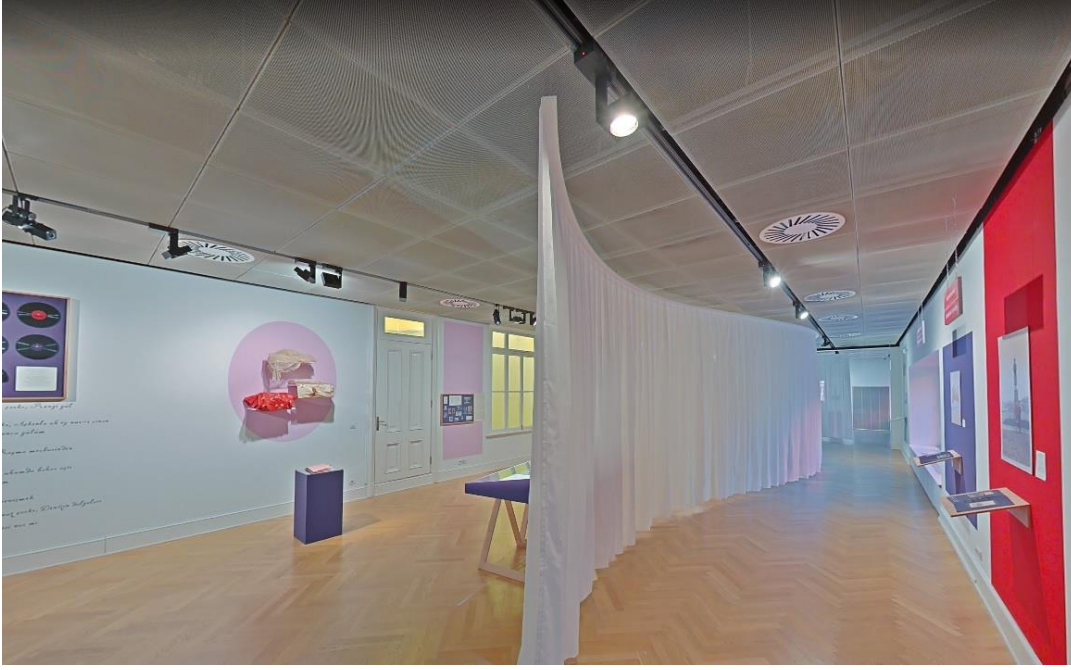
Yapının üçüncü katında bulunan açık arşiv bölümü Salt Araştırma bölümünde yapılan çalışma ve araştırmaların detaylarının halka açılarak paylaşılmasını sağlamak amacı ile oluşturulmuştur. Her sergi için yeniden düzenlenen bu alanda, araştırılan belgelerin ve bilgilerin görselleştirilerek sergilenmesi ile yorumlanmaya açık hale getirilmesi ve kamusal şeffaflık oluşturmak amaçlanmıştır. Parke zeminler ve açık renk duvarlarla mekan algısı derinleştirilmiş, aydınlık bir ortam sağlanmıştır. Tavanda yer alan havalandırma aksamları beyaz, metal panellerle gizlenmiştir (Şekil 75).

Şekil 73 Salt Galata açık arşiv alanı (Davutoğlu D., 2022)

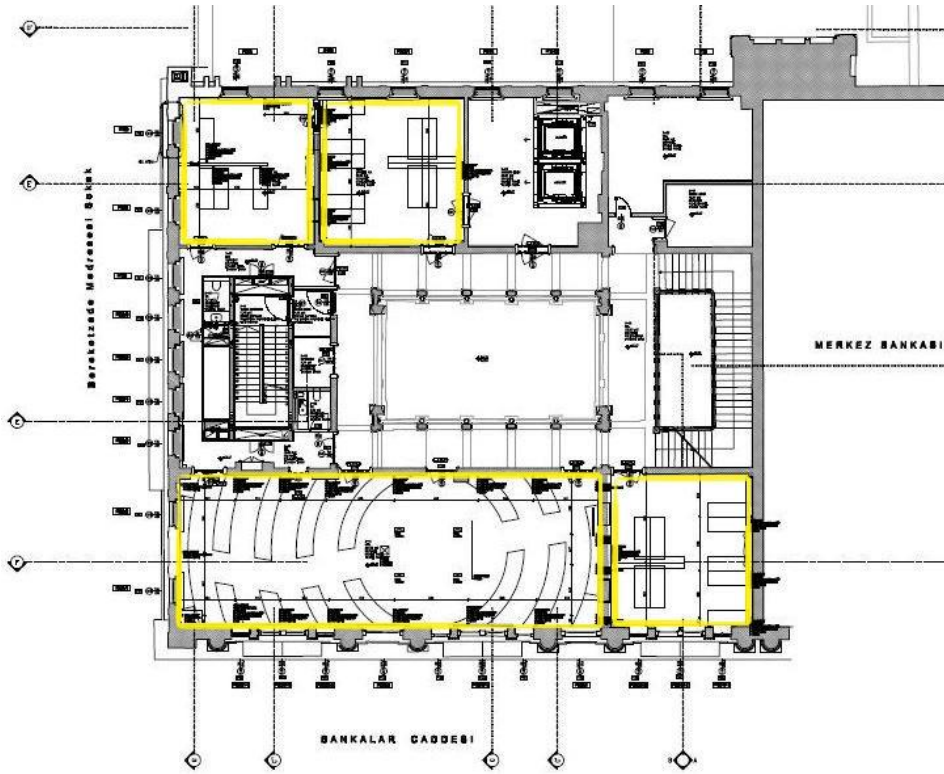

Şekil 74 Salt Galata üçüncü kat açık arşiv alanı (Davutoğlu D., 2022)

Şekil 75 Salt Galata yapısı açık arşiv alanı (Davutoğlu D., 2022)

2. İdari Birimler/Ofisler

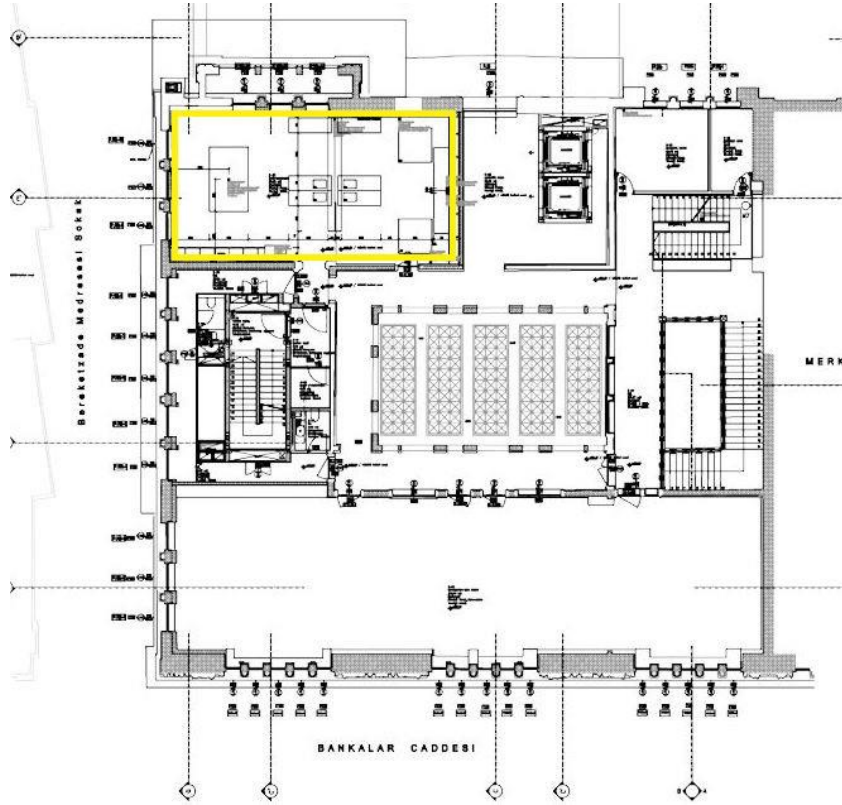
Şekil 76 ikinci kat ofis alanı plan üzerindeki konumu (arkiv.com, 2022)

Şekil 77 Salt Galata parlamento düzeni ofis alanı (Davutoğlu D., 2022)

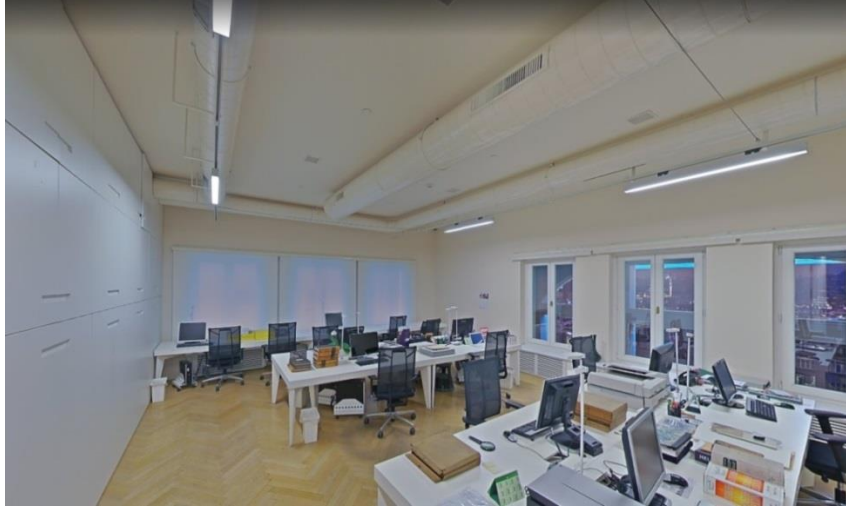
Yapıda yer alan idari birimler birinci katta ve üçüncü katta konumlandırılmıştır. Birinci katta üç adet üçüncü katta bir adet olmak üzere Superpool mimarlık tarafından tasarlanan ofisler Parlamento adı verilen bir tasarım modeli ile oluşturulmuştur (Şekil 77). Ofis masaları dairesel formda ve çift taraflı kullanıma uygun olacak şekilde düzenlenmiş olup, grup çalışmalarına da uygun olabilecek biçimde kümelenmeye imkan sağlayan formlarda tasarlanmıştır. Aydınlatma ve elektrik donanımı masa içerisinde yer alan tablalar ile çözümlenmiş, çekmece içleri meşe kaplama seçilmiş ve yüzeyler için beyaz formika malzeme

kullanılmıştır. Zemin ve duvar üzerinde yalınlığa gidilerek müdahale edilmeden, ana binanın silüetine bağlı kalmak daha uygun görülmüştür. Kullanılan dolaplar, duvarlarla bütün olacak şekilde oluşturularak mekanda bölücü etki yaratmasına engel olunmuştur. Masalar, duvarlar, perdeler, tavan gibi parke zemin dışında kalan her öge beyaz renkte seçilmiştir. Beyaz renkte olan havalandırma boruları tavan dışında görünür halde bırakılıp beyaz sarkıt aydınlatmalar ile tasarımı tamamlanmıştır.

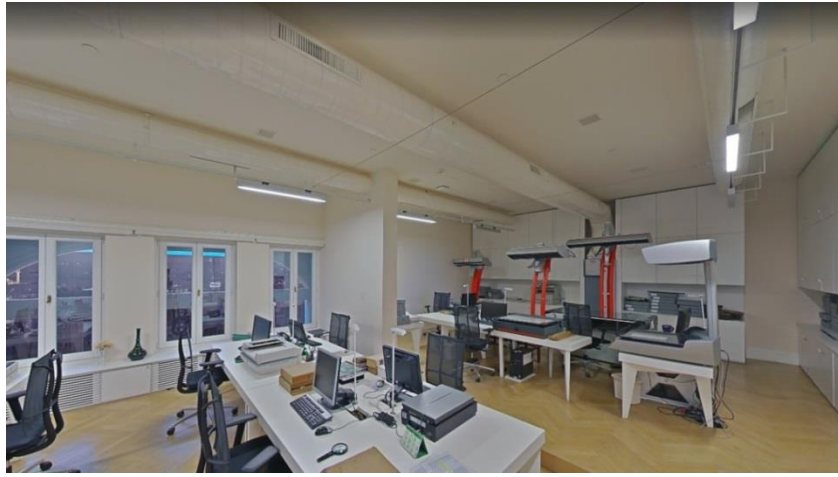

Şekil 78 Üçüncü kat ofis alanı plan üzerindeki konumu (arkiv.com, 2022)

Üçüncü katta yer alan ofis alanı kümesel oturma düzeni ile oluşturulmuştur. Bu alanda kullanılan masalar diğer ofis malzemeleri ile aynı malzemelerden tasarlanmış olup yalnızca formsal açıdan farklılık göstermektedir. Baskı makineleri (Şekil 80), inceleme ürün ve malzemeleri olan bu alan ahşap zemin üzerine beyaz mobilyalarla döşenmiş, sarkıt aydınlatmalar yerine florasan aydınlatmalar tercih edilerek dizayn edilmiştir (Şekil 79).

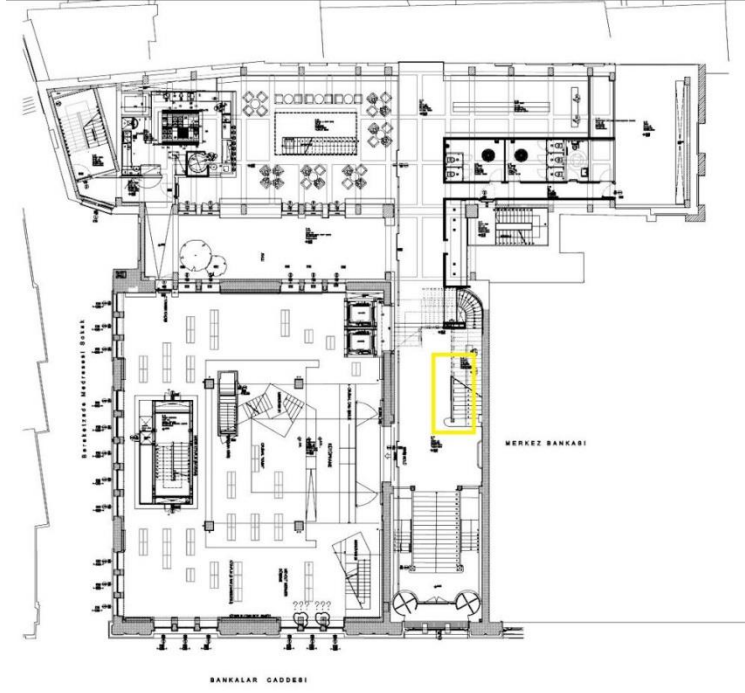
Şekil 79 Salt Galata üçüncü kat ofis (Davutoğlu D., 2022)

Şekil 80 Salt Galata üçüncü kat küme oturma düzenli ofis (Davutoğlu D., 2022)

3. Lobi ve Resepsiyon Alanı

Autoban mimarlık tarafından tasarlanan Salt Galata yapısının resepsiyon alanı giriş katta yer almaktadır. Birinci kata çıkan merdivenlerin alt kısmında çözümlenerek merdiven boşluğunun değerlendirilmesi ile oluşturulmuştur (Şekil 83). Kullanıcı yoğunluğu düşünülerek, dolaşım sistemine engel oluşturmamak, yığılmaları önlemek amacı ile alandan tasarruf edilmesi amaçlanmıştır. Giriş katta bekleme salonu sayılabilecek bir lobi alanı bulunmamakta, ziyaretçiler doğrudan kullanacakları alanlara giriş yapmaktadır.

Şekil 81 Zemin kat danışma alanı plan üzerindeki konumu (arkiv.com, 2022)

Resepsiyon bankosu mekan algısı ile bütünlük oluşturmak için zemin ve duvarlarda kullanılan mermer malzemeden üretilerek tasarlanmıştır. Yatay ve düşey yüzeylerdeki taş işçiliği ile dikkat çekmektedir (Şekil 84). Danışmaya ulaşmak isteyen engelli bireylerin önce engelli rampasını kullanarak birinci bodrum kata, sonra asansör ile giriş kata erişmesi gerekmektedir. Vestiyer bölümü kilitli ahşap dolaplardan oluşturulmuştur (Şekil 82).

Şekil 82 Salt Galata vestiyer bölümü (Davutoğlu D., 2022)

Şekil 83 Salt Galata lobi ve danışma alanı (Davutoğlu D., 2022)

Şekil 84 Salt Galata danışma alanı (kulturlimited.com, 2022)

4. Islak Hacimler

Şekil 85 Islak hacimlerin kat planları üzerindeki konumu (arkiv.com, 2022)

Salt Galata yapısının ıslak hacimleri de Autoban mimarlık firmasına ait tasarımlardan oluşup danışma bölümünde görüldüğü gibi mermer işçiliğinin devamı niteliğindedir. Dolaşım aksı boyunca devam eden delikli yüzeyler ve yivli bitim kesimleri ile taş işçiliğinin sanatsal çizgileri ortaya çıkarılmıştır. Yapının birinci, ikinci, üç ve dördüncü katında bulunan ıslak hacimler aynı aks üzerinde yer almaktadır.

Gessi marka tavandan inen bataryalar kullanılmış, sıva üzeri tesisat bu şekilde tasarlanak gizlenmesi kolay bir hal almıştır (Şekil 87). Ahşap mermer ve metal malzemelerin kullanıldığı bu alanların kapıları yarıya kadar mermerle kaplanarak zeminin devamı algısı yaratılmaya çalışılmış, boş kalan duvarlar derinlik algısı oluşturulmak için boydan aynalarla kaplanmış, lavabolar zeminden çıkan dairesel mermer kütleler şeklinde oluşturulmuştur (Şekil 86-87).

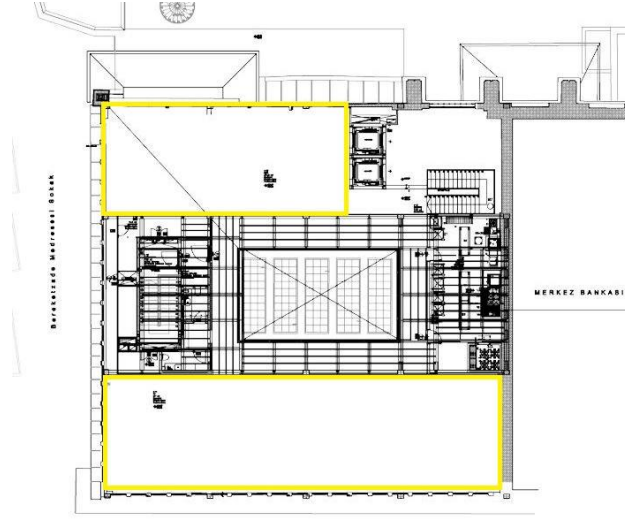
Şekil 86 Salt Galata ıslak hacimler (Davutoğlu D., 2022)

Şekil 87 Salt Galata ıslak hacimler (Davutoğlu D., 2022)

5. Kamusal/Kurumsal Alanlar

a. Özel Etkinlik Alanları

Şekil 88 Dördüncü kat özel etkinlik alanlarının plan üzerindeki gösterimi (arkiv.com, 2022)

Salt Galata yapısının işlevlendirme projesi uygulanırken, restorasyon aşamasında yapısal gereklilikler doğrultusunda oluşturulmuş ve yapıya eklenmiş olan dördüncü katta yer alan özel etkinlik alanları kurumsal firmalar, kamu kurum ve kuruluşları tarafından kiralanabilen çok amaçlı kullanıma uygun alanlardır. Toplantılar, konferanslar, söyleşiler gibi kalabalık grupların ağırlanabileceği yüksek kişi kapasitesine uygun alanlar oluşturulmuştur.

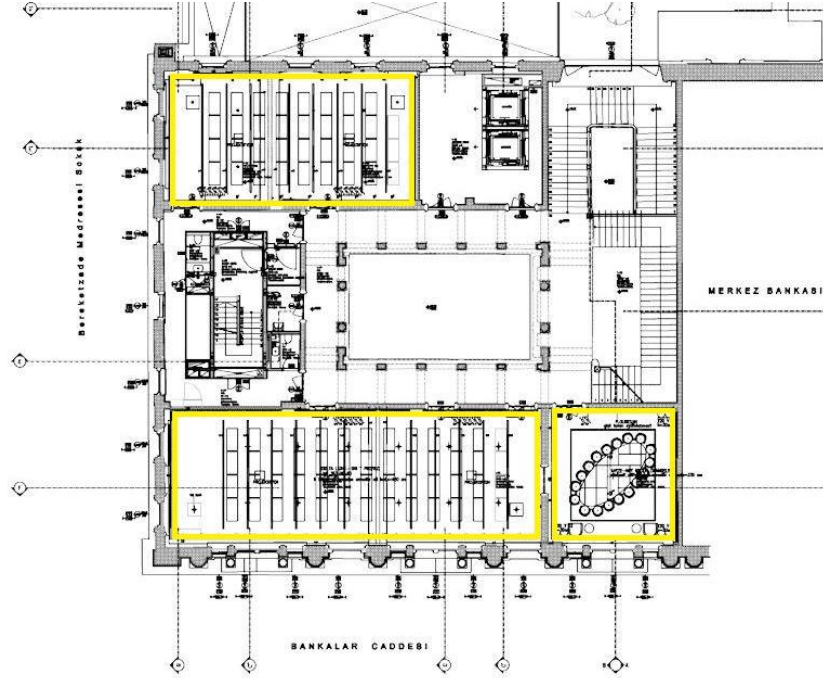

Şekil 89 Salt Galata özel etkinlik alanı (Davutoğlu D., 2022)

Şekil 90 Salt Galata dördüncü kat özel etkinlik alanı (Davutoğlu D., 2022)

b. Toplantı Salonları (Atölyeler)

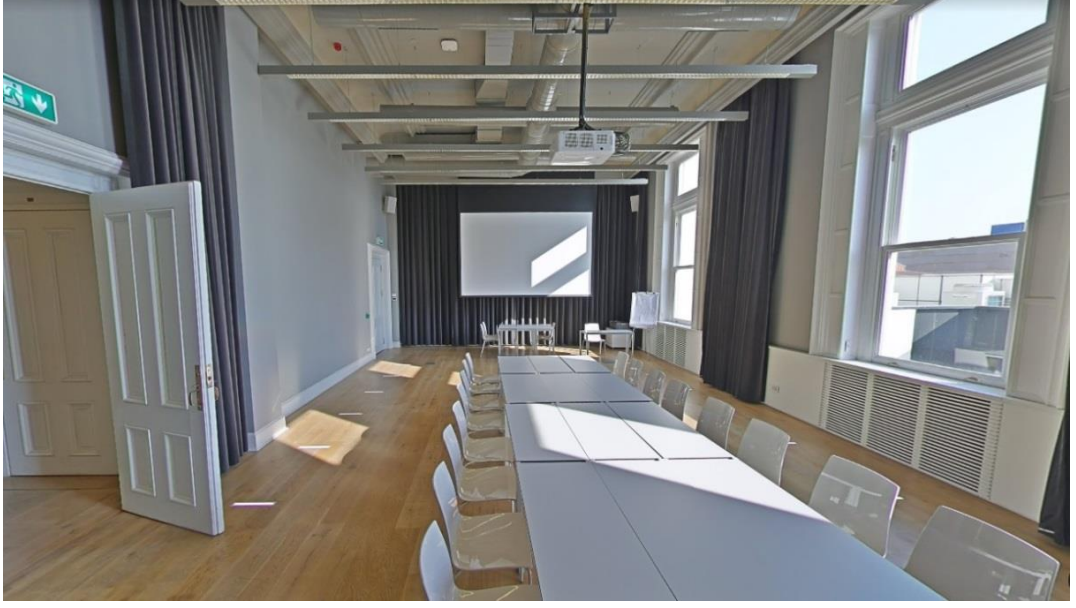
Şekil 91 Birinci kat toplantı salonlarının kat planı üzerindeki gösterimi (arkiv.com, 2022)

Salt Galata yapısının birinci katında atölyelerinde yapıldığı üç adet toplantı salonu bulunmaktadır. 50 m² (Şekil 94), 96 m² (Ressim 92) ve 150 m² lik (Şekil 93) alanlara sahip olan toplantı salonlarının tavan yüksekliği 530 cm'dir.

Şekil 92 Salt Galata birinci kat Bankalar Caddesi cephesine bakan toplantı odası (Davutoğlu D., 2022)

Zeminler parke kaplama, duvarlar sıva üzeri boyanmıştır. Havalandırma boruları açıkta bırakılmış, orijinal tavan bezemelerine yalnızca bakım yapılmış, aydınlatma elemanları havalandırma borularının alt kısmından geçen metal kayıtlar üzerinde çözümlenmiştir. Slayt sunumlarının yapıldığı projeksiyon gereçleri mevcut olup, sunum sırasında ekrana ışık yansımalarını engellemek için tavan yüksekliğinde antrasit gri renkte perdeler seçilmiştir. Bu alanlar kurum ve kuruluşların verdiği seminer, eğitim gibi etkinlikler için kiralanabilmektedir. Katılımcı sayısına göre masa ve sandalye ilave edilebilmekte, modüler mobilyalar kullanıldığı için istenilen oturma düzenine göre yerleştirilebilmektedir. Grup çalışmaları sırasında isteğe bağlı olarak seperatörler yardımı ile alanlar bölünebilmektedir.

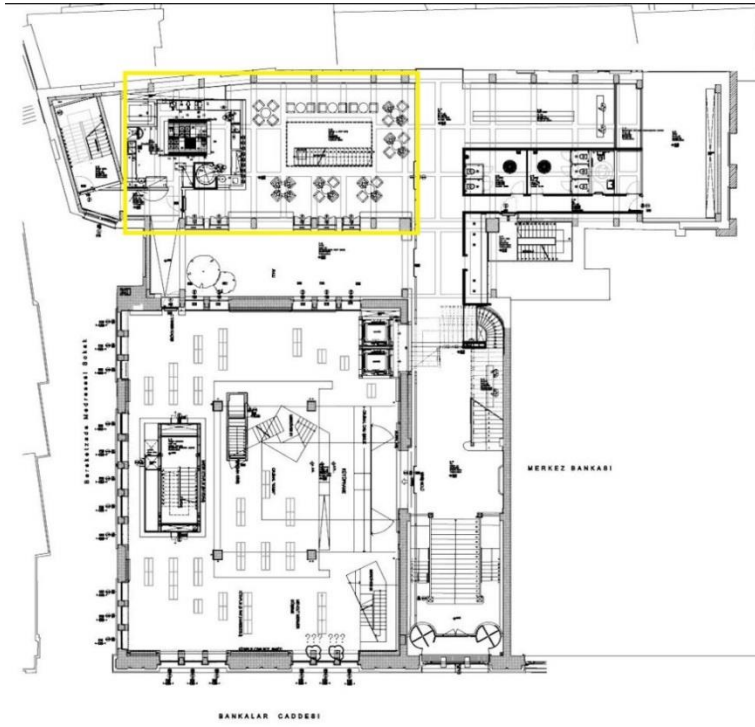

Şekil 93 Salt Galata birinci kat Haliç cephesine bakan toplantı odası (Ecem Dilan Davutoğlu, 2022)

Şekil 94 Salt Galata birinci atölye (Davutoğlu D., 2022)

c. Caf - Restoran (Neolokal)

Şekil 95 Zemin kat Neolokal caf  kat planı üzerindeki gösterimi (arkiv.com, 2022)

Yapının Haliç cephesinde yer alan Caf - Restoran bölümü açık mutfak konseptine göre düzenlenmiştir. Avluya  ıkış kapısı bulunan alt kat, 55 kişi kapasitesi ile caf  olarak kullanılmaktadır (Şekil97-98). Restoran bölümüne caf  içerisinden  elik konstrüksiyon bir merdiven yardımı ile ulaşılmaktadır. Caf  bölümü tam karşısında konumlandırılan kitap evi ile yakın bir mekansal etkileşim içerisindedir (Şekil 96).

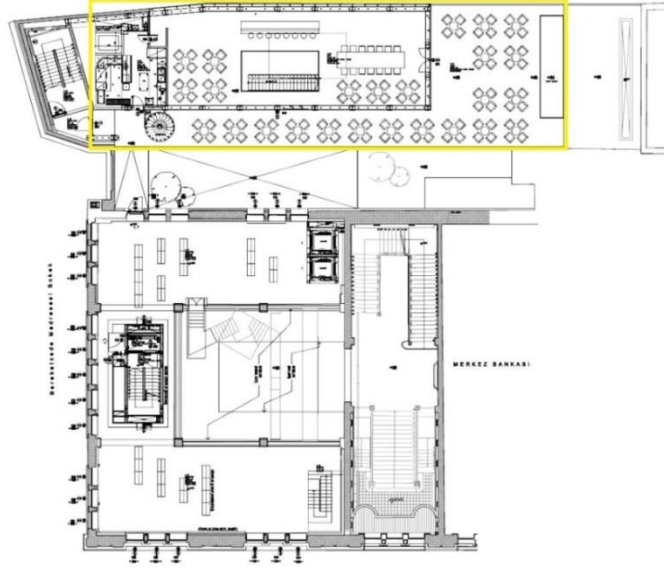
Şekil 96 Cafe ve Kitap Evi mekan dialoğu (Dinç, 2012)

Şekil 97 Salt Galata zemin kat Neolokal Cafe (Davutoğlu D., 2022)

Şekil 98 Salt Galata Neolokal Cafe (Davutoğlu D., 2022)

Şekil 99 Birinci kat Neolokal restoranın plan üzerinde gösterimi (arkiv.com, 2022)

Neolokal şef Maksut Akşar ın yönetiminde olup Türkiye de Michelin yıldızı sahibi sayılı restoranlardan biridir. Teras ve restoran bölümü olarak iki alanda çalışır fakat özel etkinliklerde iki alanın da kullanılabilmesi mümkündür. Yemek düzeni, U düzen, kokteyl düzeni, ortası boş kare düzeni şeklinde tasarlanabilen oturma alanları kişi kapasitesi ve tercihine göre seçilebilmektedir.

Şekil 100 Salt Galata Neolokal Restoran (URL 18)

Zeminde parke döşeme kullanılmıştır. Endüstriyel görünümlü tavan metal kayıtlarla oluşturulmuş, aydınlatma aksamları metal köprüler üzerinde çözümlenmiştir (Şekil 102). İklimlendirme, soğutma sistemleri tavan ile aynı gri renkte boyanarak contrast bütünlüğü sağlanmaya çalışılmıştır. Cam cephe ve çelik

konstrüksiyondan oluşturulmuş bu alan yapının çağdaş eklerinden olup, kullanılan malzeme seçiminin farklılığı ile tarihi dokudan bağımsız fakat tarihi doku ile uyumlu nitelikte tasarlanmıştır (Şekil 102).

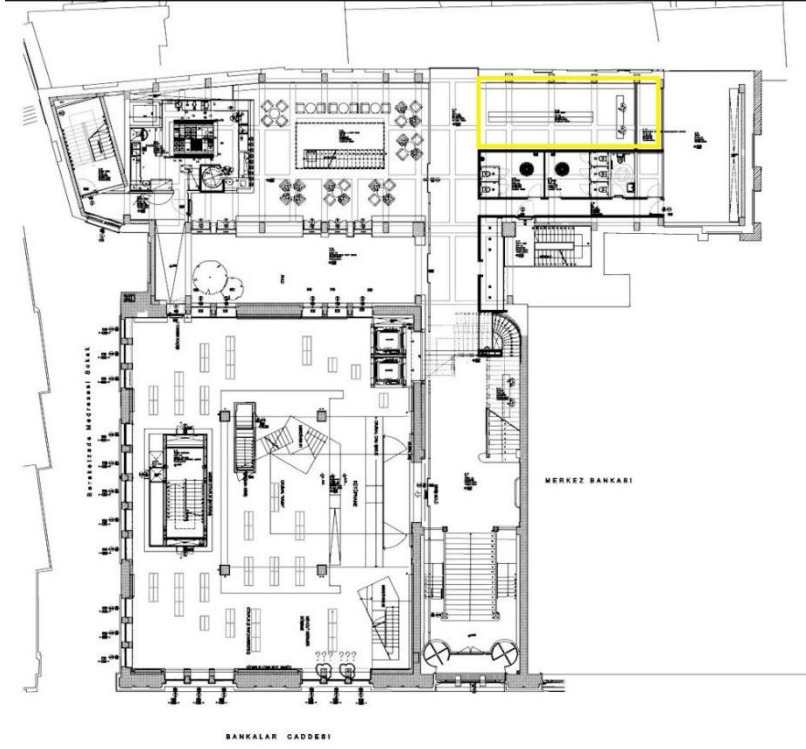

Şekil 101 Birinci kat Neolokal Restoran (Davutoğlu D., 2022)

Şekil 102 Neolokal Restoran-Cafe (Davutoğlu D., 2022)

d. Kitap Evi (Robinsin Crusoe 389)

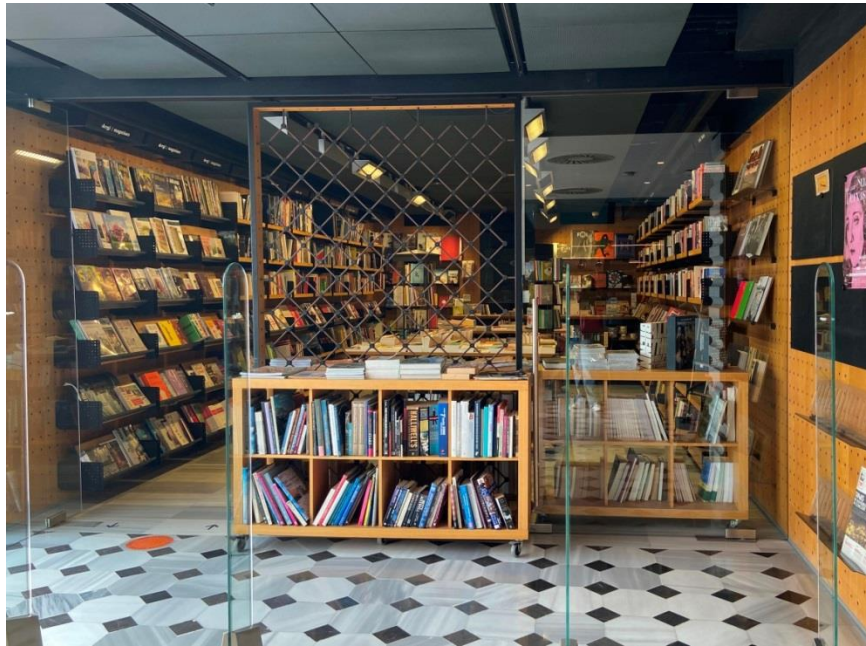

Şekil 103 Zemin kat Robinson Crusoe 389 kitez evinin kat planı üzerinde gösterimi (arkiv.com, 2022)

Robinson Crusoe 389 tarafından işletilmekte olup yapının Haliç cephesine bakan kısmında yer alan kitap evi yerel ve yurtdışından bir çok yayına erişilebilen bir işletmedir. Salt Araştırma bölümünde yapılan çalışmalar, sergi ve etkinliklerin işbirliğini içeren ürünlere de erişilebilmektedir. Kitap evinde görsel sanatlar, mimarlık, çevre, kültür, sosyo-ekonomik tarih konularında uzman yazarların ve kuruluşların çalışmaları yer almaktadır. Tasarımcı Ömer Ünal imzası taşıyan kitap evi ahşap ve metal malzemeler kullanılarak, satış ve ürün teşhirine uygun, esnek modüler parçalarla oluşturulmuştur. Yapının genelinde bulunan mermer zemin döşemesi devam ettirilmiş, İklimlendirme aksamları siyah panellerle kaplanmış tavan içerisinde çözümlenmiştir. Yerden tavana kadar uzanan ahşap paneller, üzerinde bırakılan açıklıklarla metal modüler malzemelerin ürüne göre değişiklik sağlayacak şekilde yeniden düzenlenmesine imkan vermekte ve mekana sıcak bir atmosfer katmaktadır (Şekil 104-105) (Davutoğlu D., 2022).

Şekil 104 Zemin kat Robinson Cruose 389 kitap evi (Davutoğlu D., 2022)

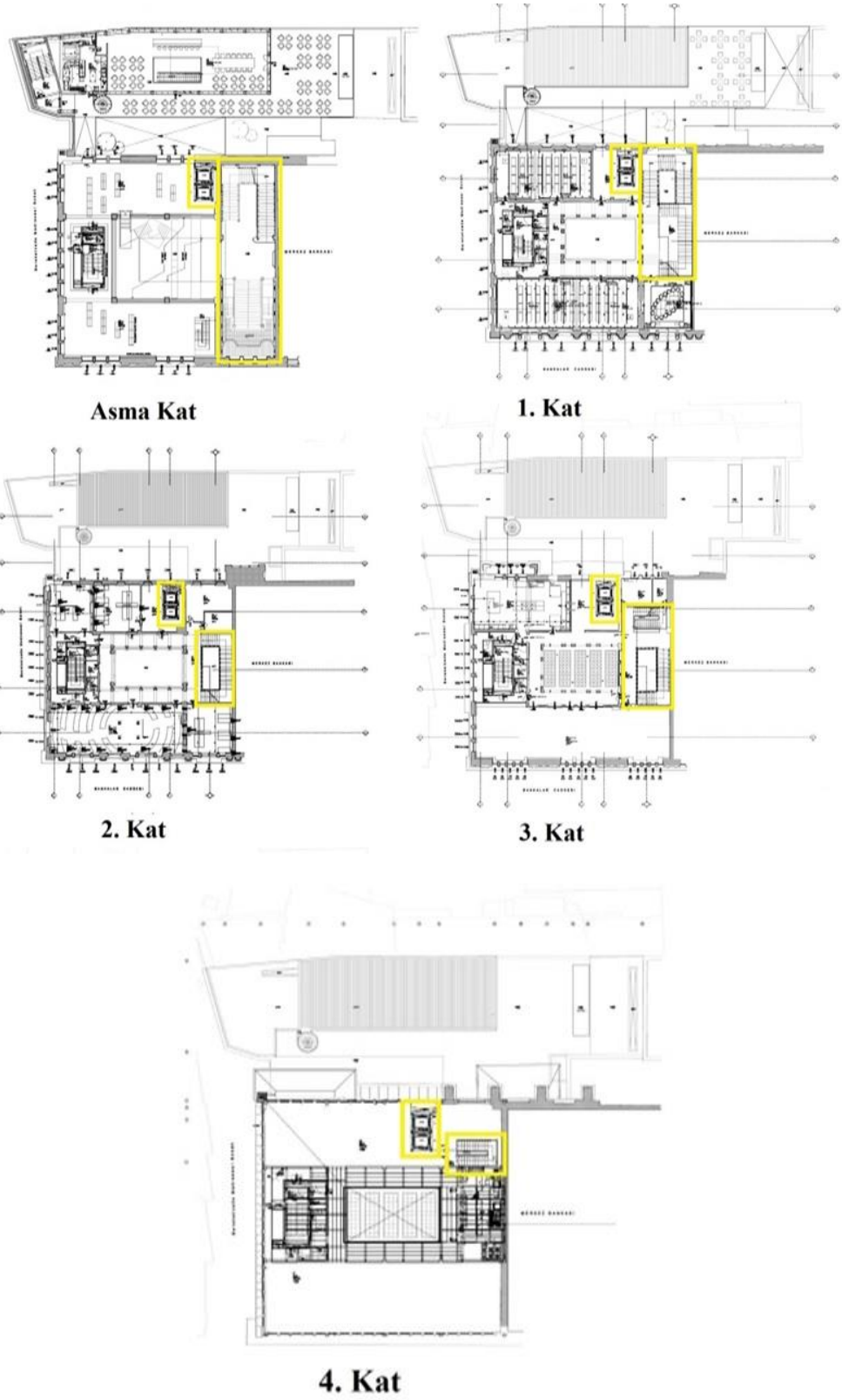
Şekil 105 Robinson Cruose 389 kitap evi (Davutoğlu D., 2022)

6.Sirkülasyon Alanları

Günümüzde kültür ve sanat etkinliklerinin yapıldığı büyük hacimli alanlar toplumun her kesimine hitap eden kullanıcı kitlesi yoğun olan alanlardır. Mekan organizasyonu kullanıcıların ihtiyacı olan tüm alanlara kısıtlanmadan erişebileceği şekilde tasarlanmalıdır. Islak hacimlerin konumu, yatay-düşey dolaşım aksları, koridorlar kolay erişilebilir konumda olmalıdır. Engelli bireylerin mekan kullanımını kolaylaştırmak tasarımın en büyük ilkelerinden biri olarak kabul edilmelidir.

Salt Galata binasında işlevlendirme sırasında eklenen düşey sirkülasyon aracı olan asansörler iki kabinlidir. Katlar arası geçişler yapı içinde bulunan ana merdivenler ile de sağlanmaktadır. Aşağıda gösterilen planlarda işaretlenen alanlar merdiven ve asansörlerin yapı içerisindeki konumunu göstermektedir. Engelli bireyler giriş kata ve asansöre erişmek için merdiven asansörü kullanmak durumunda kalarak birinci bodrum kat üzerinden binadaki diğer katlara ulaşabilmektedir. Giriş kata kot farkı nedeni ile ana giriş kapısından merdivenle çıkılabilmektedir. Uzun koridor ile, müze alanı dışında zemin katta yer alan doğu ve batı yönlerinde oluşturulmuş diğer alanların tümüne ulaşabilmektedir.

Şekil 106 Sirkülasyon alanlarının kat planları üzerinde gösterimi (arkiv.com, 2022)

Şekil 107 Salt Galata girişi ve engelli merdiven asansörü (Davutoğlu D., 2022)

Şekil 108 Salt Galata asma kat merdivenleri ve ana merdivenler (Davutoğlu D., 2022)

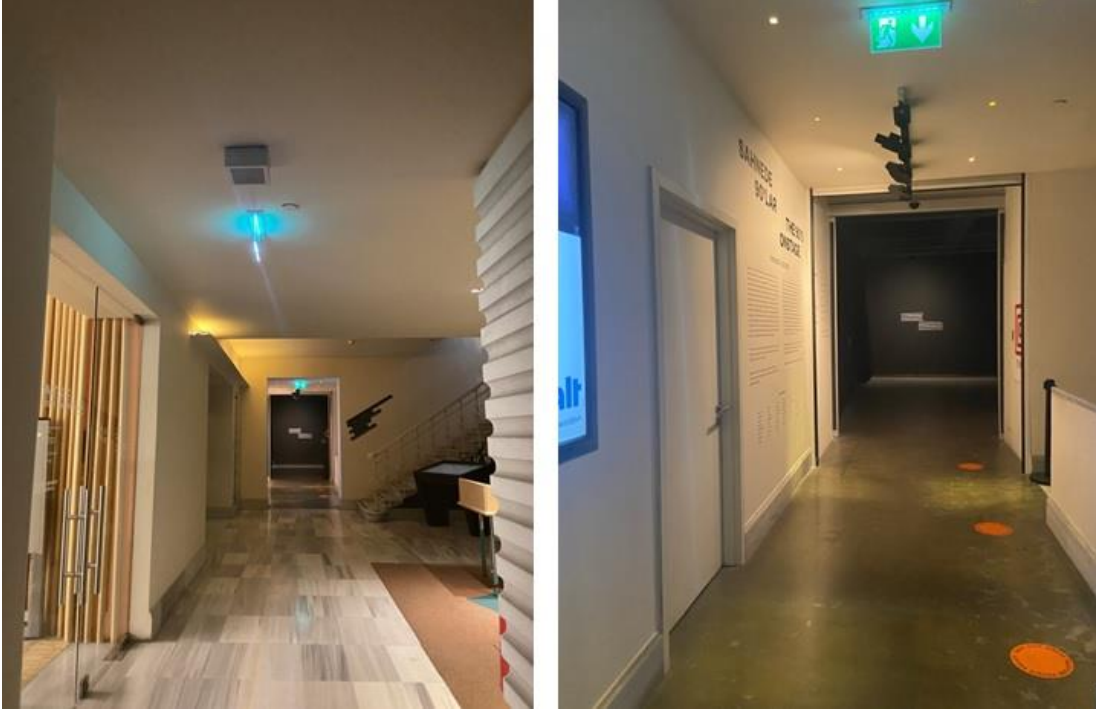
Giriş katta yer alan Salt Araştırma bölümünün asma katına asansör ve merdivenle ulaşılabilir. Birinci bodrum kat koridoru uzun ve sağ tarafında ıslak hacimler, merdivenler, solunda kütüphane girişi, asansörler ve koridorun sonunda sergi alanı yer almaktadır. Düz bir aksta seyreden bu koridorun sağ tarafında bir bekleme alanı yaratılmıştır (Şekil 110).

Şekil 109 Salt Galata birinci bodrum kat merdivenleri (Davutoğlu D., 2022)

Şekil 110 Salt Galata birinci bodrum kat lobisi (Davutoğlu D., 2022)

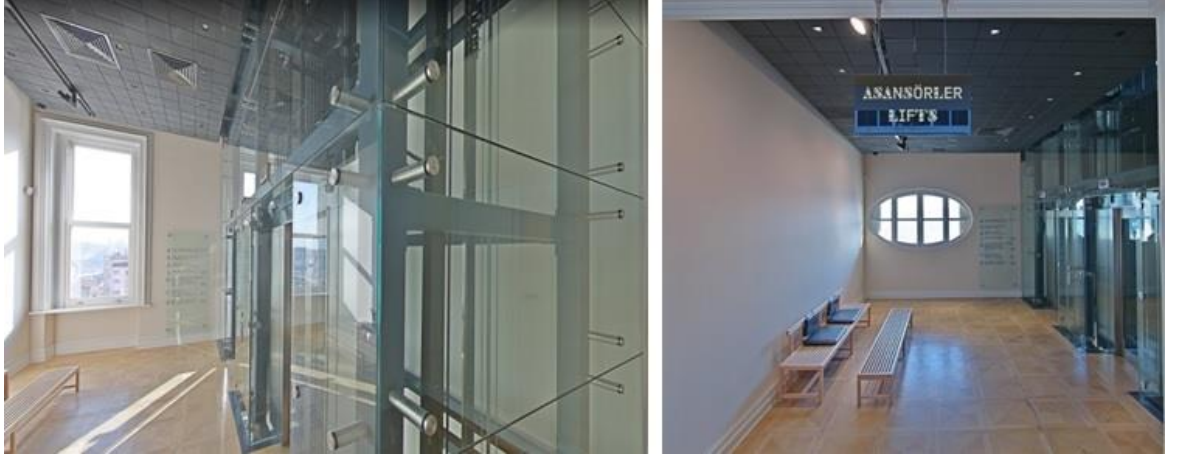

Şekil 111 Salt Galata birinci bodrum kat holü (Davutoğlu D., 2022)

Şekil 112 Salt Galata birinci bodrum asansör alanı (Davutoğlu D., 2022)

Düsey sirkülasyonu sağlayan panoramik cam asansörler yapının ana bina kısmında çalışıp ek binada yer almamaktadır (Şekil 113).

Şekil 113 Salt Galata ikinci ve üçüncü kat asansör alanı (Davutoğlu D., 2022)

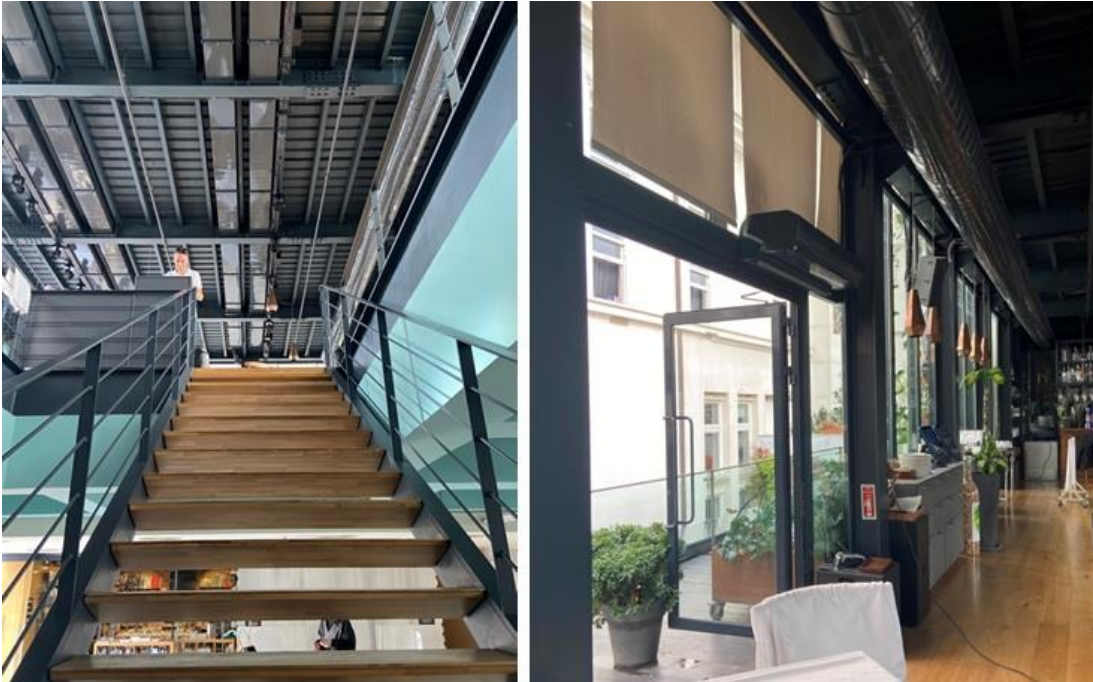
Şekil 114 Salt Galata iç bahçe (Davutoğlu D., 2022)

İşlevlendirme projesi sırasında oluşturulan iç bahçeye, giriş katta yer alıp kütüphane içinden, cafe içinden, merdiven ve asansöre komşu konumda olduğu için giriş kat ana koridordan erişilebilmektedir (Şekil 115). Bahçeye erişmek için yalnızca holü kullanmak yeterlidir.

Şekil 115 Salt Galata iç bahçeye açılan kapılar (Davutoğlu D., 2022)

Salt Galata yapısının güney cephesine bakan Neolokal restoran, cafe alanından çelik konstrüksiyonla oluşturulmuş merdiven ile ulaşılabilir olup, teras bölümüne kendi içerisinden açılan bir kapı ile geçiş yapılabilmektedir (Şekil 116).

Şekil 116 Salt Galata restoran sirkülasyon alanları (Davutoğlu D., 2022)

Yapının birinci, ikinci, üçüncü katında yer alan alanlara merdivenlerle ulaşılabilirdiği gibi asansör ile de ulaşılabilir. Katlarda yer alan her alan orta avluya bakan galeri boşluğu etrafında konumlandırılarak, erişim kare formda oluşturulmuş bu boşluk etrafında dönen kare düzenli uzun ince ve sütunlarla ve kemerlerle çevrili koridorlarla sağlanmıştır (Şekil 117).

Şekil 117 Salt Galata ana bina katlarında bulunan holler (Davutoğlu D., 2022)

Şekil 118 Salt Galata ikinci ve üçüncü kat koridor (Davutoğlu D., 2022)

Şekil 119 Salt Galata üçüncü kat koridorları (Davutoğlu D., 2022)

C. Çağdaş Ekler

Çağdaş ekler inşa edilirken yapının tarihi kimliğini kaybetmemek için yapı sınırının korunması gerekmektedir. Yapı ve ek arasında oluşan büyük contrast farkları uyumsuzluğa neden olmaktadır. Çağdaş eklerde özgün yapıya göre zıtlık kavramı temel kurgu ilkesi kabul edilmektedir fakat zıtlığın yarattığı bütünlüğe erişmek için tarihi yapının geleneksel dokusunu bozmayacak ve yapıdan ayırt edilebilecek şekilde tasarlanmalıdır. Yapılacak ek kütle veya yüzeylerin malzeme seçimi sırasında, yapıya bindirilecek yükün statik hesaplamalarının dikkatli yapılması ve seçilen malzemelerin kolay sökölüp takılabilir özellikte olması gerekmektedir. Salt Galata yapısına A. Vallaury döneminde yapılan mimari ek, hacimsel ihtiyaçların oluşturduğu özgünlük karmaşası nedeni ile yeniden düzenlenmiştir. Neolokal cafe- restoran bölümü ve bulunduğu hacim çelik-cam strüktür olarak beyaz bir yapı bloğu üzerine inşa edilmiştir ve kullanılan çağdaş malzemeler ile tarihi yapının ek yapıya oranla geri plana atılmasını engellenmiştir (Şekil 120). Beyaz tuğla kaplı ve üzerinde bulunan cam cephe çelik kütle, yapıya oldukça uyumlu olmakla beraber tarihi dokuyu gölgelemeden ek olduğu ayırt edilebilir biçimde tasarlanmıştır (Şekil 121). Neolokal restoranın teras bölümü mermer zeminlerle döşenmiş, cam ve çelik kütle üzerinde yükselmektedir (Şekil 121).

Şekil 120 Yapının güney cephesi restorasyon öncesi ve sonrası (Kara ve İşleyen, 2018: 95)

Şekil 121 Sağ: Yapının güney cephesinin hırdavatçılar çarşısından görünüşü (Kara ve İşleyen, 2018: 96) Sol: Yapının güney cephesinin hırdavatçılar çarşısından görünüşü (Dinç, 2012)

Şekil 122 Restoran bölümünün terası (Kara ve İşleyen, 2018: 97)

Şekil 123 Salt Galata ek yapının ana binadan görünümü (Davutoğlu D., 2022)

Yapının yeniden işlevlendirme sürecinde eklenen iki kabinli cam cephelerden oluşan panoramik asansör çağdaş malzemeelrin kullanıldığı düşey dolaşım elemanı olarak tasarlanmıştır. Çelik- cam konstrüksiyondan oluşan bu asansörler yalnızca ana binada çalışıp restoran-cafe bölümünün yer aldığı güney kanatta kullanılmamıştır.

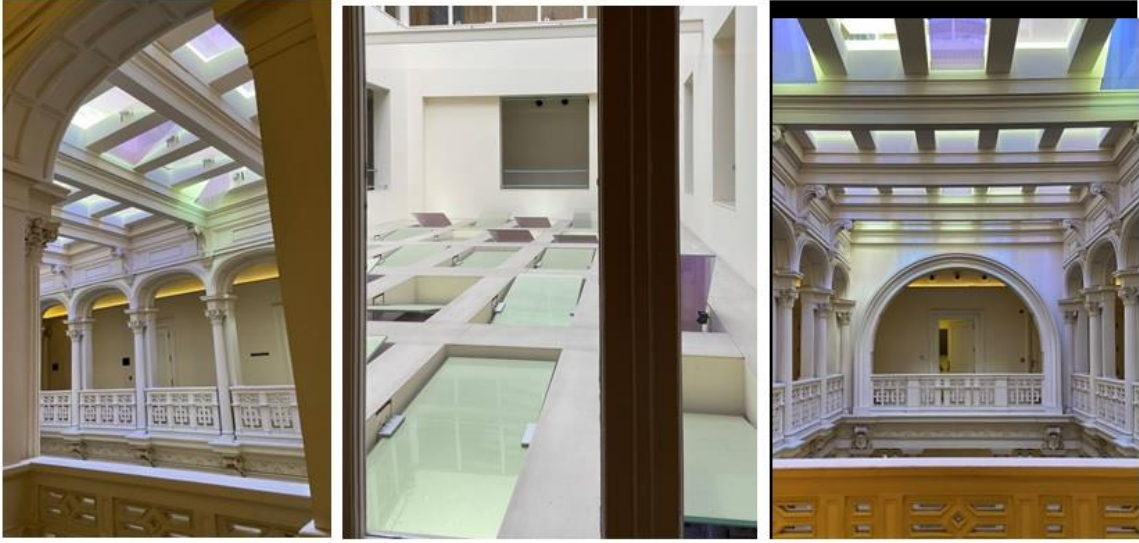

Şekil 124 Salt Galata panoramik asansörler (mimarlar.com, 2022)

Şekil 125 Salt Galata panoramik asansörler (Davutoğlu D., 2022)

Galeri boşluğunda oluşturulan güneş ışığını yapı içine alarak gün boyu eşit şekilde yapı içine yansıtmak için teknolojik sistemler kullanılarak çözümlenen cam tavan bölümü, yansıtıcı aynalar ve cam panel düzeneği ile oluşturulmuştur (Şekil 126-127). Kütüphane bölümünün avlusunu oluşturan galeri boşluğunda bulunan bu açıklıklar gün ışığının tüm alanlara eşit şekilde yansımaları sağlamak amacıyla tasarlanmıştır. Yapıya doğal aydınlatma imkanı sağlayan bu sistem Salt Galata yapısını diğer müze yapılarından ayıran önemli özelliklerden biridir.

Şekil 126 Salt Galata yansıtıcı panel düzeneği (Davutoğlu D., 2022)

Şekil 127 Salt Galata yansıtıcı cam panel düzeneği (Davutoğlu D., 2022)

D. Aydınlatma

1. Sergi Mekanlarında Aydınlatma

Tasarımını Bülent Erkmen'in yaptığı müzenin, sergileme alanlarının aydınlatmaları Ypsilon Tasarım tarafından gerçekleştirilmiştir. Birinci bodrum katta bulunan sürekli sergi alanında 2 ve 2.5 m yüksekliğe sahip iki tip 17 adet pencere bulunmaktadır. Pencereler, gün ışığını engellemek için dış taraftan reflekte, çift taraflı film ile kaplanmıştır. Sürekli sergileme alanında iki tip aydınlatma elemanı kullanılmıştır. Bunlar yerleştirildikleri rayın üzerinde istenilen açı ve doğrultuda yönü değiştirilebilen halojen lambalardan olan Panavision Lumiere ve ortama homojen bir aydınlatma sağlayarak noktasal ışık kaynağı olarak kullanılan Erco CANTAX model armatürlerdir (Şekil 129). Koyu renk duvarlar sergilenen eserlere dikkati yönlendirmektedir. Fakat zeminde kullanılan ahşap malzeme parkelerde parlamalar oluşmaktadır. Parlama, yansıma gibi etkiler müze yapılarında olması istenmeyen türden durumlardır. Kasa dairelerinde Erco markasının Jilly model ray spot armatürleri ve sergi alanlarında farklı boyutlardaki eserlerin aydınlatılmasında oldukça etkili olan Erco Optec model ürünler kullanılmıştır (Şekil 130).

Şekil 128 Osmanlı Bankası Müzesi sürekli sergi alanı (ypsilontasarim.com, 2022)

Erco Cantax

Panavision Lumiere DP-90-LED

Şekil 129 Osmanlı Bankası Müzesi sergileme alanları yapay aydınlatmaları (Karaoğlu Can ve Altuncu, 2021: 673)

Kullanılan ürünler yüksek verimli ve enerji tasarruflu ürünlerdir. Raylı sistem üzerinde kurulan aydınlatma aksamları zaman içinde oluşabilecek farklılıklara uyum sağlayacak şekilde yeri değiştirilebilir nitelikte düzenlenmiştir. Sergileme ünitesi içerisinde şerit led aydınlatmalar kullanılmıştır (Şekil 131). Eserlerin ışıktan yıpranmasını engellemek için opak süzgeçlerden faydalanılmıştır.

Erco Jilly

Erco Wallwasher

Şekil 130 Osmanlı Bankası Müzesi yapay aydınlatmaları (Karaoğlu Can ve Altuncu, 2021: 674)

Şekil 131 Osmanlı Bankası Müzesi ünite içi yapay aydınlatmaları (Karaoğlu Can ve Altuncu, 2021: 674)

Fuaye alanı ve süreli sergi alanında pencere bulunmadığı için aydınlatma yalnızca yapay ürünlerle sağlanmaktadır. Sergi alanlarında da müzede olduğu gibi Panavision Lumiere model raylı sistem armatürleri kullanılmıştır (Şekil 132). Işık renkleri farklı olarak yerleştirilmiş bu ürünler sergilenecek esere göre değişebilmektedir. Fakat bu ürünlerle yalnızca kısmi aydınlatma sağlanması nedeniyle duvarlarda gölgeler ve zeminde ışık parlamaları oluşmaktadır.

Şekil 132 Osmanlı Bankası Müzesi fuaye alanı yapay aydınlatmaları (Karaoğlu Can ve Altuncu, 2021: 675)

2. Ortak Alanlarda Aydınlatma

Şekil 133 Salt Galata giriş bölümü led aydınlatmaları (Davutoğlu D., 2022)

Salt Galata yapısının girişinde bulunan merdiven küpeşeleri ve karşılıklı duvarların zemin akslarında amber renkte şerit led aydınlatmalar kullanılmıştır. Islak hacimlerde aydınlatma gömme biçimde yerleştirilmiş sıva üstü led panel, kare ve dairesel spot ışıklandırma ile sağlanmıştır (Şekil 134).

Şekil 134 Sağ: Salt Galata ıslak hacim aydınlatmaları (saltonline.org, 2022)
Sol: Salt Galata ıslak hacim aydınlatmaları (Davutoğlu D., 2022)

Şekil 135 Salt Galata oditoryum aydınlatmaları (divisare.com, 2022)

Oditoryum alanının aydınlatmaları sahne etrafından oturma düzeni yönünde karşılıklı iki şerit led aydınlatma, noktasal spot aydınlatmalar ve Panavision Lumiere model ürünler kullanılarak sağlanmıştır (Şekil 135). Ferit Ş. Şahenk Salonu olan Salt

Birinci bodrum katta bekleme alanı ve kütüphaneden sergi alanı yönünde uzanan koridor kare spot aydınlatmalar ile tasarlanmıştır (Şekil 138). Holün ince aksında spot ışıklarına ek olarak Panavision marka armatür yer almaktadır (Şekil 139).

Şekil 138 Birinci bodrum kat koridor aydınlatmaları (Davutoğlu D., 2022)

Şekil 139 Birinci bodrum kat lobi aydınlatmaları (Davutoğlu D., 2022)

Şekil 140 Panavision marka raylı sistem aydınlatmalar (Davutoğlu D., 2022)

Yapının hemen her bölümünde kullanılan Panavision Lumiere model ray tipi armatürler katlardaki hollerde tavan kasetleri içerisinde, toplantı odalarında, açık arşiv bölümünde kullanılmıştır (Şekil 140).

Şekil 141 Kütüphane asma kat şerit ledler (Davutoğlu D., 2022)

Salt Araştırma bölümü kütüphanesinde asma tavan zemin aksı boyunca amber renkli şerit led aydınlatmalar kullanılmıştır (Şekil 141). Kitap raflarının üst kısımlarına nikel kaplama led aydınlatmalar, paraf aralarına ürünleri aydınlatmak için ve türler arası bölücü rolü üstlenmesi için modüler şerit led aydınlatma ürünleri

kullanılmıştır (Şekil 142). Bireysel çalışma alanlarında masa üstü armatürler yerleştirilmiştir (Şekil 143). Toplantı salonlarında etanj led floresanlar kullanılmıştır.

Şekil 142 Kütüphane rafları ayraç ledleri (Davutoğlu D., 2022)

Şekil 143 Kütüphane alanı masa ve raf üstü aydınlatmaları (Davutoğlu D., 2022)

V. DEĞERLENDİRME

Kültür mirası anıtsal yapıların yeniden işlevlendirilerek yaşama farklı fonksiyonlarla yeniden kazandırılması son dönemlerde oldukça sık rastlanan bir koruma yöntemidir. Bu çalışma tarihi yapıların müze olarak yeniden işlevlendirmesi kapsamında Salt Galata kültür sanat merkezinin yapı-uyum bağlamında değerlendirilmesi amacıyla yapılmıştır.

Yapı bünyesinde birçok kompleks mekanı barındırdığından kullanıcılar tarafından çeşitli amaçlarla ziyaret edilmektedir. Atölyeler gibi eğitsel; kafe, restoran gibi sosyal mekanları bulunduğundan her kitleye hitap eden Salt Galata, tarihi binaların yeni işlevlendirilerek korunmasına verilebilecek örneklerdendir (Kaymakçı, 2022: 660). Bugün bu binanın, banka olmanın çok ötesinde farklı amaçlarla kullanılması, SALT Galata'yı gezerken hoş sürprizlerle karşılaşmamıza neden olmaktadır. Örneğin müzenin sergi alanlarından birkaçı aslında para kasasıdır. Kütüphanede de nadir eserler, kütüphanenin tam ortasında bulunan para kasasında saklanmaktadır. Bunun sebebi kütüphane mekanının zamanında banka şubesi kullanımı için tasarlanmış olmasıdır (Yılmaz, 2014: 464).

Salt Galata yapısı içinde farklı etkinliklerin düzenlenebileceği karma bir yapıdır. Alanlarının birbiri ile etileşimi kuvvetlidir. Yönlendirme tasarımı ve bilgilendirme panoları acil durumlar için ve erişimi sağlamak için yeterli düzeydedir. Engelli bireyler için erişim müze alanında kısıtlıdır. Osmanlı Bankası Müzesi kasa dairelerinde şekillenen sergi alanlarına giden merdivenler engelli bireylerin kullanımına uygun değildir. Yapının kalan dolaşım sisteminde engelli merdiven asansörü ile ulaşılan ana asansörler ile sirkülasyon sağlanabilir. Asansör, merdiven gibi dolaşım aksları birbirine yakın olup holler üzerinde sistematik çözümlenmiştir. Yapının tamamı güvenlik kameraları ile izlenilmektedir ve girişte X-Ray cihazı ile güvenlik personelleri bulunmaktadır (Çielge 2).Yapı genel olarak tavandan HVAC sistemi ile iklimlendirilmiştir. Salt Araştırma alanında pencerelerin önündeki konvektörler ile mekanda ısıtma sağlanmıştır (Kaymakçı, 2022: 647-667).

Havalandırma sistemleri açıkta bırakılarak mekanda hakim olan renge boyanmış, tavanlar üzerinde müdahaleler tercih edilmemiştir. Aydınlatma elemanları Panavision ve Erco marka seçilmiş, yapının tümünde kullanılmış ve aydınlatmanın vurgulanmak istendiği alanlar şerit led ve spot aydınlatmalarla desteklenmiştir. Tavan ve zeminlerin ortak alanlarda orijinal hali ile bırakılmasına özen gösterilmiş, kaset tavan motifleri ve bezemelerinin bakım onarımı yapılmıştır. İdari birimler ve atölyeler gibi özel alanların zeminleri parke malzeme ile kaplanmıştır. Sergi alanlarında ürünler üniteler içerisinde kullanılarak aydınlatma ürünleri görsel beğeniye hitap edecek şekilde desteklenmiştir. Sürekli sergi alanları tavandan inen sarkıt panellerle oluşturulmuştur. Kasa daireleri içinde yer alan ürünler için metal ayaklı sergileme ürünleri kullanılmıştır. Yapı içerisinde kütüphane ve restoran alanında kişi kapasitesine yeterli sayıda oturma elamanı yerleştirilmiştir fakat; sirkülasyon aksı üzerinde bekleme ve dinlenme alanı oluşturulabilecek bir bölüme yer verilmemiştir. Birinci bodrum katta Ferit Ş. Şahenk Salonu holünde oturma elemanları bulunmaktadır.

Salt Galata yapısının işlevsel özelliklerine bakıldığında yapıyı yalnızca müze olmaktan çıkaran veziyetçileri tarafından kullanımının artmasını sağlayan çok sayıda özelliği mevcuttur (Çizelge 3). Yapı içerisinde giriş holü, danışma, süreli-süresiz sergi alanları, fuaye alanları, atölyeler-toplantı salonları, kütüphane, müze, kitap evi, sinema alanı, oditoryum, cafe-restoran, çok amaçlı salonlar, özel etkinlik alanları yer almaktadır. Teknik ve idari birimler yapı organizasyon işleyişine hakim olunmasına yardımcı olmaktadır. Mekansal özelliklerine bakıldıklarında güvenlik önlemleri alınmış, vestiter alanı kilitli dolaplarla oluşturulmuş, aydınlatma ve havalandırma sistemleri tasarlanmış, asansör, merdiven, engelli merdiven asansörü, engelli wc gibi kullanım alternatifleri sağlanmıştır. Aydınlatma sistemleri süreli sergi alanlarında yetersiz kalmıştır. Bölgede olan dar sokaklar ve caddeler yoğun ve sıkışık trafik alanı oluşturduğu için yapının otopark bölümü kendi içinde ya da yakınında çözümlenememiştir. Yapıda bulunan çağdaş ekler olan panoramik asansör, gün ışığı yansıtıcı ayna panel sistemleri, ek binada oluşturulan cephe ve restoran bölümü seçildiği çağdaş malzemeler ve tasarım koşulları göz önüne alındığında ana yapıdan ayrılır nitelikte, ek olduğu belli olacak şekilde oluşturulmuş fakat yapı ile bütünlük sağlamıştır.

İç bahçe kullanıcılar için verimli bir dinlenme alanı niteliği taşımaktadır. Ek yapının Haliç cephesine bakan cam kaplı yüzeyi ortam atmosferine katkı sağlamış, restoran ve kitap evi arasında mekânsal bir diyalog oluşmasını sağlamıştır.

SALT Galata binasının bütününe bakıldığında farklı mimari üslupları bir araya getiren bir anlayışa sahip olduğu görülmüştür. Yapının ön cephesinde okunan Neo-klasik ve Neo-Rönesans batılı üslup ile arka cephesinde görülen doğulu oryantalist tavır çok kültürlü ruhun yansıması niteliğindedir (Özdamar vd. 2017: 74). Farklı tarzda tasarlanmış iki cephenin doğu-batı kavramlarına bulunmuş olduğu atıf tarihsel ve kültürel farklılıkların tek bir bütünde toplanabileceğini betimlemektedir. Yapı içinde yer alan tarih öğeler korunmuş, anıtsal korintler, bezemeler, sütun ve kemerler niteliğini kaybetmeyecek şekilde bakımı yapılarak ön plana çıkarılmıştır. Yapıda ek bina dışında oluşturulan en büyük strüktüel değişim eski asansörün girişten kaldırılarak farklı bir konuma taşınması olmuştur.

Müze yapıları ve tarihi yapılar için kullanıcı kitlesinin mekân hakkında düşünceleri, internet ortamında yapmış oldukları yorumlar önemlidir. Birçok bilgiye çevrimiçi olarak eriştiğimiz günümüz teknoloji şartlarında söz konusu alanın verileri, yapıların yeni kullanıcılarının, ziyaretçilerinin oluşmasında, genişlemesi ya da kullanıcı kitlesinin daralmasında, insanlarda merak algısı uyandırması yönünde olumlu ve ya olumsuz etkileri olmaktadır. Bu durumda Salt Galata yapısının kullanıcı yorumları internet ortamında araştırıldığında elde edilen veriler (Şekil 30) şu şekildedir:

TripAdvisor sitesinden elde edilen veriler içerik analizine tabi tutulmuş ve bina, restoran ve hediyelik eşya, yönetim, çevre ve ulaşım, ücret, koleksiyon, personel alt kategorilerine göre olumlu ve olumsuz ziyaretçi yorumları incelenmiştir. SALT Galata İstanbul %72 “mükemmel” olarak değerlendirilmiştir (Göktaş ve Dinçer, 2017: 340). İstanbul’da yer alan on adet müze yapısı incelenmiş ve kullanıcı yorumları analiz edilmiştir. Salt Galata yapısı almış olduğu 48 olumlu ve 4 olumsuz yorum ile %72 oranında başarılı bulunmuştur. Olumsuz düşüncelerin yer aldığı yorumlar hediyelik eşya ve restoran bölümü ile ilgili yapılmış olan yorumlardır.

VI. SONUÇ

Yeniden işlevlendirme bir eylem olarak, yapının günümüze katılım sürecini, tarihsel katmanlarını, izleyene ve kullanıcıya okunur hale getirmeye hizmet etmelidir. Böylesi bir durumda yeniden işlevlendirme süreci çok katmanlı bir bakışa gereksinim duyar. Bu katmanlar ise, özünde sürdürülebilirlik kavramının birer alt parçalarıdır (Büyükarıslan ve Güney, 2013: 35). İnşa edildiği dönemlerin tasarım işlev ve çevre kriterlerine uygun olan yapıların yapı ömrüne oranla kısa bir süre içerisinde işlevsiz kalması toplumsal ve teknolojik gelişmelerin bir sonucu olarak karşımıza çıkmaktadır (Taner, 2019). Yeni bir yapı inşa etmek yerine mevcut olanı kullanmakla, atıl halde kalan ya da günümüz ihtiyaçlarını karşılamayan bu yapıların kullanım ömrü uzatılmış olmakta ve sürdürülebilir bir koruma sağlanmış olmasının yanında ülkeye ekonomik, ekolojik ve kültürel katkı da sağlanmaktadır (Beşevli Saraçoğlu, 2021). Koruma kavramının önemi bu noktada karşımıza çıkmaktadır. Tarihi, kültürel ve ekonomik açıdan kent dokusunun sürdürülebilirliğinin sağlanması yapıların ömrünü uzatırken döneme ait olan tarihi bilgi birikiminin, toplumunun da ömrünü uzatmaktadır.

Tarihî mirasların yeniden fonksiyon kazanarak çağa adapte edilmeleri kapsamında, üzerinde önemle durulması gereken nokta, tekrar değerlendirilen bu yapıların neyi, nasıl koruduğu ve geleceğe nasıl aktardığı olmalıdır (Kavut ve Selçuk, 2022: 215). Yanlış yönlendirilen tasarım çalışmalarından, yapı özgünlüğünü bozan renovasyon işlemlerinden mümkün olduğunca sakınmak gerekmektedir. Yeniden kullanım yaklaşımının sağlıklı bir şekilde uygulanabilmesi, ancak yapıya verilecek yeni işlevle mevcut mekânın uyumunun üst düzeyde olduğu sürece mümkündür (İslamoğlu, 2018: 520). Bu noktada fiziksel çevrenin tasarlanmasında, insan ve toplum yaşamını zenginleştiren, yaşam deneyimlerini çeşitlendiren, derin ve eş zamanlı oluşumların birlikteliğinden doğan 'bütünleşik yaklaşımın' benimsenmesi,

insanı fiziksel ve psikolojik doyuma taşıyacak özgün, yaratıcı mekanların, oluşturulabilmesi için önemlidir (Kandemir,2013). Kullanıcılarına tek bir amaçla hizmet veren yapılar yerine çağın yeniliklerine ayak uydurabilecek ve ziyaretçi kitlesini arttırarak tarihini gelecek nesillere kadar ulaştırabilecek yapılar oluşturulabilmesi, için alanın hacimsel durumuna bağlı olarak çok çeşitli faaliyetlerin uygulanabileceği, karma etkinlik yapısını bir bütünde toplayan kompleks yapıların oluşturulabilmesi başarılı işlevlendirme çalışmaları ile sonuçlanmaktadır.

Yeniden işlevlendirmenin son yıllarda oldukça önemli bir mimari olgu ya dönüşmesinin önemli sebepleri, ekonomik oluşu, yapının orijinal strüktürü içerisinde verilen yeni işlevle farklı bir atmosfer oluşturması, tarihsel dokunun korunmasıyla kentsel mekâna katkıda bulunması gösterilebilir (Taner, 2019). Çevresi ile bütünleşmiş yapılar sosyo-kültürel değişimler nedeni ile kullanım amacı değişmiş olsa dahi mimari dokusuyla kent dokusunu yaşatmaya devam etmelidir. Bu mekanlara yapılan ziyaretler yalnızca tarihsel bir buluşma değil sanat ve kültür buluşması da gerçekleştirir. Farklı ülkeler, farklı dönemler, farklı kültürler, farklı sanat anlayışları olsa da, tüm insanlığı bir noktada birleştiren bir düşünce vardır: miras yapılarına sahip çıkmak (Yiğitoğlu, 2020: 394). Farklı kültürler tarafından bilinen ve her kesime hitap edebilen mekanlar yaratmak kültür mirasının sürekliliğini sağlamaktır. Bir kültür varlığının müze olarak kullanılması yeni bir durum değildir. Ülkemizde müze binaları ikiye ayrılmaktadır. Birincisi; tarihi bir yapının restore edilerek yeniden işlevlendirilmesi, ikincisi ise; yeni bir müze binası inşa edilmesidir. Yeni yapılan müze binaları Cumhuriyet'in ilk yıllarında sıklıkla görülmektedir fakat Müze-i Hümayun binası Cumhuriyet öncesi müze olarak inşa edilen ilk ve tek yapıdır (Sunter ve Nuhuğlu, 2016: 2429).

SALT Galata'da yapının geneline bakıldığında incelik ve titizlikle yürütülen bir onarım ve yeniden işlevlendirme çalışmasının olduğunu söyleyebiliriz. Sahip olduğumuz teknoloji yardımıyla yapının özgün haline saygı duyularak, günümüz modernliğine uyarlandığı görülmektedir (Özdamar vd. 2017: 73). Mimari özellikleri, işlevselliği, mekânsal kurgusu ile tarihini yaşatabilen, kullanım yoğunluğu arttırılmış kültür-sanat merkezi olan Salt Galata yapısı tarihi yapıların müze olarak yeniden

kullanımının başarılı örneklerinden biridir. Kullanılan malzemeleri, çağdaş ekleri ile tarihi dokunun korunması yanında çağdaş mimari tarzlara da yönelinmiş, eski-yeni bağlantısı kuvvetlendirilmiş tasarım algısı ile dizayn edilmiştir. Salt Galata ‘da sürdürülebilirlik kavramının tamamen yansıtıldığı, koruma kavramının gerektirdiği niteliklere uyumlu, işlevinin fonksiyonelliği ile doğru orantılı olarak tarihini ve dönem üslubunu simgeleyen, tasarım ve işlevlendirme kriterlerine göre yapı- uyum bağlamında olumlu değerlendirilen bir müze yapısı oluşturulmuştur.

VII. KAYNAKLAR

MAKALELER

- AKTEMUR, A. M. (2010). “Osmanlı Bankası'nın Tarihçe Ve Mimarisi”, **Güzel Sanatlar Enstitüsü Dergisi**, cilt 0, sayı 15, ss.1-20.
- ARABACIOĞLU, F. P. & AYDEMİR, I. (2007). “Tarihi Çevrelerde Yeniden Değerlendirme Kavramı”, **YTÜ Mimarlık Fakültesi E-Dergisi**, cilt 2, sayı 4, ss.204-212.
- AYDIN, A. ve ŞAHİN, Ö. (2018). “Tarihi Yapıların Yeniden İşlevlendirilmesi: Isparta Aya İshotya (Yorgi) Kilisesi'nin Gül Müzesi'ne Dönüşümü”, **Türkiye Bilimler Akademisi Kültür Envanteri Dergisi**, cilt 0, sayı 17, ss.63-76.
- BÜYÜKARSLAN, B. & GÜNEY, E. D. (2013). “Endüstriyel Miras Yapılarının Yeniden İşlevlendirilme Süreci Ve İstanbul Tuz Ambarı Örneği”, **Beykent Üniversitesi Fen ve Mühendislik Bilimleri Dergisi**, cilt 6, sayı 2, ss.3-57.
- FAKIBABA DEDEOĞLU, E. (2019). “Yeniden İşlevlendirilen Kilise Yapılarında İç Mekân Müdahalelerine Yönelik Analizler: Sivrihisar Ermeni Kilisesi Örneği”, **Sanat ve Tasarım Dergisi**, sayı 23, ss.77-103.
- GÖKTAŞ, L.S. ve DİNÇER, M.Z. (2017). “İstanbul'da Bulunan Özel Müzlere Yönelik E-yorumların İçerik Analiziyle Birlikte Değerlendirilmesi”, **Rekreasyon ve Turizm Araştırmaları Dergisi**, cilt 4, sayı 1(Özel Sayı), ss.328-342.
- İSLAMOĞLU, Ö. (2018). “Tarihi Yapıların Yeniden Kullanılmasında Yapı-İşlev Uyumu: Rize Müzesi Örneği”, **Journal of History Culture and Art Research**, cilt 7, sayı 5, ss.510-523.
- KARA, E. N. & İŞLEYEN, E. (2018). “Bir Kültür Yapısı Olarak Salt Galata'nın Çağdaş Restorasyon Kuramı Açısından Değerlendirilmesi”, **Uluslararası Disiplinlerarası ve Kültürlerarası Sanat Dergisi**, cilt 3, sayı 6, ss.83-100.

- KAVUT, İ. E. & SELÇUK, H. E. (2020). “Tarih Endüstri Yapılarının Yeniden İşlevlendirilmesinde Parazit Mimari Kullanımı: Santral İstanbul ve Müze Gazhane”, **Mimar Sinan Güzel Sanatlar Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi**, cilt 1, sayı 25, ss.198-220.
- KAYMAK HEİNZ, G. ve YAŞAR, D. (2018). “Değerlerin Değişiminin Bankalar Caddesi’ndeki Binalara Yapısal, İşlevsel ve Üslupsal Yansıması”, **Yakın Mimarlık Dergisi**, cilt 1, sayı 2, ss.34-50.
- KAYMAKÇI, S. (2022). “Tarihi Yapıların Müze Olarak İşlevlendirilmesinin İstanbul’dan Örneklerle İncelenmesi”, **Mimarlık ve Yaşam Dergisi**, cilt 7, sayı 2, ss.647-667.
- KARAOĞLU CAN, M. & ALTUNCU, D. (2021). “Sergileme Mekânlarında Yapay Aydınlatma Uygulamaları”, **Mimarlık ve Yaşam Dergisi**, cilt 6, sayı 2, ss.673-694.
- KORKUT, E. & ERARSLAN, A. (2020). “Yeniden İşlevlendirme Tarihi Sultanahmet Cezaevi”, **Anadolu Bil Meslek Yüksekokulu Dergisi**, cilt 15, sayı 58, ss.109-126.
- ÖZDAMAR, M. (2017). “Tek yapıda Bütünleşen Farklı Tasarım Kararları: Salt Galata”, **Sanat Yazıları Dergisi**, cilt 0, sayı 36, ss.59-76.
- SUNTER S. & NUHOĞLU M. (2016). “Tarihi Bir Yapının Müze Olarak İşlevlendirilmesi İbrahim Paşa Sarayı-Türk ve İslam Eserleri Müzesi Örneği”, **İnsan ve Toplum Bilimleri Araştırmaları Dergisi**, cilt 5, sayı 8, ss.2422-2435.
- YILMAZ, E. (2014). “SALT Galata ve SALT Araştırma”, **Bilgi Dünyası Dergisi**, cilt 15, sayı 2, ss.463-464.
- YİĞİTOĞLU, Ş. (2020). “Mimaride İşlev Değişikliğinin Etkileri: Fabrikadan Çağdaş Sanat Müzesi’ne Dönüşüm ‘Beykoz Deri ve Kundura Fabrikası Örneği’”, **Mimarlık ve Yaşam Dergisi**, cilt 5, sayı 2, ss.381-402.

ELEKTRONİK KAYNAKLAR

- URL-1 <https://www.archdaily.com/875457/medieval-mile-museum-kilkenny-ireland-mccullough-mulvin-architects> (Erişim Tarihi: 25.10.2022)
- URL-2 <https://www.kingscross.co.uk/coal-drops> (Erişim Tarihi: 15.11.2022)
- URL-3 <https://cdn.cnn.com/cnnnext/dam/assets/18102611226-coal-drops-yard-tease-crop-super-tease.jpg> (Erişim Tarihi: 15.11.2022)
- URL-4 <https://ansiklopedi.vkv.org.tr/Kategoriler/Mekanlar/Kultur/Cengelhan> (Erişim Tarihi: 26.12.2022)
- URL-5 <https://www.dunyabizim.com/gezi-mekan/bank-i-osmani-i-sahane-salt-galata-h36623.html> (Erişim Tarihi: 26.10.2022)
- URL-6 <http://www.degisti.com/index.php/archives/17109> (Erişim Tarihi: 11.09.2022)
- URL-7 <https://archives.saltresearch.org/handle/123456789/3379> (Erişim Tarihi: 5.11.2022)
- URL-8 https://www.researchgate.net/figure/Plans-of-the-Ottoman-Bank-Office-by-Alexandre-Vallaury-Eldem-1997_fig1_308672231 (Erişim Tarihi: 25.10.2022)
- URL-9 https://www.researchgate.net/figure/Plans-of-the-Ottoman-Bank-Office-by-Alexandre-Vallaury-Eldem-1997_fig1_308672231 (Erişim Tarihi: 25.10.2022)
- URL-10 <https://archives.saltresearch.org/handle/123456789/3227> (Erişim Tarihi: 25.10.2022)
- URL-11 <https://www.mimarlar.com/tr-TR/Work/salt-galata/35> (Erişim Tarihi: 3.11.2022)
- URL-12 <https://www.arkitera.com/proje/salt-galata/> (Erişim Tarihi: 5.11.2022)
- URL-13 https://saltresearch.org/primo_library/libweb/images_salt/floors_tr.jpg (Erişim Tarihi: 12.11.2022)
- URL-14 <https://saltonline.org/tr/1694/osmanli-bankasi-muzesi-koleksiyonu> (Erişim Tarihi: 7.12.2022)

- URL-15 <https://www.arkiv.com.tr/proje/salt-galata1/4709> (Erişim Tarihi: 13.10.2022)
- URL-16 <https://140journos.com/saltin-yeni-sergisi-tek-ve-cok-acildi-80-ler-aslinda-50-lerde-basliyor-58d3dae5c4ab> (Erişim Tarihi: 8.11.2022)
- URL-17 <https://kulturlimited.com/salt-kultur-kurumlarini-sanat-kullanimlari-son-sergi-ile-sorguluyor/> (Erişim Tarihi: 18.09.2022)
- URL-18 <https://www.kisikates.com.tr/lezzet-avcilari/neolokal-istanbul-364> (Erişim Tarihi: 09.09.2022)
- URL-19 http://ypsilontasarim.com/#exhibitions-salt_galata-17 (Erişim Tarihi: 6.09.2022)
- URL-20 <https://saltonline.org/tr/615?> (Erişim Tarihi: 14.11.2022)
- URL-21 <https://divisare.com/projects/307679-han-tumertekin-cemal-emden-salt-galata-istanbul> (Erişim Tarihi: 8.12.2022)

TEZLER

- ALPAY, S. (2007). Voyvoda (Bankalar) Caddesi'nin Tarihsel Gelişimi Ve Hezaren Han, (Yüksek Lisans Tezi), Yıldız Teknik Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü.
- BEŞEVLİ SARAÇOĞLU, B. (2021). "Tarihi Yapıların İşlev Değişikliğiyle Kent Müzesine Dönüştürülmesi: Kastamonu İlinde Bulunan Kent Müzesi Örnekleri", (Yüksek Lisans Tezi), Karabük Üniversitesi, Lisansüstü Eğitim Enstitüsü.
- DİNÇ, E. B. (2012). "Melez Mekânsallaşmanın Dışavurumu: Salt Beyoğlu Ve Salt Galata", (Yüksek Lisans Tezi), İstanbul Teknik Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü.
- KANDEMİR, Ö. (2013). "Kültürel Miras Kapsamındaki Yapıların, Çağdaş Yaklaşımlarla Müze İşlevine Adaptasyonları: "Yeni" Mekânsal

Deneyimler”, (Sanatta Yeterlilik Tezi), Eskişehir Anadolu Üniversitesi, Güzel Sanatlar Enstitüsü.

KAŞLI, B. (2009). “İstanbulda Yeniden İşlevlendirilen Korumaya Değer Endüstri Yapıları Ve İç Mekan Müdahaleleri: Santralistanbul Örneği”, (Yüksek Lisans Tezi), İstanbul Teknik Üniversitesi, Sosyal Bilimleri Enstitüsü.

KOCABIYIK, Y. (2014). “Yeniden İşlevlendirme Kavramı Ve Bu Kapsamda İTÜ Taşkışla Binasının İncelenmesi”, (Yüksek Lisans Tezi), Maltepe Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü.

KONA, S. (2015). “Paşalimanı Un Fabrikası Ve Yeniden İşlevlendirme”, (Yüksek Lisans Tezi), Maltepe Üniversitesi, Mühendislik Ve Fen Bilimleri Enstitüsü.

KORKUT, E. (2019). “Yeniden İşlevlendirme Kapsamında Tarihi Sultanahmet Cezaevi Örneği”, (Yüksek Lisans Tezi), İstanbul Aydın Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü.

ÖZALP, H. (2000). “Türkiye’de Otel Olarak Yeniden İşlevlendirilen Kervansaraylar İç Mimari Ve Çevre Tasarımı Açısından İrdelenmesi”, (Yüksek Lisans Tezi), Hacettepe Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü.

SEZER, S. (2013). “Endüstri Yapılarının Yeniden İşlevlendirilme Sürecinde Aydınlatma Tasarımı: Ankara Cer Modern Örneği”, (Yüksek Lisans Tezi), İstanbul Teknik Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü.

TANER, S. (2011). “İstanbul Endüstri Yapılarının ‘Loft’ Kavramı Çerçevesinde Yeniden İşlevlendirilmesi”, (Yüksek Lisans Tezi), İstanbul Teknik Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü.

DİĞER KAYNAKLAR

İCOMOS (1999). IComos Geleneksel Mimari Miras Tüzüğü 1999
http://www.icomos.org.tr/Dosyalar/ICOMOSTR_tr0464062001536913566.pdf
(Erişim Tarihi 03.12.2022)

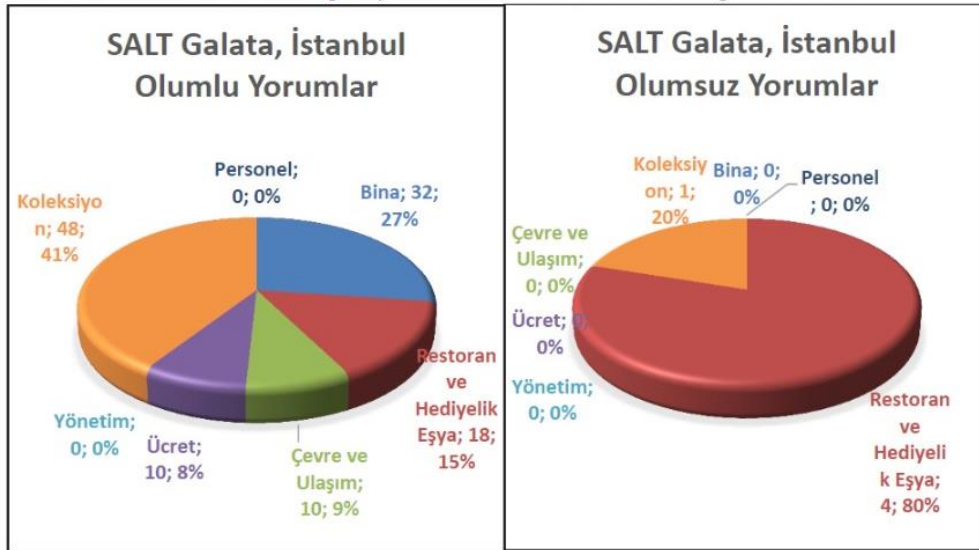
EKLER

Çizelge 2 Salt Galata yapısının değerlendirilmesi (Davutoğlu D., 2022)

	SALT GALATA
ERİŞEBİLİRLİK	Engelli bireyler için merdiven asansörü bulunmaktadır. Katlarda dolaşım imkanı sağlar fakat müze alanlarının yalnızca merdivenle erişilebilen kısımları engelli bireyler için erişilebilir değildir.
SİRKÜLASYON	Bilgilendirme ve yönlendirme tasarımı kuvvetli olan bu yapıda acil çıkışlar tabelalarla gösterilmiş, kompleks mekanlara erişim bilgilendirme panoları ile dolaşım kolaylığı sağlanmıştır.
GÜVENLİK ÖNLEMLERİ	Yapı girişinde X-Ray cihazı ve güvenlik personelleri bulunmaktadır. İç mekan kameraları ile mekanlar denetim altında tutulmakta, kayıtlar izlenmektedir. Eserler katalog yada kaplanmış şekilde sergilendiği için bariyer, şerit gibi koruma elemanları kullanılmamıştır.
HAVALANDIRMA-ISITMA	Mekan ısıtma sistemi konvektörlerle sağlanırken havalandırma aksamı tavandan HVAC sistemi ile sağlanmıştır.
AYDINLATMA	Sıva altı LED ve ray tipi spot aydınlatmalar, şerit LED aydınlatmalar kullanılmıştır. Müze alanında ray tipi, restoranda sarkit aydınlatmalar kullanılmıştır. Doğal aydınlatma sağlamak için galeri boşluğunda şeffaf panel sistemi uygulanmıştır.
ZEMİN VE TAVAN	Tavanlar asma tavan ve kaset tavan olmak üzere iki çeşitte kullanılmıştır. Ortak alanlarda zemin döşemeleri ve kaset tavanlar orijinal haliyle bırakılmıştır.
SERGİ ALANLARI	Birinci bodrum katta Osmanlı Bankası Müzesi'nin kalıcı sergi alanı yer almaktadır. Koleksiyonlar kasalar içinde zemine sabitlenmiş ayaklı metal elemanlar üzerinde ve diğer sergileme alanlarında sarkit paneller içerisinde sergilenmektedir. Süreli sergi alanlarında kullanılan sergileme elemanları modülerdir.
OTURMA ELEMANLARI	Sergileme alanlarında oturma elemanı bulunmamakta, kütüphane alanlarında kullanıcılar için yeterli sayıda oturma birimi bulunmaktadır. Birinci bodrum katta oturma elemanlarının olduğu hol bulunmaktadır. Katların sirkülasyon akslarında oturma elemanı bulunmamaktadır.

Çizelge 3 Salt Galata yapısının işlevsel ve mekânsal özellikleri (Davutoğlu, E.D., 2022)

İşlevsel Özellikler		Mekansal Özellikler	
Giriş Holü	●	Vestiyer	●
Danışma	●	Güvenlik	●
Çok Amaçlı Salon	●	Asansör	●
Fuaye	●	Rampa	●
Kütüphane	●	Merdiven	●
Sürelî Sergi	●	Engelli wc	●
Süresiz Sergi	●	Havalandırma	●
Atölyeler	●	Aydınlatma	●
Sinema	●	Otopark	
Restoran	●	Dinlenme Alanları	
Mağaza	●	Yönlendirme Panoları	●
İdari Alanlar	●	Lobi Alanı	
Teknik Alanlar	●	Engelli Otoparkı	

Şekil 144. Salt Galata çevrimiçi kullanıcı yorumları (Göktaş ve Dinçer, 2017: 339)

İçinden

Bankası Müzesi açıldı

GÜNGÖR URAS
guras@milliyet.com.tr

Müzeler

1 856 yılında Kraliçe Vaktorya'nın fermanı ve de İngiliz sermayesi ile kurulan Osmanlı Bankası'nın, sermaye yapısı 1863 yılında değişti. Banka Osmanlı İmparatorluğu adına para basmaya başladı. 1875 yılından sonra banka Osmanlı İmparatorluğu'nun Hazinecilik sorumluluğunu taşıdı.

1924'te bankanın para basma imtiyazı, Türkiye Cumhuriyeti'ne devredildi. Ama, 1933 yılında Merkez Bankası kuruluncaya kadar, Osmanlı Bankası Hazine işlemlerini yürütmeyi sürdürdü. 1933 yılında özel bir Ticaret Bankası olarak yeniden yapılandırılan Osmanlı Bankası'nın yabancılardaki tüm hisseleri, 1996 yılında Doğu Grubu tarafından satın alındı. 2001 yılı 16 Aralık günü Osmanlı Bankası, Garanti Bankası ile birleşti. Ve bankacılık fonksiyonu sona erdi.

Tarihi cadde

Osmanlı Bankası'nın, Karaköy'ü Şişhane'ye bağlayan, şimdilerde Bankalar Caddesi diye bilinen, Voyvoda Caddesi üzerinde görkemli bir binası var. Bu cadde eski

Tarihi cadde

Osmanlı Bankası'nın, Karaköy'ü Şişhane'ye bağlayan, şimdilerde Bankalar Caddesi diye bilinen, Voyvoda Caddesi üzerinde görkemli bir binası var. Bu cadde eski Galata'nın iç surları içinde kalan tarihi yapılarla doludur. 14. yüzyılda burada Ceneviz meclis binası ve pazar meydanı vardı. Osmanlı döneminde bu caddede Galata'nın a-sayışinden sorumlu Voyvoda otururdu. 1960'lardan sonra cadde, yabancılarla ait bankacılık, sigortacılık, hukuk, mimarlık, madencilik ve demiryolu şirketlerinin yönetim binalarıyla doldu.

Osmanlı Bankası'nın Genel Müdürlük binasının yerinde daha önce David Galavani'nin yaptırdığı bir bina vardı. 1890 yılında reji idaresi ve Osmanlı Bankası bu binayı satın alarak yerine bu iki kurumun genel müdürlükleri için bir han yaptırdı. Mimar Aleksandre Vallauri'nin çizimine dayalı bina 1892 yılında tamamlandı. Rejiye ait bölüm 1934 yılında Merkez Bankası tarafından satın alındı. Merkez Bankası'nın İstanbul şubesi olarak kullanılıyor.

Osmanlı Bankası, Garanti Bankası ile birleştikten sonra, binanın Osmanlı Bankası Genel Müdürlüğü olarak kullanılan bölümü boş kaldı. Giriş katı, Garanti Bankası şubesine dönüştürüldü. Bu binanın en büyük özelliği, kimselerin göremediği, bilemediği giriş katının altındaki bodrum katlarda bulunan kasa daireleridir.

Belge zengini

Osmanlı Bankası'nın yabancı sahipleri ve yöneticileri, bankanın kuruluşundan itibaren her türlü belge ve dokümanı çok iyi sakladı. Belge ve doküman fakiri Türkiye'de Osmanlı Bankası arşivi, Türkiye'nin yakın dönem tarihine ışık tutacak özelliği taşıyan bir değerdir.

Osmanlı Bankası Genel Müdürlük binasının kasa dairesi, "Osmanlı Bankası Müzesi"ne dönüştürüldü. Tarihi ve görkemli binanın bodrumundaki dört kasanın içinde ve etrafında, Osmanlı Bankası arşivlerinden seçilen belgeler sergileniyor.

Müzenin girişinde bir kafeterya ve kitap satış bölümü var. Müze her gün 10.00 - 18.00 saatlerinde ziyaret edilebilecek. Giriş ücretsiz. Sayın okuyucularım, İstanbul'da iseniz veya İstanbul'a yolunuz düşerse bir fırsat yaratarak mutlaka Karaköy'deki müzeyi ziyaret ediniz. Müzeden çıkışta, eski Voyvoda Caddesi'nin yeni Bankalar Caddesi'nin iki yanındaki tarihi binaları seyrediniz. İyi vakit geçirecek, çok güzel şeyler görmüş, çok şey öğrenmiş olacaksınız.

si Genel Müdürlüğü olarak kullanılan bölümü boş kaldı. Giriş katı, Garanti Bankası şubesine dönüştürüldü. Bu binanın en büyük özelliği, kimselerin göremediği, bilemediği giriş katının altındaki bodrum katlarda bulunan kasa daireleridir.

Belge zengini

Osmanlı Bankası'nın yabancı sahipleri ve yöneticileri, bankanın kuruluşundan itibaren her türlü belge ve dokümanı çok iyi sakladı. Belge ve doküman fakiri Türkiye'de Osmanlı Bankası arşivi, Türkiye'nin yakın dönem tarihine ışık tutacak özelliği taşıyan bir değerdir.

Osmanlı Bankası Genel Müdürlük binasının kasa dairesi, "Osmanlı Bankası Müzesi"ne dönüştürüldü. Tarihi ve görkemli binanın bodrumundaki dört kasanın içinde ve etrafında, Osmanlı Bankası arşivlerinden seçilen belgeler sergileniyor.

Müzenin girişinde bir kafeterya ve kitap satış bölümü var. Müze her gün 10.00 - 18.00 saatlerinde ziyaret edilebilecek. Giriş ücretsiz. Sayın okuyucularım, İstanbul'da iseniz veya İstanbul'a yolunuz düşerse bir fırsat yaratarak mutlaka Karaköy'deki müzeyi ziyaret ediniz. Müzeden çıkışta, eski Voyvoda Caddesi'nin yeni Bankalar Caddesi'nin iki yanındaki tarihi binaları seyrediniz. İyi vakit geçirecek, çok güzel şeyler görmüş, çok şey öğrenmiş olacaksınız.

Kişisel Arşivlerde İstanbul Belleği
Taha Toros Arşivi

001383676010

Ek-1 Taha Toros Arşivi Dosya No: 114-Müzeler "Olayların İçinden" Köşesi, İstanbul Kalkınma Ajansı

19'uncü yüzyılda ticaretin kalbi Voyvoda Caddesi'nde atardı. Zaman içinde şehir değişti, köprü'nün altından çok sular aktı, ama bankaların bir kısmı hâlâ orada.

Bankalar Caddesi olarak bildiğimiz Voyvoda Caddesi, Okçu Musa ile Saîr Ziya Paşa caddelerinin kesiştiği meydanı kaplayıp Karakoy Caddesi ile Yüksekaldırım Caddesi'nin birleştiği yere kadar devam eder. Adındaki cadde sizi yanıltmasın,

Bankalar Caddesi çevresindeki bölgeyi de içine alır. 19'uncü yüzyılın ikinci yarısından başlayarak bankerlerin, yabancı ve yerli bankaların buraya yerleşmesi, sube açması caddenin ve civarının Bankalar Caddesi olarak anılmasına yol açtı. Slavca kökenli Voyvoda kelimesi bey-

ağa anlamına geliyor. Osmanlı İmparatorluğu zamanında Galata'nın bir voyvoda tarafından yönetilmiş olmasından dolayı cadde bu isim almış.

1860'lı yıllarda Voyvoda Caddesi'ndeki yeni iş yerleri çoğalmaya başlamıştı. Zamanla, banker ve sarraf kuruluşlarının dışında işyerleri de açılmaya başlandı. 1880 yılında Voyvoda Caddesi no 29'da Alman Postanesi bulunuyordu. Ticaret Borsası da yine o tarihte faaliyete geçmişti. Osmanlı Bankası'nın

resmî açılışı da 1 Haziran 1863 yılında Banka Sokakı numara 9'da yapılmıştı. Osmanlı Bankası'nın Genel Müdürlüğü ve merkezî şubesi bir müddet sonra Alexandre Valabry tarafından yapılan Voyvoda Caddesi'ndeki yerine taşındı. Tüfen Rejisi ile birlikte kullanılmak üzere ikiz bina olarak tasarlanan bina daha sonra Merkez Bankası'na geçti.

Osmanlı Bankası'nın Reji İdaresinin bu caddeye taşınması üzerine diğer bankalar da yavaş yavaş Voyvoda Caddesi'ne geldi.

O dönemde orada bulunan bankalardan bazıları şunlar: Selanik Bankası, Alman Bankası, Rus Dış Ticaret Bankası, Atina Bankası, Şark-ı Karip Ticaret Bankası, Banca di Roma, Banca Commerciale Italiana, Deutsche Bank.

Caddede hâlâ daha banka ve sigorta şirketleri bulunuyor ancak aradan geçen zaman bir çok bankanın kapanmasına ya da taşınmasına sahne olmuş.

Selcan TANIRMAŞ

16 ELEKTRİKÇİLER SOKAĞI

1800'lü yıllarda bankalarla dolu olan caddede bugün elektrik matzemeleri satan dükkanların sayısı çok fazla.

● Fotoğraflar: Yusuf UCAK

12-14 OSMANLI VE MERKEZ BANKASI

27 Mayıs 1892'de faaliyete geçen Genel Merkez binası, 1863 yılında kurulan Bank-ı Osmanî-i Şahane (bugünkü adıyla Osmanlı Bankası), 1890'lerde başlayan yeniden yapılanma ve piyasaya açılma politikasının simgesel bir ifadesiydi. Bankalar Caddesi'nde yer alan bina, bu yılın başına kadar Osmanlı Bankası İdare Binası olarak hizmet verdi. İkiz bina olarak tasarlanan yapının diğer kısmı Tüfen Reji'sine aitti. Bugün Merkez Bankası ile ortaklaşa kullanılan binanın Osmanlı Bankası bölümünde değişiklikler var. Genel Merkez Mastak'la ismi, bina Karaköy şubesi olarak hizmete açıldı. Bir kısmında müzeye dönüştürülmek üzere çalışmalar yapılmakta. Bankanın İktisat tarihi konularında araştırma yapmak ve irşad oluşturmak amacıyla kurduğu Osmanlı Bankası Tarihî Araştırma Merkezi de önümüzdeki yıllarda bu binada çalışmalarına devam edecek.

SOKAK SATICISI

Caddenin sokak satıcıları da çok ünlü. Kemerden, gözlüğe, cüzdana kadar çeşitli mallar ellerde satılıyor.

9 CAMONDO MERDİVENLERİ

Abraham Salomon de Camondo Galata ya damgasını vurmuş büyük bir bankardı. 19'uncü yüzyıl sonunda Galata'da bir Camondo Sokakı, Camondo Merdivenleri, on Camondo Hanı, bir de Camondo hamamı bulunuyordu. Henri Cartier-Bresson'un objektifine takılan Camondo Merdivenleri, Avusturya Lisesi ve Beyoğlu Belediyesi'nin katkılarıyla onarılmış. Merdivenin bulunduğu sokağın adı Bereketzade Medresesi.

▼ Selanik Bankası

1800'lü yılların sonunda Voyvoda Caddesi'nde bulunan önemli bankalardan biri olan Selanik Bankası'nın en önemli özelliği, kurucular ve sermaye bakımından Avrupa Finans kapitali ağırlıklı olmasına rağmen, Selanikli tanınmış tüccarlardan Alattini kardeşlerin de bankaya kurucu olarak katılmalarıyla merkezî İstanbul'da bulunan bir Osmanlı bankasının ortaya çıkmış olmasıdır. Banka, 1888 yılında

10 GENERALİ SİGORTA

Trieste kökenli Assicurazioni Generali 1851 yılından beri İstanbul'da. Ancak şu anda bulunduğu binada daha önce Selanik Bankası bulunuyormuş. Generali Sigorta'nın binasının altında Selanik Bankası'ndan kalma gömme kasalar bulunuyor.

İstanbul'daki merkezinde faaliyete geçmiş. Kısa zaman içinde özellikle Osmanlı Rumelisi'nde ticaret ve tarım alanlarında çok etkili olmuş.

Selanik Bankası 1899 yılındaki Osmanlı-Yunan savaşı sırasında Osmanlı Devleti'nden yana bir politika izlemiş, hatta Türk-İslam uyruklulardan ortaokul diploması alabilenler bankada çalışma olanakları bulmuşlar. Bankanın bir diğer özelliği de bankacılık okulu görevini üstlenmiş olması. Banka sermayesini 1910 yılına kadar devam ettirmiş.

Selanik Bankası 1968 yılında Uluslararası Endüstri Bankası'na geçiyor. 90'lı yıllarda ise Interbank Selanik Bankası'nın devamı olarak kuruluyor. Bankanın 1800'lü yıllarda bulunduğu binada bugün Generali Sigorta bulunuyor.

11 MINERVA HAN

Bankalar Caddesi'nin Yüksekaldırım ile birleştiği köşede kalan Minerva Han 1800'lü yıllarda Deutsche Bank'ın İstanbul şubesiydi. Bugün Sabancı Üniversitesi.

ÖZGEÇMİŞ

Ad-Soyad: Dilan DAVUTOĞLU

ÖĞRENİM DURUMU:

Lisans: 2016, İstanbul Aydın Üniversitesi, Mimarlık ve Tasarım Fakültesi, İç Mimarlık Bölümü

Yüksek Lisans: 2023, İstanbul Aydın Üniversitesi, Mimarlık Anabilim Dalı, Mimarlık

DİĞER YAYINLAR, SUNUMLAR VE PATENTLER:

Davutoğlu D., Erarslan A., 2022. Tarihi Yapıların Yeniden İşlevsellik Kazandırılması Kapsamında Seçilmiş Dönüştürülmüş Tarihi Yapıların Yapı-İşlev Uyum Bağlamında Değerlendirilmesi. *10. Uluslararası Mühendislik Mimarlık ve Tasarım Kongresi*, Aralık 24-26, 2022 İstanbul, Türkiye.

Davutoğlu D., Erarslan A., 2022. Ankara Mehmet Akif Ersoy Mahallesi (Macun Mahallesi) Kentsel Dönüşüm Projesinin Yeni Şehircilik Akımı İlkeleri Kapsamında Değerlendirilmesi. *10. Uluslararası Mühendislik Mimarlık ve Tasarım Kongresi*, Aralık 24-26, 2022 İstanbul, Türkiye.

